

Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

Jaargang 32 | nummer 2 | juni 2021

Nieuwsblad



COLOFON

Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

Het nieuwsblad is een uitgave van de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven en verschijnt vier keer per jaar.

ISSN: 1569 - 7800

HET BESTUR

Voorzitter	J. Verwolf Paramasiebaan 4b	T: 0183 - 601749 4233 EX Ameide
Secretaris	G.W. Groenendijk De Geer 7a info@ameide-tienhoven.nl	M: 06 53737831 4233 HX Ameide
Penningmeester	C.P. Middelkoop-den Oudsten Aaksterveld 92	T: 0183 - 601585 4233 GD Ameide
Algemeen adjunct	J.A. Maatkamp Lekdijk 18	T: 0183-602071 2967 GA Langerak
Leden:	M. van Dijk-Ruchti C. van Gelderen R.P. de Groot K. Provoost S. Rog D. Roodhorst T. Zwakhals-van Bruggen	T: 0183 - 602833 T: 0183 - 602198 T: 0183 - 602874 M: 06 14714041 M: 06 38512765 M: 06 463 62705 M: 06 11854115
Beschermheer	dr. C.C. van Stolk, Ambachtshoofd van Ameide	
Erevoorzitter	H. van den Heuvel	
Ereleden	C.W. Broekman, A.M. den Oudsten, C. Rijnhout en J. Stasse	
Ledenadministratie	G.W. Groenendijk De Geer 7a info@ameide-tienhoven.nl	M: 06 53737831 4233 HX Ameide
Redactie Nieuwsblad	A.P. Provoost C. van der Grijn H. van den Heuvel D. Roodhorst A. Tukker	bram.provoost@kpnplanet.nl cvdgrijn2@gmail.com hansheuvel2@planet.nl dickroodhorst@gmail.com ajtukker1943@kpnmail.nl
Lezingen en excursies	J. Verwolf	verwo360@planet.nl
Werkgroep Genealogie	C.W. Broekman; C. van der Grijn; G.W. Groenendijk en G.H. de Wit	
Beeldbank	G.W. Groenendijk G. Burggraaf https://beeldbank.ameide-tienhoven.nl/	gert.groenendijk@planet.nl truusburggraaf@live.nl

Contributie

De contributie bedraagt minimaal € 20,00 per jaar, over te maken op bankrekeningnummer NL42 RABO 0301952248 van de Rabobank in Ameide, t.n.v. de penningmeester van de vereniging. Opzegging van het lidmaatschap dient minimaal zes weken voor het eind van het verenigingsjaar te hebben plaatsgevonden. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari tot en met 31 december.

De redactie besteedt de uiterste zorg aan de in dit nieuwsblad opgenomen artikelen. Onvolkomenheden kunnen echter voorkomen. Het bestuur van de Historische Vereniging aanvaardt dan ook geen aansprakelijkheid voor daaruit voortvloeiend ongerief.

Het is zonder voorafgaande toestemming van de auteur niet toegestaan een artikel of delen daarvan over te nemen, te (doen) publiceren of anderszins openbaar te maken of te verveelvoudigen.

Drukwerk: Van der Perk Groot-Ammers

Inhoud maart 2021

- 3 Van de hoofdredacteur
- 4 Verenigingsnieuws
- 4 Van de voorzitter
- 5 Algemene ledenvergadering 2021
- 9 Opnieuw een ongewone dodenherdenking, 4 mei 2021
- 12 Andere tijden
- 14 Interesse in historie
- 15 Boomperikelen in Ameide
- 17 Autorijden op z'n Termeis
- 18 Boekbespreking
- 20 Vergeetwoorden
- 21 Interview met Jan Oosterom (Hendrik Jan)
- 24 Van Jaarsveld naar Ameide via Stolwijk en Polsbroek
- 30 Bouwkundige veranderingen op de overgang van de Benedendam naar de Prinsengracht
- 34 De "Floralia-vereeniging Ameide-Tienhoven" (1901- 1923)
- 46 Tienhoven in 1955
- 48 In gesprek met Bram Vroon (1937)

Toegevoegd Index 2004 - 2020

Afbeelding voorblad

Spectaculaire verwijdering kastanjeboom in Ameide

In de tuin van Voorstraat 9 stond sinds mensenheugenis een enorme kastanjeboom. Hoewel de leeftijd moeilijk te schatten is, is het aannemelijk dat deze boom meer dan 100 jaar oud moet zijn. Ten gevolge van een boomziekte is de kastanje eerst nog behandeld, maar uiteindelijk moest besloten worden om de boom in z'n geheel te verwijderen. Dit moest met groot materieel gebeuren. De grote takken werden afgezaagd en net als de in stukken gezaagde stam uiteindelijk met een hoogwerker over de daken naar de Lekdijk getransporteerd en daarna afgevoerd (foto's omslag Cees van der Grijn).

Van de hoofdredacteur

Beste leden en meelezers van het Nieuwsblad,

Halverwege het jaar 2021 ontvangt u het tweede nummer van de 32^{ste} jaargang van het Nieuwsblad van de HVAT. Het is een bijzonder nummer, want als u het blad ondersteboven legt en omkeert ziet u een inhoudsopgave van de jaargangen 2004 t/m 2020 van ons Nieuwsblad. Ik wil Hans van den Heuvel bedanken dat hij deze klus geklaard heeft en het bestuur van de HVAT dat het drukken van een papieren versie mogelijk heeft gemaakt. Daarnaast zal op de website van de HVAT ook een digitale versie verschijnen, die in de toekomst aangevuld en geactualiseerd zal worden. Ondanks de ingrijpende Coronamaatregelen is het gelukt om een compleet Nieuwsblad te produceren met wetenswaardigheden uit de rijke historie van Ameide en Tienhoven. De redactie wil dat ook in de toekomst blijven doen, maar is daarvoor mede afhankelijk van bijdragen die door de leden en lezers geleverd worden. Ik heb eind 2020 aan het bestuur van de HVAT meegedeeld, dat ik in 2022 wil stoppen als hoofdredacteur. Het Nieuwsblad van december 2021 wordt mijn 25^{ste} in die functie. Ik wil nog wel artikelen blijven schrijven, maar niet meer verantwoordelijk zijn voor een compleet Nieuwsblad iedere drie maanden. Samen met het bestuur gaan we op zoek naar een opvolger.

Vele malen heb ik opgeroepen om bijdragen te leveren aan het Nieuwsblad en dat is gelukkig door een aantal mensen ook gedaan, maar er is meer nodig, veel meer zelfs. Dus nogmaals een oproep aan alle lezers om na te denken over wetenswaardigheden uit de rijke historie van de inwoners van Ameide en Tienhoven en deze daarna ook op te schrijven of te vertellen aan een redacteur.

Jory Verwolf, voor de laatste maal als interim voorzitter, opent met het Verenigingsnieuws. Secretaris Gert Groenendijk verzorgde een verslag van de digitale/schriftelijke ledenvergadering in april. Daarna volgt een verslag van de alternatieve dodenherdenking op 4 mei 2021.

Gerrit van der Grijn stuurde een reactie n.a.v. een foto in het Nieuwsblad van juni 2020, waarop hij zijn moeder herkende. Boomperikelen die dit voorjaar in Ameide speelden resulteerden in enkele gedichten van “Termeise boomliefhebbers”. Over Termei gesproken, “Autorijden op z’n Termeis” was niet eenvoudig en bracht de nodige problemen met zich mee! Sam Janse bespreekt het boek “De Geplaagde Stad”, een uitgave van de “Historische Vereniging Oud Gorcum” over epidemieën die Gorinchem troffen in de 19^{de} en 20^{ste} eeuw.

Dick Roodhorst kreeg weer een aantal Vergeetwoorden toegestuurd en vond ook tijd om op bezoek te gaan bij de 94-jarige Jan Oosterom in Hoog-Blokkland. Jan, officieel Hendrik Jan, is een zoon van Huib Oosterom, die een boerderij had op de plek waar nu de Prinsenhof is. Dat Jan nog zeer kwiek is en veel te vertellen heeft blijkt uit het interview dat Dick met hem had. Zelf dook ik in de familiegeschiedenis van

de opa en opoe van Jan Oosterom. Zij zijn in 1900 uit Polsbroek naar Ameide gekomen en vestigden zich aan de Benedendam, op het gedeelte waar later de meelfabriek verrees. Een fotoreportage geeft een beeld van de bouwkundige veranderingen aldaar de afgelopen 100 jaar.

Eind 19^{de} eeuw kwamen er meerdere bewegingen tot stand om de arbeidende klasse te “verheffen” tot een beter bestaan. Een daarvan was de landelijk actieve Floralia-vereniging, die de positie van de arbeider wilde verbeteren door het kweken van bloemen uit zaden en stekjes. Ook in Ameide heeft een Floralia-vereniging bestaan, onder leiding van burgemeester Van Eeten. In veel gezinnen werden begin 20^{ste} eeuw naar hartenlust bloemen en planten gekweekt die op jaarlijkse tentoonstellingen bewonderd en van prijzen voorzien werden.

In 1955 fietste een tachtigjarige wethouder nog dagelijks over de Lekdijk in Tienhoven en Ameide. De regionale pers schonk er aandacht aan en het artikel geeft een leuk inkijkje in het wel en wee van Tienhoven in die tijd. Dit Nieuwsblad sluit af met een gesprek tussen Sam Janse en oud-Ameidenaar Bram Vroon. Bram is historicus en altijd zeer betrokken gebleven bij de activiteiten van de HVAT.

Al met al leverde dit weer een zeer gevarieerd Nieuwsblad op. Ik wens u allen veel leesplezier en ben benieuwd naar uw reacties.

Met vriendelijke groeten, Bram Provoost



▲ De kastanjeboom in de tuin van Voorstraat 9 gezien vanuit de tuin van Voorstraat 10 in mei 2020 (foto Anne Provoost-van den Berg).

Van de voorzitter

De vorige keer kondigde ik nog aan dat mogelijk op 22 april de jaarvergadering 2021 gehouden zou worden mits dit mogelijk zou zijn vanwege de coronamaatregelen door de regering afgekondigd. Helaas de ledenvergadering kon ook dit jaar niet doorgaan. Dus ook dit jaar zal de ledenvergadering digitaal worden afgedaan. In dit nummer van ons blad zijn het financieel jaarverslag 2020, het verslag van de kascommissie, het jaarverslag 2020/2021 en het verslag van de ledenvergadering 2020 opgenomen. Al deze stukken zijn door het Algemeen Bestuur geaccordeerd. Als Algemeen Bestuur proberen wij zo goed mogelijk onze vereniging te leiden maar we moeten constateren dat de activiteiten door de COVID-19 zijn geminimaliseerd. Gelukkig verschijnen ons blad, de digitale nieuwsbrief en de dagelijkse facebook-pagina nog steeds. De vorige keer schreef ik ook over de bestuursverkiezing. Aan de leden is toen meegedeeld dat 2 bestuursleden aftredend waren: Jannet Maatkamp en Jory Verwolf. Jannet Maatkamp had zich vanwege gezondheidsredenen niet meer verkiesbaar gesteld, ikzelf was wel voor een nieuwe termijn als bestuurslid beschikbaar. Als nieuwe kandidaat werd Sam Janse door het Algemeen Bestuur voorgedragen. Omdat de ALV van 22 april niet door kon gaan, waren de leden tot 1 mei in de gelegenheid te reageren en eventuele tegenkandidaten in te dienen. Hiervan is geen gebruik gemaakt zodat Sam Janse als nieuw bestuurslid is verkozen. Op de Algemeen Bestuursvergadering van 25 mei is dit geëffectueerd.

Omdat de Algemene Leden Vergadering van 22 april niet kon doorgaan, kon niet op een ledenvergadering op gepaste wijze afscheid genomen worden van het aftredende bestuurslid, Jannet Maatkamp. We bezien nog of dit op de eerstvolgende Algemene Ledenvergadering na de COVID-pandemie zal zijn of dat dit op een andere manier zal gebeuren. Want Jannet Maatkamp verdient wel aandacht. Een trouwe werkster op de achtergrond die gaatjes vulde als dat nodig was. Niet voor niets stond in de colofon van ons blad bij haar naam vermeld: algemeen adjunct. Zij was overal en breed inzetbaar. Jannet had ook een lange staat van dienst. Ruim 20 jaar was zij bestuurslid. Op 4 april 2001 werd zij op de Algemene Ledenvergadering in de (langdurige) vacature R. Smith gekozen. Dit gebeurde in de bovenzaal van "t Wapen van Ameide". Jannet heeft altijd in Langerak gewoond maar door haar werk bij de Rabobank van Ameide en Tienhoven was zij nauw verbonden met onze dorpen. Wij danken Jannet voor alle werkzaamheden die zij in die 20 jaar voor onze vereniging heeft verricht en wij wensen haar alle goeds toe in de toekomst. Voor mij is dit de laatste keer dat ik deze bijdrage lever, na 2 jaar als interim-voorzitter te zijn opgetreden.

De volgende keer zal Sam Janse als onze nieuwe voorzitter zijn bijdrage leveren. We zijn blij in hem een nieuwe voorzitter te hebben gevonden die met enthousiasme en kunde aan de slag wil gaan. We zijn nu als bestuur weer compleet, alle functies zijn vervuld. Ik ben daar blij mee.

Op het moment dat ik dit schrijf is het 4 mei. De dodenherdenking zoals wij die kennen, kon ook dit jaar vanwege COVID-19 niet doorgaan. Ik zag zojuist bij het monument op de hoek Broekseweg/Aaksterveld dat een krans was gelegd. Een korte sobere herdenking had deze middag plaatsgevonden met slechts enkele personen. De vlaggen wapperden halfstok. De namen van de oorlogsslachtoffers zijn genoemd.

De coronapandemie houdt ons nog fors bezig. Het aantal besmettingen wil maar niet afnemen. Onduidelijk is nog of er (nieuwe) activiteiten in het najaar kunnen plaatsvinden. Houd daarom onze site en facebook in de gaten. Dit geldt ook voor onze jaarlijkse busreis.

Wat we in april wel gedaan hebben is onze contributiebrief 2021 weer bij al onze leden bezorgen. Onze penningmeester heeft deze klus geklaard met hulp van vrijwilligers. En het resultaat mag er zijn. We zijn nu 3 weken verder en reeds hebben 490 leden hun contributie betaald. Fijn dat u zo positief heeft gereageerd. Ik hoop dat ook de overige leden snel hun contributie willen overmaken. Dit voorkomt extra kosten later in het jaar als herinneringen moeten worden verstuurd.

In mijn vorige bijdrage kon ik melden dat het ledental van onze vereniging eind januari 2021 679 bedroeg. Thans (begin mei 2021) bedraagt het ledental 680. In 2021 zijn tot nu toe 8 nieuwe leden aangemeld, 6 leden hebben opgezegd dan wel zijn overleden. Wederom dus een kleine groei. Dit moeten we vast zien te houden. Daarom, blijf om u heen kijken of u ook niet iemand enthousiast kan maken om lid van onze vereniging te worden. Aanmelden kan via info@ameide-tienhoven.nl

Ik wil eindigen met een komende fysieke activiteit. Op donderdag 18 november 2021 hopen we een lezing te organiseren in Het Spant. Spreker is onze voorzitter Sam Janse met als onderwerp: Willem Verheij. Deze lezing was al eerder gepland maar vanwege COVID-19 gecancelled. We hopen dat het nu wel door kan gaan. In het volgende nummer van het Nieuwsblad kunt u hier meer over lezen.

Ik wens onze nieuwe voorzitter Sam Janse het allerbeste toe met het leiden van onze vereniging.

Jory Verwolf, bestuurslid

ALGEMENE LEDENVERGADERING 2021

Ook dit jaar heeft de op 22 april 2021 geplande Algemene Ledenvergadering wegens de corona epidemie niet op de gebruikelijke wijze doorgang gevonden. In het Nieuwsblad 2021-1 is een uitnodiging voor de Algemene Ledenvergadering opgenomen. Daarin is beschreven op welke wijze het bestuur zou handelen in het geval deze vergadering als gevolg van de coronamaatregelen geen doorgang kan vinden. Thans kon worden geconcludeerd dat het inderdaad niet mogelijk was deze vergadering door te laten gaan. Daarom kunnen we nu spreken van een digitale of schriftelijke ledenvergadering, zoals in het Nieuwsblad 2021-1 is aangegeven.

Om de leden van onze vereniging volledig te informeren worden hierna de documenten gepresenteerd die normaal gesproken bij de fysieke ledenvergadering van 22 april 2021 zouden worden besproken.

Hierna treft u aan:

- Verslag Vervangende Algemene Ledenvergadering 2020
- Jaarverslag over de periode maart 2020 – maart 2021
- Jaarrekening 2020
- Verslag kascommissie Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING 2020

Geplande datum: 21 april 2020

Vervangende Algemene Ledenvergadering 2020

De geplande Algemene Leden Vergadering (ALV) kon vanwege de corona-crisis op 21 april 2020 niet doorgaan. Ook verder in het jaar zag het bestuur geen verantwoorde mogelijkheid om een uitgestelde ALV te houden. Daarom is het bestuur op 30 juni 2020 tot de conclusie gekomen dat het beter is de ALV 2020 schriftelijk/digitaal af te doen.

In Nieuwsblad 2020-3 zijn de gebruikelijke agendapunten met bijbehorende documenten van de niet doorgegangene ALV integraal opgenomen. Gevraagd is om op deze stukken schriftelijk of digitaal te reageren tot uiterlijk 20 oktober 2020. Er zijn geen reacties op deze documenten binnengekomen bij het bestuur.¹

Daarom kon het Algemeen Bestuur op 3 november 2020 de volgende documenten bekrachtigen en de voorgestelde bestuurswijziging vaststellen:

Het verslag van de Algemene ledenvergadering van 23 april 2019;

- Het Jaarverslag over de periode maart 2019-maart 2020;
- Het financieel verslag 2019;
- De begroting 2020 en
- De begroting 2021;
- Het aftreden van de bestuursleden Marjan de Gruijter, Annie Terlouw en Jetty Stasse en
- Het benoemen van de bestuursleden Marjan van Dijk, Sigrid Rog en Teuny Zwakhals.

Jetty Stasse is maar liefst 31 jaar, vanaf de start van onze vereniging, bestuurslid geweest. Jetty is in de periode 1998-2017 tevens penningmeester geweest voor onze vereniging. Voor al haar buitengewone verdiensten en trouw is Jetty tijdens de bestuursvergadering van 3 november 2020 benoemd tot erelid van onze vereniging. Helaas kon dit niet tijdens een Algemene Ledenvergadering plaatsvinden vanwege de corona maar we zijn er van overtuigd dat de leden dit besluit van harte ondersteunen.

JAARVERSLAG over de periode maart 2020 – maart 2021

1. De vereniging

De vereniging is opgericht in 1989 en bestaat 31 jaar. Het ledental is in het afgelopen jaar toegenomen met negen leden, per 1 januari 2021 bedroeg het ledenaantal 678. Het is voor de vereniging een lastig jaar geweest. Vanaf maart 2020 is wegens de coronacrisis een aantal activiteiten niet doorgegaan.

2. Het Nieuwsblad

De redactie van het Nieuwsblad heeft het afgelopen jaar haar uiterste best gedaan om een heel mooi en interessant blad samen te stellen. Hierbij staat de historie uit dorp en regio voorop. Onder de bezielende leiding van de heer Bram Provoost (hoofdredacteur), met behulp van bijdragen van gastschrijvers, foto's van André Tukker en de lay-out welke wordt verzorgd door Cees van der Grijn.

3. De locatie

Het gemeentebestuur van Vijfheerenlanden (voorheen Zederik) heeft het gebruik van het oude Stadshuis op de Dam in Ameide voor onbepaalde tijd toegekend aan onze vereniging. Door de herindeling van de gemeenten Leerdam, Zederik en Vianen, vormen zij nu samen de gemeente Vijfheerenlanden. Er is op initiatief van de gemeente Vijfheerenlanden in 2019 enkele keren overleg geweest met de vereniging over een nieuw op te stellen huurovereenkomst. In de verslagperiode is nog geen definitieve concept-huurovereenkomst beschikbaar gekomen.

¹ Voor de verdere onderbouwing en verslaglegging wordt gemakshalve verwezen naar de Nieuwsbladen 2020-3 en 2020-4.

4. Het bestuur

Het bestuur was gedurende het verslagjaar tot 3 november 2020 als volgt samengesteld: Jory Verwolf (interim-voorzitter), Gert Groenendijk (secretaris), Corrie Middelkoop-den Oudsten (penningmeester), Cees van Gelderen, Rinus de Groot, Marjan de Gruijter-de Kruijk, Jannet Maatkamp, Katelijn Provoost, Dick Roodhorst, Jetty Stasse en Annie Terlouw-van der Grijn.

In de bestuursvergadering van 3 november 2020 zijn Marjan de Gruijter-de Kruijk, Jetty Stasse en Annie Terlouw-van der Grijn afgetreden. In hun plaats zijn tijdens deze bestuursvergadering benoemd Marjan van Dijk-Ruchti, Sigrid Rog en Teuny Zwakhals-van Bruggen. Ter voorbereiding op dit bestuursbesluit is in de Nieuwsbladen 2020-3 en 2020-4 informatie verschaft en aan de leden gevraagd, indien gewenst, te reageren op het bestuursvoornemen om deze drie nieuwe bestuursleden te benoemen. Aangezien tegen dit voornemen geen bezwaren zijn geuit kon het bestuur de benoeming van de drie nieuwe leden in haar vergadering van 3 november 2020 bekrachtigen.

Het bestuur kwam in het verslag jaar bijeen op respectievelijk 30 juni 2020, 18 augustus 2020, 29 september 2020 en 3 november 2020.

Vanwege de coronacrisis zijn de geplande bestuursvergaderingen van 13 maart 2020, 12 mei 2020, 8 december 2020, 19 januari 2021, 2 maart 2021 en de Algemene Ledenvergadering van 22 april 2021 niet doorgegaan.

Op 2 maart 2021 en op 6 april 2021 heeft het bestuur via ZOOM vergaderd.

5. Beschermheer

De vereniging heeft een Beschermheer in de persoon van dr. Christiaan C. van Stolk, Ambachtsheer van Ameide. Via mailverkeer is er regelmatig contact geweest tussen de heer Van Stolk en de vereniging.

6. Ereleden

De vereniging heeft een erevoorzitter Hans van den Heuvel en drie ereleden, Aldert den Oudsten, Kees Rijnhout en Cees Broekman. Tijdens de bestuursvergadering van 3 november 2020 is Jetty Stasse benoemd tot erelid, wegens de coronamaatregelen kon dit niet in de Algemene Ledenvergadering worden bekrachtigd.

7. Publiciteit en digitalisering

De vereniging geeft 4 maal per jaar een nieuwsblad en een digitale nieuwsbrief uit, de bladen zijn ook in de losse verkoop verkrijgbaar. Via haar website en Facebook wordt dagelijks gepubliceerd over Ameide en Tienhoven. De digitale nieuwsbrief wordt tegelijkertijd bij verzending van het verenigingsblad, naar ruim 1100 belangstellenden gezonden. De vereniging prijst zich gelukkig met veel leden (678), veel volgers op Facebook (1.570), belangstellenden voor de digitale nieuwsbrief (ruim 1.100) en gemiddeld per maand ruim 1.350 bezoekers van de website. De digitalisering begint een steeds een grotere rol te spelen binnen de vereniging, zo gebruikt de vereniging de Cloud voor haar digitale archief.

Afgelopen jaar is verder gewerkt aan de beeldbank in samenwerking met de gemeente Vijfheerenlanden, Vereniging Historisch Lexmond en Hei- en Boecop en Stichting Vrienden van Historisch Meerkerk.

Op onderstaande internetadressen is de vereniging te vinden:

<https://ameide-tienhoven.nl/>

<https://www.facebook.com/HVAMeideTienhoven/>

<https://beeldbank.ameide-tienhoven.nl/>

<https://historie.zederik.nl/>

8. Werkgroepen

De vereniging heeft naast de redactie van het Nieuwsblad de volgende werkgroepen: Herdenking 4 mei, genealogie, lezingen en excursies, beheer oude Stadhuis op de Dam, de werkgroep expositie, redactie Nieuwsblad, redactie website, digitale nieuwsbrief, Facebook, archivering documenten en de werkgroep Beeldbank gemeente Zederik. Door de coronacrisis zijn de werkzaamheden in enkele werkgroepen beperkt gebleven.

9. Projecten en activiteiten

Het afgelopen jaar zijn verschillende projecten opgestart en activiteiten georganiseerd.

- Er lopen diverse projecten door vrijwilligers van de vereniging ; o.a. het transcriberen van archiefdocumenten, het opbergen en bewaren van oude foto's in speciale fotoboeken, het scannen en het opbouwen van een digitaal archief in de Cloud;
- De 4 mei-commissie heeft de jaarlijkse dodenherdenking wegens de coronacrisis in beperkte omvang georganiseerd;
- Open Monumentendag op 12 september 2020 bleef beperkt tot een rondje rondom het Stadhuis, zie ook punt 12;
- De geplande lezingen konden geen doorgang vinden.

10. Dodenherdenking 2020

De op vrijdag 4 mei 2020 gehouden jaarlijkse Dodenherdenking was zeer sober en zonder publiek wegens de coronacrisis. Voor een verslag verwijzen we u naar het Nieuwsblad 2020- 2.

11. Excursie

De op vrijdag 4 mei 2020 geplande busreis naar Willemstad (N.B) kon vanwege de coronacrisis niet doorgaan.

12. Open Monumentendag

Ieder jaar wordt in september de Open Monumentendag georganiseerd. Dé gelegenheid om het Stadhuis op de Dam en andere monumenten in het dorp te bekijken.

Open Monumentendag op 12 september 2020 bleef beperkt tot een rondje rondom het Stadhuis wegens de coronacrisis. Toch mochten we ook dit jaar geïnteresseerde bezoekers ontvangen.

13. Contacten

De vereniging onderhoudt contacten met:

- Gemeente Vijfheerenlanden (op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau);
- Historisch Overleg Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (HOAV);
- Historisch Overleg Vijfheerenlanden (HOV);
- Besturen lokale kerken;
- Het Regionaal Archief Utrecht-Zuid in Wijk bij Duurstede;
- Bestuur Stichting Paardenmarkt Ameide;
- Bestuur Oranjevereniging "Beatrix";
- Landschap Erfgoed Utrecht;
- Erfgoedhuis Zuid-Holland;
- Coöperatiefonds Rabobank Alblasserwaard Vijfheerenlanden;
- Coöp Ameide De Jong;
- Verscheidene particulieren in binnen- en buitenland.

14. Vrijwilligers

De Historische Vereniging Ameide en Tienhoven heeft geen bestaansrecht als er geen leden en vrijwilligers zijn. Helaas kon wegens de coronacrisis de in december geplande bijeenkomst met de vrijwilligers niet doorgaan.

JAARREKENING 2020

Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

Inkomsten	Werkelijk 2020	Begroting 2020	Uitgaven	Werkelijk 2020	Begroting 2020
Basiscontributie	€ 11.842	€ 11.725	Bankkosten	€ 214	€ 220
Meeropbrengst	€ 2.325	€ 1.000	Productie Nieuwsblad	€ 7.346	€ 8.000
Giften o.a. Clubkas Rabobank		€ 0	Distributie Nieuwsblad	€ 3.174	€ 1.800
Exploitatie Stadhuis	€ 20	€ 200	(Jaar)vergadering met o.a. afscheid	€ 223	€ 200
Verkoop publicaties	€ 175	€ 250	Herdenking 4 mei	€ 0	€ 500
Excursie, eigen bijdrage		€ 2.100	Printer voor archief	€ 238	€ 0
Bijdrage gemeente schoonmaak	€ 951	€ 900	Uitgaven excursie en lezingen	€ 64	€ 2.400
			Schoonmaakkosten stadhuis	€ 70	€ 900
			Representatiekosten	€ 115	€ 175
			Portokosten, drukwerk	€ 396	€ 300
			Kantoorkosten	€ 288	€ 150
			Facebook/website/beeldbank	€ 1.397	€ 2.000
			Digitale archivering	€ 426	€ 300
			WIFI stadhuis	€ 0	€ 300
			Plaatsen hek om Julianaboom	€ 0	€ 4.000
Nadelig saldo	€ 1.366	€ 8.720	Scherf en laptop	€ 2.728	€ 3.650
Totaal	€ 16.679	€ 24.895	Totaal	€ 16.679	€ 24.895

Verslag kascommissie Historische Vereniging Ameide en Tienhoven

Leden kascommissie:
Govert Bakker en Machteld de Groot

Controle: Boekjaar 2020
Datum controle: 6 mei 2021

Aanwezig namens de vereniging:
Corrie Middelkoop (penningmeester) en Jory Verwolf (voorzitter)

Op donderdag 6 mei 2021 hebben wij, op gepaste afstand, de administratie van de vereniging over het boekjaar 2020 gecontroleerd.

Zoals vorig jaar is gemeld is de administratie van onze vereniging een hele klus. Om alle financiën op een correcte en juiste wijze te verwerken, het samenstellen van de jaarrekening en begroting vraagt veel van de penningmeester.

We complimenteren en spreken onze waardering uit over de door Corrie verzorgde administratie.

Het jaar 2020 stond in het teken van de Corona waardoor vrijwel alle activiteiten zijn gecancelled. Dit komt tot uitdrukking in de jaarrekening.

We hebben de boeken en bijbehorende bescheiden over het boekjaar 2020 nagezien. Onze vragen zijn door Corrie en Jory naar tevredenheid beantwoord. De administratie is in orde bevonden.

Nadere toelichting:

- De aanbeveling van de kascommissie 2019 om de contributie te verhogen is overgenomen en de contributie is voor 2021 inmiddels verhoogd naar € 20,00 /jaar.

- De begroting 2020 liet een nadelig saldo zien van € 8.720, het uiteindelijke nadelig saldo bedraagt € 1.366. Dit verschil is onder andere veroorzaakt door het niet doorgaan van excursie en lezingen, geen kosten herdenking 4 mei en het (nog) niet plaatsen van een hek om de Juliana-boom. Daarnaast zijn de schoonmaakkosten stadhuis aanzienlijk afgenomen. De distributie van het Nieuwsblad is hoger dan begroot, oorzaak o.a. postbezorging door PostNL wat extra kosten met zich meebracht. Hierover loopt nog een discussie met de drukker.
- Helaas is er door miscommunicatie niet deelgenomen aan de clubactie van de Rabobank. Hierdoor liep de vereniging een fors bedrag aan giften mis. Een aandachtspunt voor het komende jaar.
- Er is voor gekozen om de aanschaf van apparatuur welke vaak over meerdere jaren wordt afgeschreven, direct ten laste van het jaar van aanschaf te brengen. Hierdoor ontstaan wel 'schommelingen' in de jaarrekening, maar het voorkomt administratieve handelingen. De balans bevat slechts de saldi van de bankrekeningen.
- Er is geen kas aanwezig. Alle transacties verlopen via de bank. Hierdoor zijn alle transacties verantwoord.

De jaarrekening geeft een getrouw beeld van de inkomsten en uitgaven van de vereniging.

Wij danken de penningmeester voor haar werkzaamheden en als de ledenvergadering instemt met het gevoerde beleid kan decharge aan het bestuur worden verleend.



Opnieuw een ongewone dodenherdenking, 4 mei 2021


**VRJHEID
LIJKT ZO
NORMAAL**

Ook dit jaar kon er op 4 mei geen reguliere dodenherdenking plaatsvinden in Ameide. Dus opnieuw geen stille tocht van het Stadhuis naar het Monument op de Broekseweg. Bij het monument geen herdenking en geen twee minuten stilte om 20 uur.

De werkgroep 4 mei van de HVAT heeft net als vorig jaar een sober alternatief georganiseerd. In de ochtend heeft Cees van Gelderen, de nationale vlag en de vlag van Ameide halfstok opgehangen. In de middags was er een korte 'officiële' plechtigheid bij het monument in aanwezigheid van Huib Zevenhuizen, wethouder van de gemeente Vijfheerenlanden, en Bram Provoost, namens de werkgroep 4 mei.

Allereerst sprak Bram Provoost rond 15 uur de volgende woorden: "Geachte wethouder, ik heet u van harte welkom bij deze bijzondere 4 mei-herdenking 2021. Bij de alternatieve herdenking vorig jaar sprak ik de hoop uit dat het dit jaar weer een normale herdenking zou kunnen zijn. Helaas is dat nog niet het geval. In normale tijden herdenken we om 8 uur 's avonds de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en van oorlogssituaties en vredesmissies nadien. Dit jaar moeten we weer genoeg nemen met een sobere herdenking. Het stemt de 4 mei-werkgroep in Ameide - Tienhoven tevreden, dat er toch ook lokaal aandacht kan zijn voor het herdenken van deze slachtoffers.

Hier in Ameide ligt de nadruk op de achttien dodelijke slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog die een band hadden met Ameide of Tienhoven. Daaronder slachtoffers van oorlogshandelingen, slachtoffers die vermoord zijn in Duitse vernietigingskampen en slachtoffers die zijn overleden in Japanse interneringskampen tijdens de bezetting van voormalig Nederlandsch Indië.

Hun namen zijn gegraveerd in twee plaquettes. Op de eerste staan de namen van de slachtoffers, die woonachtig waren in Ameide of Tienhoven. Op de tweede staan de namen van slachtoffers, die in Ameide of Tienhoven zijn geboren, maar daar in 1940 niet meer woonden.

Tijdens het nu volgende Doden-appél noem ik de namen van deze 18 slachtoffers en hun leeftijd. De namen op de eerste plaquette zijn in volgorde van de datum van hun overlijden:

- Jan Thomas van Kekem, 20 jaar
- Jacob Meijer, 83 jaar
- Anna Meijer-Wolf, 73 jaar
- Gerrit Roodhorst, bijgenaamd "broer", 31 jaar
- Aart van der Zouwen, 23 jaar
- Jan Willem van Putte, 30 jaar
- Willem de Bie, 44 jaar
- Johannes van Middelkoop, 24 jaar
- Christiaan van Bruggen, 28 jaar
- Gerrit Roodhorst, 38 jaar

De namen op de tweede plaquette zijn in volgorde van de datum van hun overlijden:

- Cors Daniel de Lange, 33 jaar
- Juda Meijer, 52 jaar
- Jetje Kaufman-Meijer, 50 jaar
- Hanna Campignon - Meijer, 58 jaar
- David Beijerinck, 56 jaar
- Alida Viool-Meijer, 56 jaar
- Jacob Kodde, 50 jaar
- Johannes Hendrik Mattheus van Bonzel, 52 jaar.

Na het Doden-appél werd door de aanwezigen twee minuten stilte in acht genomen.

Daarna plaatste wethouder Zevenhuizen een krans bij het monument namens het gemeentebestuur van Vijfheerenlanden en daarmee namens alle inwoners van deze gemeente.



▲ Ameide, 4 mei-herdenking 2021. Kranslegging namens de gemeente Vijfheerenlanden door Huib Zevenhuizen, wethouder, en rechts Bram Provoost, voorzitter 4 mei-herdenking Ameide-Tienhoven (foto André Tukker).



▲ Ameide, 4 mei-herdenking 2021. Kranslegging namens Open Vensters door bewoners en begeleiders (foto André Tukker).

Bram Provoost bedankte de wethouder voor het plaatsen van de krans en deelde mee dat in de loop van de middag ook anderen nog een aantal kransen zullen plaatsen bij het monument. Hij dankte de wethouder voor zijn aanwezigheid en zei, net als vorig jaar: "Hopelijk zien we elkaar volgend jaar weer terug bij een normale 4 mei-herdenking in Ameide". Rond half vijf werd een tweede krans geplaatst door drie bewoners van "Open Vensters" en een drietal begeleiders. De drie bewoners leggen ook elk een witte roos bij de plaquettes met de namen van de slachtoffers.

Na het plaatsen van de krans werd een gedicht voor-gelezen door Petra van Mourik, medewerkster Welzijn van Present (Open Vensters).

Herdenken:

*De 2^{de} wereldoorlog
Zoveel doden in die 5 jaar
Het leed dat toen geleden is
Tranen die nog steeds stromen*

*Nu 76 jaar later
We eren nog altijd de gevallen
Elke 4 mei herdenken wij
Het leed dat geschied is*

*Zelf heb ik het niet meegemaakt
Maar zal 4 mei altijd herdenken
Zij vochten voor vrijheid en vrede
En dat zullen we altijd eren*

In de loop van de dag werden nog twee kransen gelegd namens de Oranjevereniging 'Beatrix' en de ondernemersvereniging 'Actio'. Ook werden door belangstellenden bloemen gelegd bij het monument.



▲ Ameide, 4 mei-herdenking 2021. Vier kransen bij het monument (foto Bram Provoost).



▲ Ameide, 4 mei-herdenking 2021. Bloemen bij de plaquettes met de namen van de oorlogsslachtoffers (foto Bram Provoost).

Na de herdenking op 4 mei, was er ook geen normale viering van 5 mei van de Bevrijdingsdag. De situatie op 4 en 5 mei 2021 inspireerde één van onze leden tot het volgende gedicht.

Bevrijdingsdag (in Ameide)

5 mei 1945, in de morgen
Onder het gelui van het klokje op het stadhuis
Verschijnt na 5 bewogen jaren, de driekleur weer in top
Bevrijding, zou het dan echt waar zijn?

5 mei 1945, in de middag
Dorpelingen in de straten en op het plein
Oranje sierspeldjes dragend van de firma Van Toor
Jongelui met fietsen van Hamoen en Pek, rinkelend onder een haag van vlaggen
In de Hervormde kerk een speciale dankdienst, even voor samen op weg
Bevrijding, zou het dan echt waar zijn?

5 mei 1945, in de avond
Aan de radio gekluisterd voor de toespraak van Willemien
Een feestelijk concert op de Dam
Bevrijding, zou het dan echt waar zijn?

5 mei 1945,
Vergleden tijd, maar geen verleden tijd.

4 mei 2021, vandaag
Tijd om stil te staan en tijd om te gedenken

CG, Ameide 2021

Andere tijden...

Gerrit van der Grijn

Andere tijden (1)

In het Nieuwsblad van juni 2020 staat het artikel van Hans van den Heuvel *“Heen en weer, heen en weer. De geschiedenis van veren aan de Lek”*. Bij het artikel staat op pagina 34 een foto van de veerpont bij Tienhoven (foto 1) met het volgende onderschrift, *“...In 1960 werd dan ook een motorboot ingezet die de pont overbracht; de kabel kwam daarmee te vervallen”*.

Dit is onjuist. Zeker is dat met de komst van de motorboot de kabel niet kwam te vervallen. De stuw bij Hagestein kwam gereed in 1960. Daardoor werd de stroming op de rivier beneden de stuw veel minder. Bij weinig stroming ging het effect van het gieren verloren. Er moest met handkracht via de trekkettinkjes worden overgezet, of met behulp van de motorboot. Als echter de stuwen bij veel wateraanvoer uit Duitsland open gingen was de stroming zeer sterk en was de kabel nog steeds onmisbaar. De motorboot werd na het overzetten afgemeerd aan de oude steiger, waar vroeger de roeiboot lag, en werd ook gebruikt om daarvandaan voetgangers en fietsers over te zetten. De komst van de motorboot heeft waarschijnlijk samengehangen met de bouw van de stuwen bij Hagestein, Driel en Amerongen¹.

1 <https://www.vrijstadvianen.nl/de-vrijstad/historische-parels/stuwcomplex-hagestein>



▲ Veerpont Tienhoven (foto 1).

De afbeelding op pagina 34 lijkt erg veel op de foto die al tientallen jaren in mijn bezit is (foto 2)². Het is een originele foto van 24 x 30 cm. De foto is gelijmd op een paneel afgewerkt met een zwarte kunststof rand.

Deze foto vond ik eind jaren '80 op de zwarte markt in Beverwijk. De standhouder die zaken uit opgekochte inboedels aanbood zag mijn reactie en zei, “leuke foto meneer, ergens aan de IJssel denk ik”. Ik wist wel beter!

Van deze foto zijn waarschijnlijk meerdere afdrukken in omloop geweest. Er heeft er ooit één in de etalage gestaan bij boekhandel Ben Crezée. Hij prijkt ook op de voorpagina van de verjaardagskalender samengesteld uit unieke prentbriefkaarten van Tienhoven. Helaas op zeer amateuristische wijze ingekleurd. Jammer. Het origineel is een mooie zwart-wit foto. Mooi vanwege het afgebeelde rivierlandschap met de pont en op de achtergrond het veerhuis en de Tienhovense kerk. De fotografische kwaliteit is matig. De lucht is flets en je ziet nauwelijks wolken. Nee, er was geen tijd voor een geelfilter en afdrukken gebeurde toen zonder enige correctie. Photoshop bestond nog niet³.

Deze foto betekent veel voor mij. Ik was er bij toen hij werd gemaakt! Langzaam maar zeker zijn alle details van dat moment weer teruggehaald.

De foto is in alle haast gemaakt. Door een fotograaf die op de fiets kwam aangesneld over de dijk uit de richting van de Rolafweg-zuid (Lopik) en toen het mooie plaatje zag. De schepen die kwamen aanvaren, eerst het werkschip met daarnaast de sleepboot (foto 1) en daar achter de rijnaak (foto 2) en de pont met de motorboot ernaast die moest wachten tot ze voorbij waren⁴. Aangekomen op de veerstoep smeed hij zijn fiets tegen het wachthokje wat daar stond, met daarnaast de grote luidbel, pakte zijn fototoestel en klak... klak. Hij was nog net op tijd. Historische foto's waren gemaakt. En dat brengt ons bij “Andere tijden”.

2 Op beide foto's is de kabel zichtbaar!

3 Op een analoge camera gebruikt men een geelfilter voor meer contrast en mooiere wolken.

4 Op het moment dat de pont ging varen spande de kabel aan en kwam omhoog als er een schip voorbij kwam moest er gewacht worden om te voorkomen dat het schip de kabel zou raken.



◀ Veerpont Tienhoven (foto 2).

mandenmakerij die in de boerderij gevestigd was⁶. Half Tienhoven brandde af. Daarna was armoede troef!

Maar op *de foto*, jaren later, draagt ze een mooie mintgroene mantel, en nieuwe witte schoenen. En ze heeft zelfs een nieuwe (2^e hands?) fiets. Ik weet het nog precies! Haar oude fiets was in Termei gestolen, begin jaren '50, ja dat gebeurde toen ook al! De periode waarin deze foto is gemaakt, de wederopbouw was in volle gang, was het voorzichtige begin van een iets betere tijd. Met dank aan een nooit helemaal opgelost raadsel.

Geboren en getogen zijn in Tienhoven betekende dat 'het veer' een belangrijke rol speelde in mijn jeugd. Vaak mocht ik meevaren met de pont. Janus de veerman vond het prima. Om de pont op gang te brengen en naar de overkant te varen, (toen er nog geen motorboot was), gebruikten de veerlui een trekketting met handgreep die om de kabel werd geslagen. Door aan de ketting te trekken en achteruit te gaan lopen duwde je de pont onder je voeten vandaan en zo kwam hij op gang. Andries, de zoon van Janus van de Berg, leerde mij het handigheidje om de ketting in één beweging om de kabel te slaan en vast te houden. Daarna was je ook een beetje veerman en mocht je meehelpen om te varen. Feest! Trots!

Wat eigenlijk heel bijzonder was, ik speelde vaak aan de overkant op de veerstoept. Voer mee met Andries naar de overkant en bleef daar soms wel meer dan een uur spelen. De uiterwaard daar kende ik even goed als de Koekoekswaard in Tienhoven. (wij zeiden gewoon "de weart"). Je had nooit zorgen dat je niet terug kon, hij kwam vanzelf weer om een ander over te zetten. En dan ging je weer mee terug. Terug naar de foto.

Er staan drie personen op. Links in de motorboot Janus van den Berg. Op de veerpont zittend, als altijd volkomen op zijn gemak, Andries van den Berg. En in het midden staand een voor velen tot nu toe onbekende passagier. Maar ik herken haar uit duizenden. Mijn moeder: Jannetje van der Grijn-Vlok, de vrouw van Jan van der Grijn uit Tienhoven.

Oorspronkelijk afkomstig uit Lopik. Ze werd Jannegie genoemd door de buurt maar ook vaak aangesproken met "vrouw van der Grijn". Ze kwam tenslotte van de overkant!

Uit de brand!

Ze woonden eerst samen in de boerderij van opa Gerrit van der Grijn, die in 1938 was overleden⁵. Opoe, Adriana Rietveld met haar zoon Jan en schoondochter Jannetje. Ik ben in de boerderij geboren in 1945. De grote brand van 1947 begon in de

Een erfenis uit Assen

De hoop dat er nog iemand is die dat raadsel kan oplossen is eigenlijk al lang vervlogen. Mijn vader is, voor hij met mijn moeder trouwde, eerder gehuwd geweest. Deels een mysterie. In het trouwboekje staat 'weduwnaar van Anna Klok'. Omtrent dit huwelijk is niets meer terug te vinden. Zij kwam uit Assen, maar de plaats van het huwelijk is onbekend. De datum *misschien* 12 maart 1942. En ze overleed in het ziekenhuis in Utrecht op 29 juni 1942. Aan de 'tering', tuberculose.

Op enig moment kwam er een bescheiden erfenis. Het was een geschenk uit de hemel. Van daar de schoenen, de mantel en de fiets...

Andere tijden (2)

Op een doordeweekse avond in januari 1961 werd er op de achterdeur geklopt en een 'deftige meneer' stapte de kamer binnen. We zaten met z'n drieën in de kamer, mijn vader, mijn moeder en ik. De kleintjes lagen al op bed. Het was meneer Koos van Eck uit Lexmond. Van de carrosseriefabriek. Hij had een lijst met alle namen van leerlingen die in augustus van de LTS. in Gorinchem kwamen. Na een half uurtje praten had ik werk, zoals dat toen heette. Ik ging in september 15 gulden netto verdienen. De brief van meneer van Houwelingen, natuurkunde leraar aan de LTS. met het advies aan mijn ouders om mij naar de UTS te laten gaan, verdween definitief in de kachel...

De datering van de foto's.

In augustus 1961 kwam ik van de LTS. En ging daarna werken en naar de avondschool. Het is niet zeker maar wel aannemelijk dat de zomer van 1961, ik was toen nog 15 jaar, de laatste was waarin ik nog speelde bij het veer en aan de overkant. De foto's zijn zeer waarschijnlijk gemaakt in 1961 doch uiterlijk in 1962.

5 Zie aquarel J. Verheul Dzn. nieuwsblad HVAT 2011-1, achterblad.

6 Zie Nieuwsblad HVAT 1997-3. Brand, bra-a-a-nd.

Interesse in historie



▲ Aron Westerhout (29) met een afbeelding van Koning-Stadhouder Willem III (1650-1702). Foto Bram Provoost.

Bram Provoost

Als hoofdredacteur van het Nieuwsblad van de Historische Vereniging Ameide en Tienhoven ben ik altijd wel op zoek naar andere personen, die in geschiedenis geïnteresseerd zijn. Vooral in de jongere generaties hoop ik wat bijval te vinden. Ik was dan ook verheugd, dat ik af en toe eens met een jonger iemand hierover kon spreken en dat we hem een aantal boeken cadeau konden doen.

Het was dan ook bijzonder dat deze persoon sinds een aantal weken 'nationale bekendheid' geniet. Via een interview in VISIE, het magazine van de EO, sprak de jonge Ameidenaar Aron Westerhout over zijn interesse in de geschiedenis van het koningshuis.

Het artikel is geschreven door Visie-redacteur Elsin Neutel en is te lezen via de link: <https://visie.eo.nl/artikel/2021/04/sinds-mijn-elfde-verdiep-ik-me-in-het-koningshuis>

“Van jongs af aan heb ik al veel liefde en interesse voor geschiedenis. Sinds elf jaar verdiep ik me ook in het koningshuis. Ik lees er veel over en ik bezoek – buiten coronatijd – tentoonstellingen. En ik praat er graag over! Het lijkt me leuk als ik daar professioneel iets mee kan doen.

Omdat ik er zo gepassioneerd over ben, kost het me wat moeite, maar ik probeer op een realistische én

kritische manier naar de koninklijke familie te kijken. Anno 2021 zijn er dingen op de monarchie aan te merken, maar ik zie zeker de positieve inbreng van de familie. Het is waardevol dat zij een constante en stabiele factor zijn in ons land. We zijn al vierhonderd jaar verbonden met dezelfde familie. Zij dienen Nederland al die tijd al. Dat woord – ‘dienen’ – is iets wat je vandaag de dag niet veel meer hoort, maar juist die dienstbaarheid past bij de monarchie.

Neem bijvoorbeeld koning Willem-Alexander en de manier waarop hij na de MH17-ramp verbinding en troost bood. En denk ook aan koningin Wilhelmina. Zij was degene die – ten tijde van de Tweede Wereldoorlog – de zaak van Nederland bij de geallieerden onder de aandacht bracht. De manier waarop zij beslissingen nam en haar koningschap zag, vind ik erg mooi. Haar laatste particulier secretaris, Thijs Booy, schreef een paar mooie boeken over koningin Wilhelmina, zoals: *Het is stil op het Loo* en *De levensavond van koningin Wilhelmina*. Echte aanraders! Wist je trouwens dat de Oranjes een belangrijke rol speelden in het behouden van Nederland? Zo veroverde koning-stadhouder Willem III – de enige Nederlandse staatsman op wereldniveau – in 1688 Engeland tijdens de Glorious Revolution, als een soort buffer tegen het katholieke Frankrijk van Lodewijk XIV. Wat mij betreft een van de meest boeiende periodes uit onze nationale geschiedenis.”

Boomperikelen in Ameide

In het voorjaar van 2021 heeft een aantal gebeurtenissen met bomen verschillende personen geïnspireerd tot het schrijven van gedichten en andere teksten.

Kastanjeboom bij Voorstraat 9 verwijderd

In de tuin van Voorstraat 9 stond sinds mensenheugenis een enorme kastanjeboom. Hoewel de leeftijd moeilijk te schatten is, is het aannemelijk dat deze boom meer dan 100 jaar oud moet zijn. Ten gevolge van een boomziekte is de kastanje eerst nog behandeld, maar uiteindelijk moest besloten worden om de boom in z'n geheel te verwijderen. Dit moest met groot materieel gebeuren. De grote takken werden afgezaagd en net als de in stukken gezaagde stam uiteindelijk met een hoogwerker over de daken naar de Lekdijk getransporteerd en daarna afgevoerd. Het gebeuren op de Voorstraat inspireerde CG tot het volgende gedicht:

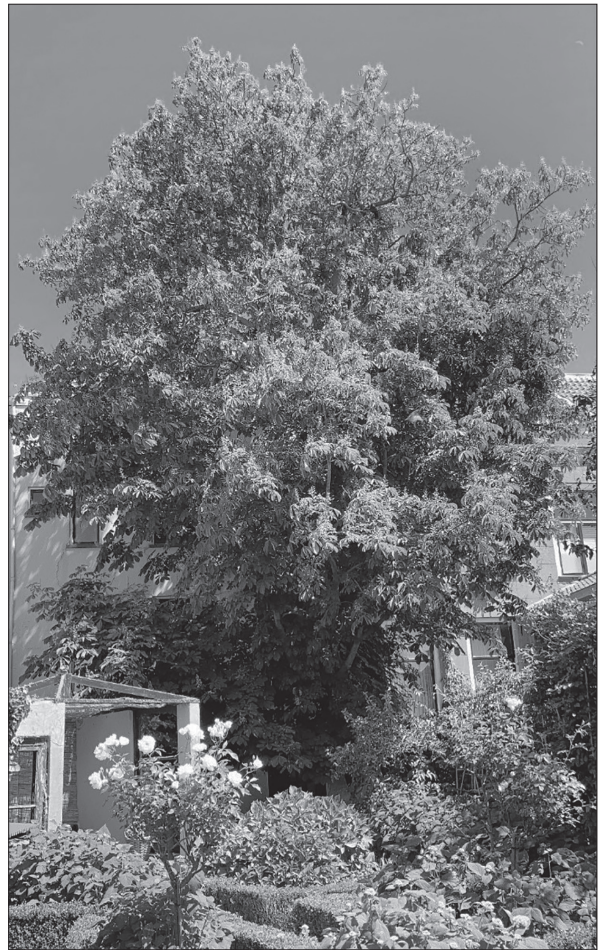
Geveld

*Een mensenhand
Heeft mij geplant
Achter de Voorstraat
in Termei
Eeuw in eeuw uit
Westenwinden en oorlogen doorstaan
Generaties overleefd
Heeft veel meegemaakt*

*Oud en ziek
Raakte ik uitgeput
Het kon niet langer
Van mijn takken ontdaan
Bleef ik nog heel even staan
Om toen geveld te worden
Nog even hing ik in de lucht
Aanschouwde mijn vertrouwde plekje
En verdween*

*Treur niet te lang om mij
Maar kijk uit naar het voorjaar
Hopend op een nazaat
Die uitgroeit tot een nog mooier exemplaar*

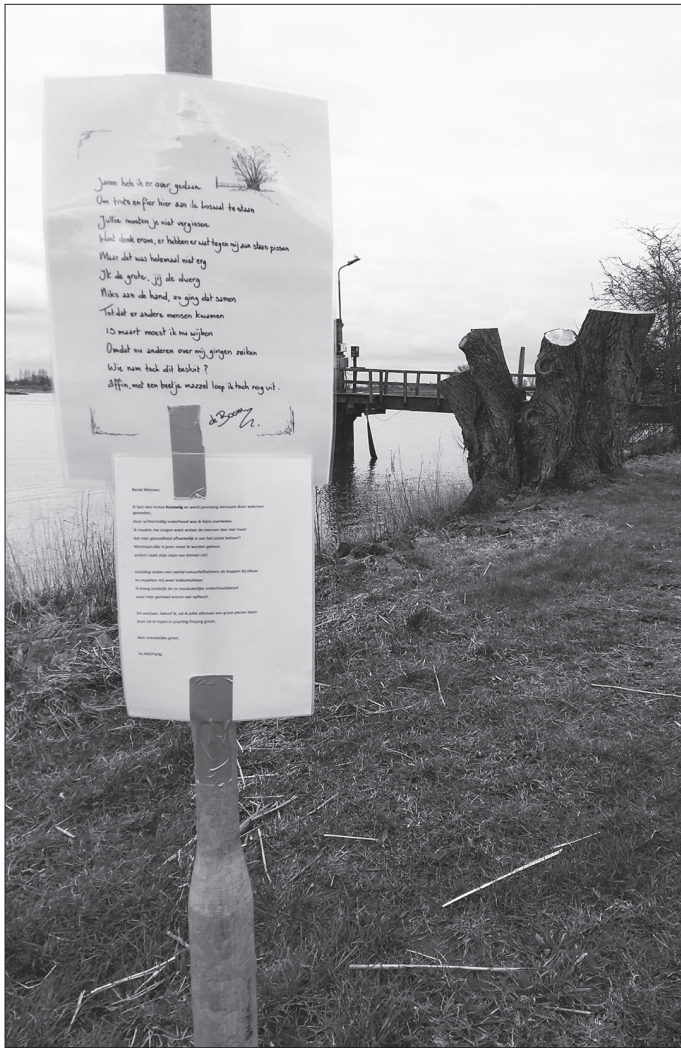
CG



▲ Kastanjeboom in de tuin van Voorstraat 9.
(Foto's Eva Rozendaal).

Wilgen geknot op de Loswal

Enkele weken later (half maart 2021) werden op de Loswal van Ameide enkele uit de kluiten gewassen schietwilgen zeer grondig gesnoeid. Dit voorval leidde tot een aantal Boomgedichten, waarbij het leek of de bomen zelf aan het schrijven waren geslagen.



▲ Twee aangeplakte gedichten op de Loswal met daarachter één van de geknotte bomen (foto's Bram Provoost).

Eerst schreef “De Boom” het volgende gedicht.

*“Jaren heb ik er over gedaan
Om trots en fier hier aan de Loswal te staan
Jullie moeten je niet vergissen
Want denk erom, er hebben er wat tegen mij aan staan
pissen
Maar dat was helemaal niet erg
Ik de grote, jij de dwerg
Niks aan de hand, zo ging dat samen
Totdat er andere mensen kwamen
13 maart moest ik nu wijken
Omdat nu anderen over mij gingen zeiken
Wie nam toch dit besluit?
affin, met een beetje mazzel loop ik toch nog uit
de Boom”*

Op dit gedicht kwam een reactie, geschreven door “De KNOTwilg”.

“Beste Mensen

*Ik ben een trotse Knotwilg en werd jarenlang
eenzaam door iedereen gemeden
door achterstallig onderhoud was ik bijna overleden
ik maakte me zorgen want wisten de
mensen dan niet meer
dat mijn gezondheid afhankelijk is van het
juiste beheer?
Minimaal elke 4 jaren moet ik worden geknot,
anders raakt mijn stam van binnen rot!*

*Gelukkig staken een aantal natuurliefhebbers
de koppen bij elkaar
en maakten mij weer toekomstklaar.
Ik kreeg eindelijk de zo noodzakelijke onderhoudsbeurt
waar mijn gemoed enorm van opfleurt.*

*Dit voorjaar, beloof ik, zal ik jullie allemaal
een groot plezier doen
door uit te lopen in prachtig frisjong groen.*

*Met vriendelijke groet,
De KNOTwilg”.*

Enkele dagen later werd de sfeer wat grimmiger toen een derde bericht verscheen. De schrijver is ook deze keer anoniem, maar dichten is er niet meer bij:

“Twee prachtige bomen vernield door natuurliefhebbers die vanuit hun foeilelijke bejaardencomplex vrij uitzicht over de Lek willen.

Volgens deze mensen gaat het hier om een knotwilg die ze de laatste 75 jaar vergeten zijn te snoeien.

Eigenbelang”.

Half mei zijn beide bomen op de Loswal weer aan het uitlopen. De tijd zal leren wat er van terecht zal komen.



◀ De andere geknotte wilg op de Loswal van Ameide.

Autorijden op z'n Termeis

In de map van Jan Oosterom zat, naast de vele foto's, ook een stukje tekst in Termeis dialect over het autorijden in vroeger tijd. Het is niet duidelijk uit welk blad deze tekst afkomstig is. Opmerkelijk is dat dokter Donker, huisarts in Ameide van 1925 – 1939, op de Voorstraat ook rijexamens afnam. Als je de Voorstraat op en neer kon rijden was je geslaagd! Verder blijkt dat de Zouwendijk moeilijk te berijden was (te smal!) en met de auto naar Gorkum was ook niet eenvoudig.¹

Ameide

Vroeger ha je nog gin last ven files, went d'r waore nog nie zoveul auto's. Je raibewais haole was ok hêël wa makkelijker den nou. In Termei, he 'k me laote vertelle, was dokter Donker eksaominator. Hai ging vur z'n hois staan op de Veurstraot en as ie den de Veurstraot op en neer gereeye had, was ie geslaagd. Laoter toen d'r meer auto's kwaome, moch ie mit 't eksaome in je aige auto afraije. Je ree den naor de eksaominator z'n hoisen dee den eksaome. Zo mos t'r ok een keer iemand theorie doen. Mor 't was ontiegelijk slecht weer dus die meneer kwam mar gauw bai hum in d'n auto zitte. Ze ginge bai een kroispunt station. Hai zee: "As t'r nou daor 'n auto vendaon komt, en daor êen en daorvendaon ok nog êen, wie het 'r den veurrang?". Mar de kandidaat kon 't hêëlemaol nie meer baihou-

we. Toen de meneer baai 't derde autochie was, was tie al weer vergete, waor de eerste vendaon kwam. Hai zee dus mar wat. "'k Geloof da je d'r mar naor raoit", zee de ekaominator, mar hij was evel geslaagd. En 't was nie zo dat ie allêen mit 'n gewôone auto mog raije, nee je ha gelijk vur alles je raibewais. Je moch beveurbeld ok in een grôote bus raije. Mar ik zou die man ven net nie graog nou teugekomme, raijend in een bus!

De Zouwendaik was toen veul smaller as nou. 't Is gebeurd dat 'r doar twee auto's mekaor teugekwaome. Ze bleve allebai stilstaon en dorste nie vurbai mekaor. Ze zeeje allebai: "Ik stond 't eerste stil". Je ging toen ok veul meer op de fiets erges naor toe. Ven Termei naor Gurkom was 'n raisie ven niks. D'r was 's 'n ouwe vint oit Termei, die in Gurkom fietste. 'n Pliesie zee teuge 'm: "Meneer, u moet uw hand uitsteken, als u een hoek omgaat". Wit jie wat die ouwe man zee? "Doch ie da 'k op m'n smoel wou valle". D'r was al 'n wat ouwer stelling, mit 'n auto, mar ze reeye nie zoveul meer. As t'r nie veul in de rinkinkel was, dorse het nog wel an. Op een dag zouwe ze naor Gurrekom gaon. Nie zo moeilijk, docht de man. Mar in Erkel stond d'r een bord waar "Wegomlegging" op stond. Daor hadde ze nie op gerekend. De man zee: "'t Wordt nou zo moeilijk Merie, 'k wou mar weer naor hois gaon". En dat deeje ze toen mar.

¹ Zie het interview op de pagina's 21 e.v.



DE GEPLAAGDE STAD

SPAANSE GRIEP, POKKEN EN CHOLERA IN GORINCHEM

Mely van Malenstein



DEEL 36

JAARBOEK 2020-2

HISTORISCHE VERENIGING
oudGORCUM

Sam Janse

In dit fraai uitgevoerde boekje beschrijft de oud-huisarts van Vuren, dokter Mely van Malenstein, de epidemieën die de stad Gorinchem vanaf 1832 tot 1918 troffen. Dat waren de cholera, de pokken en de Spaanse Griep. Ik noem ze nu

in chronologische volgorde, maar Van Malenstein werkt de andere kant op en begint bij de Spaanse Griep, misschien omdat die vanuit onze corona-ervaringen het meest herkenbaar is en omdat er ook nog vage herinneringen aan zijn. Mijn moeder wist inderdaad nog hoe deze ziekte vanaf 1918 in Amsterdam had huisgehouden.

Van Malenstein combineert haar medische kennis met een grote historische interesse. Dat was ook al

1 Gorinchem: Historische Vereniging Oud Gorcum, 2020, 141 pagina's. Prijs voor leden € 11,95, voor niet-leden € 16,45. Te bestellen via: <https://www.oudgorcum.nl/publicaties/jaarboek-de-geplaagde-stad/>

uit haar proefschrift gebleken. Die dubbele belangstelling is een ideale combinatie voor het schrijven over epidemieën in het verleden. Ze weet wat deze ziekten medisch betekenen en ze kan de epidemieën in een historisch verband zetten en laten zien hoe ze de maatschappij ontwrichtten, de politiek beïnvloedden en uiteindelijk de wetenschap weer verder hielpen.

Zo'n boek vraagt heel veel tijd. Archiefstudie, opsporen van relevante krantenberichten, onderzoek van landelijke publicaties uit de tijd waarin de ziekten woedden... het is allemaal tijdvretend precisiewerk. Gegevens die je gevonden hebt moet je interpreteren, tegen elkaar afzetten en tot één geheel zien te krijgen. De Gorkumse gegevens moeten ook in een landelijk en internationaal kader gezet worden. En dan moet je het ook nog in een aardige, leesbare vorm zien te krijgen. Ik vind dat ze daar buitengewoon goed in geslaagd is. Er staat heel veel in dit kleine boekje, natuurlijk een en ander dat voor niet-Gorkummers minder interessant is, maar het blijft ook voor de buitenstaander goed leesbaar. Grafieken maken een snel inzicht mogelijk en illustraties verluchten het boek. Een zeer uitvoerig notenapparaat staat borg voor de wetenschappelijke verantwoording.

In deze tijd van Covid-19 weten we weer een beetje wat zo'n epidemie betekent. Het was in de negentiende eeuw niet minder erg dan nu. In onze taal leven pokken en cholera nog voort in de pokkenhekel en de klerezooi. Of ook de corona in de taal overleeft ('Krijg de krona!') moet nog blijken. Overeenkomsten tussen onze coronatijd en de negentiende- en vroeg-twintigste-eeuwse epidemieën vallen op. Ook toen onzekerheid bij de medici over de oorzaken, complottheorieën waren rond, mondkmaskers worden gebruikt om besmetting te voorkomen, scholen zijn gesloten, kermissen afgelast, er wordt geprotesteerd tegen de genomen maatregelen, medisch personeel is overbelast... wat dat betreft niets nieuws onder de zon.

Maar de verschillen zijn er ook. We hebben er weinig idee van hoe de negentiende-eeuwer leefde. Hygiëne is nog geen vanzelfsprekendheid. Een groot deel van de stad krijgt pas na 1860 riolering en dan nog wordt het afvalwater geloosd in de binnenwateren. Drinkwaterleiding komt er in het stadje pas in 1886 (in Ameide in 1936!). Dan komen er ook 'bad- en closet-toestellen'. Achteraf begrijpen we nog niet waarom er niet meer mensen ziek werden. Velen moeten toch een grote immuniteit hebben opgebouwd. Mest- en vuilnishopen lagen er in dichtbevolkte buurten. In 1866, tijdens een cholera-epidemie die ook Ameide hard sloeg, wordt er door dokter Ort geklaagd over het water van de Kalkhaven (later gedempt) waarin kadavers van dieren drijven. Dat water wordt, zoals eeuwenlang al gebeurde, ook als drinkwater gebruikt. Wie *Koninkrijk vol sloppen* van Auke van der Woud heeft gelezen, weet hoe groot de tegenstelling tussen arm en rijk in die tijd was en dat iemand aan de onderkant van de samenleving permanent ondervoed was en dus een makkelijke prooi van allerlei ziekten werd.

En wat stond de medische wetenschap toen nog in de kinderschoenen! Antibiotica waren er niet. Ten aan-

zien van de cholera werd lang de foute theorie aangehangen dat de ziekte door kwade dampen, *miasmata*, verspreid werd. Pas rond 1890 won het inzicht terrein dat de ziekte door micro-organismen wordt doorgegeven en dat besmet drinkwater de belangrijkste bron van infectie is. Bij alle drie de in dit boek behandelde epidemieën geldt dat er in strikte zin geen geneesmiddelen waren. Men kon de symptomen wat bestrijden met siroopjes en zo. Kwakzalvers en beunhazen doen het in zo'n periode ook altijd goed. Denk aan het advies van Donald Trump om hydroxychloroquine, iets chloorachtigs, in te nemen tegen corona. In de tijd van de Spaanse griep verschenen naast zinnige adviezen, bijvoorbeeld 'vaak handen wassen', in de kranten ook aanbevelingen om regelmatig te roken. Ook het gebruik van cognac zou goed zijn tegen de kwaal!

Een recensent wil natuurlijk ook altijd iets aan te merken hebben. Veel is dat niet. Van Malenstein valt ons niet met veel medische geleerdheid lastig. Een keer struikelde ik over een woord dat ik niet kende: 'ondervulde patiënten'. Ik dacht dat het een foutje was en dat het 'ondervoede patiënten' moest zijn, maar Google hielp me uit mijn onkunde: 'ondervuld' is een broertje van 'ondervoed', alleen heeft het lichaam dan niet te weinig eten, maar te weinig drinken gehad: vochttekort dus. Van Malenstein geeft de dokters die genoemd worden vrijwel altijd de titel 'dr.' mee, wat bij mij de vraag oproept of deze geneesheren ook allemaal een proefschrift hebben geschreven. De onjuiste spatie komt ook een paar keer voor, bijvoorbeeld op pagina 52: 'vaccinatie offensief' en op pagina 124: 'gemeente riolen'. Tegenwoordig is dat ook een epidemie (Engelse variant), maar in dit verband zijn het peanuts. Ik had ook graag nog iets meer gelezen over de religieuze bezwaren tegen de inenting die de schrijver op pagina 52 kort noemt, maar daar ben ik natuurlijk theoloog voor.

Al met al een mooi boek dat een inkijkje geeft in de tragische gebeurtenissen van een negentiende- en vroeg-twintigste-eeuws stadje in de buurt.

Epidemieën in Ameide

In het Nieuwsblad is een aantal keren geschreven over epidemieën in Ameide. Het meest recent, over de cholera-epidemie van 1866 in het maartnummer van 2021, door Sam Janse en Bram Provoost.

In een serie artikelen over de gezondheidszorg in Ameide in het Nieuwsblad van december 2018 en maart 2019, schreef Bram Provoost in deel 4 over epidemische ziekten in Ameide. Tienhoven en Lexmond, zoals pokken, cholera, influenza en mazelen (Nieuwsblad HVAT, 2019, jrg. 30, nr. 1, blz. 35-43). Deel 5 gaat in zijn geheel over de zogenaamde 'Spaanse Griep'. Deze epidemie eiste tussen oktober 1918 en maart 1919 ook in Ameide en Tienhoven tientallen slachtoffers (Nieuwsblad HVAT, 2019, jrg. 30, nr. 1, blz. 44-51).

Vergeetwoorden



Dick Roodhorst

Ook in deze editie besteden we weer aandacht aan “vergeetwoorden”, woorden die vroeger normaal gebruikt werden als we met elkaar in gesprek waren. Om onduidelijke redenen raken sommige woorden echter in de vergetelheid. Het zijn woorden die je soms in één keer weer herinneren aan vroeger, leuk om te constateren dat er weer enkele lezers gereageerd hebben!

Jan en Leny Veen kwamen met het woord “disponibel”. Koos Verhey belde Jan en Leny ieder jaar op of zij “disponibel” waren voor de rommelmarkt. Hij bedoelde daarmee of zij beschikbaar waren, een bijdrage konden leveren aan de rommelmarkt. De eerste keer dat Koos dat op die manier vroeg hebben zij wel gevraagd wat dit woord betekende, zij hadden er nog nooit van gehoord.

Wilja Weeda heeft niet veel verhalen bij vergeetwoorden, maar wel bij het woord “olieneuten”. Haar vader Krijn vd Grijn en oom gingen lang geleden een vracht appels afleveren in Rotterdam. De opbrengst viel die keer behoorlijk mee en Krijn zei tegen haar oom: Haal jij is een zak olieneuten in die winkel daar. Na enige tijd kwam haar oom terug en zei teleurgesteld “ze hadden ze niet”. Hij had er niet aan gedacht dat je in Rotterdam om pinda’s moest vragen in plaats van “olieneuten”. Dit verhaal werd op elke verjaardag opnieuw verteld als de pinda’s op tafel kwamen.

Vergeetwoord	Betekenis	Aangever/Aangeefster
Disponibel	Beschikbaar	Jan en Leny Veen
Averseren	Opschieten	Wilja Weeda
Êênderhand	Hetzelfde	Wilja Weeda
Huispoep	Mus	Wilja Weeda
Vêrken en blik	Stoffer en blik	Wilja Weeda
Rucht	Onkruid	Wilja Weeda
Een hussie	Een beetje	Wilja Weeda
Hurk	Wesp	Wilja Weeda
Olieneuten	Pinda’s	Wilja Weeda
Host	Bijna	Wilja Weeda
Hèkèrel	Als er iets naars gebeurt	Wilja Weeda
De nachtschuit in	Het wordt herfst	Wilja Weeda
Krèk Aoi	Juist	Wilja Weeda
Bosse	Schatten	Wilja Weeda
Piespooke	In je eten roeren zonder trek	Wilja Weeda
Anderand	Verschillend	Wilja Weeda

Weet jij één of meer vergeetwoorden en ook leuk als je er bijzondere herinneringen aan hebt, mail ze naar mij (dickroodhorst@gmail.com), dan worden ze geplaatst in de volgende uitgave van ons nieuwsblad.

Interview met Jan Oosterom (Hendrik Jan)

Onder andere woonachtig geweest op de voormalige “Oosterom-boerderij” op de Prinsengracht (eind jaren '30 tot 1948)

Dick Roodhorst

Vandaag 7 april (2021), voorjaar natuurlijk, maar ondanks de klimaatopwarming is het de afgelopen dagen en ook vandaag winters koud, temperaturen rond de 3 tot 5 graden, nachtvorst, sneeuw- en hagelbuien en veel wind. En we leven nog steeds in coronatijd, een volledige “lock-down”, de enige versoepeling is dat je mag winkelen op afspraak. Het vaccineren staat nu voorop, inmiddels zijn er in Nederland ca. 3 miljoen inwoners ingeënt, we lopen in Europa niet voorop en we willen graag dat het inenten sneller gaat. De coronacrisis duurt inmiddels ruim een jaar en je merkt dat heel veel mensen het behoorlijk zat beginnen te worden, we willen er weer uit, horeca, musea, scholen, theaters, festivals... we verlangen ernaar. Gelukkig komt de zomer eraan en kunnen we weer meer buiten zijn.

Op bezoek bij Jan (Hendrik Jan) Oosterom in Hoog-Blokland. Jan is vanaf eind jaren '30 tot 1948 woonachtig geweest op de “Oosterom-boerderij” aan de Prinsengracht (waar nu de Prinsenhof is). Jan is geboren in 1926, inmiddels 94 jaar oud, woont op zichzelf en doet ook “alles” nog zelf. Bewonderenswaardig hoe vief Jan zowel fysiek als mentaal nog steeds is.

Jan is geboren in de Zouwendijk op de boerderij van Willemse, op de grens van Ameide en Meerkerk, en al heel snel gaan verhuizen naar de Kerkstraat¹ in Ameide. Daar heeft hij geen herinneringen aan, op 3 of 4-jarige leeftijd is hij verhuisd naar de Brouwerij (de huidige Molenstraat). De moeder van Jan is in 1927 op 31-jarige leeftijd overleden, zij was van een trap gevallen en had een nier gescheurd. Hij heeft drie zussen, Wimpie, Marie en Gerrie. Zijn vader is later hertrouwd en uit dat huwelijk zijn vier kinderen geboren, Greet, Gerrit, Floor en Riek.

De “Oosterommen” woonden tot ca. 1900 in Jaarsveld². Een uitbraak van de veepest verwoestte de volledige veestapel, om die reden zijn zij naar Ameide verhuisd, daar was de kans op werk groter. Jan is op 5-jarige leeftijd naar de christelijke lagere school gegaan. Het eerste jaar bleef Jan zitten, hij weet nog dat hij met zijn rapport thuis kwam, het was geen “best” rapport zoals hij zegt, maar hij had wel een negen(!)



▲ Jan Oosterom achter zijn woning in Hoog-Blokland, mei 2021 (foto Bram Provoost).

voor Bijbelse geschiedenis. Het was voor zijn vader reden om onmiddellijk op de fiets te stappen en naar school te rijden. Jan had immers een negen voor Bijbelse geschiedenis en hoe is het nou in godsnaam mogelijk dat je op een christelijke school met zo'n hoog cijfer voor Bijbelse geschiedenis blijft zitten... het mocht niet baten! Jan was, zoals hij het zelf zegt, geen hoogvlieger, maar daarna heeft hij alle klassen normaal doorlopen. Hij was in zijn lagere schoolperiode bevriend met Arie de Vroome en Gerrit Veen. Arie de Vroome had een opwindbare platenspeler, iets geweldigs voor die tijd, hij weet nog dat zij op de hoek van de Brouwerij (Molenstraat) en de Prinsengracht “plaatjes” aan het draaien waren. En hij kreeg op zijn achtste verjaardag een fiets van ome Teus, hij was de koning te rijk!!!

1 Kerkstraat no. 259, een woning achter de sigarenwinkel van oom Jan Floren Oosterom.

2 Dit moet Polsbroek zijn - zie volgend artikel over de familie Oosterom.



◀ Jan Oosterom met zijn zus Marie en tante Hanna, nog op de Benedendam no. 38 (waar later de meelfabriek Kruyt gebouwd zal worden) ca. 1932. (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).

Jan mocht naar een vervolgopleiding, maar daar had hij totaal geen zin in. Hij is vanaf 1940 gaan werken op de boerderij aan de Prinsengracht, waar het gezin eind jaren '30 was gaan wonen. Dat viel samen met het begin van de Tweede Wereldoorlog. Jan weet nog dat hij samen met Jan Molenaar (knecht) zat te melken en de vliegtuigen over kwamen die op weg waren om Rotterdam te bombarderen, het zag zwart van de vliegtuigen en dat maakte een diepe indruk. Er was in die beginperiode ook een colonne militairen aanwezig op de Lekdijk (richting Tienhoven). Militairen van die colonne waren vanaf het platte dak van Toon Bouter overkomende vijandelijke vliegtuigen aan het beschieten. De oorlog was een onzekere periode, zij hadden zelf voedsel genoeg, maar er kwamen regelmatig inwoners uit Rotterdam op bezoek om eten te halen, te kopen of ergens tegen te ruilen, er was in die tijd veel ruilhandel. Tijdens de oorlog had je, net als nu, ook een avondklok... handhaving vond in die tijd wel wat anders plaats. Er zaten Wit-Russische militairen ingekwartierd bij het café van Marie Bouter in Tienhoven. Zij kwamen op de fiets naar Ameide om te controleren of iedereen zich aan de avondklok hield. Jan stond af en toe samen met de burens Verheij stiekem te kijken, soms begonnen de militairen zomaar voor de gein te schieten op de voormalige muzikant aan de Prinsengracht, de stukken beton vlogen er links en rechts vanaf.

De boerderij op de Prinsengracht stond midden in het dorp en er werden ongeveer 25 koeien gemolken. Daarnaast bezaten zij een paard, later twee paarden. Er waren ook twee knechten werkzaam, Jan Molenaar en Leendert Verwolf (eerst Piet Roodhorst). Alle melk ging naar de fabriek, dat waren de enige inkomsten. De vader van Jan (Huib) woonde met zijn gezin op de boerderij, maar de boerderij was eigendom van zijn vader en ome Teus. Ome Teus woonde naast de bakker in de Brouwerij (Molenstraat). Er was land in de Zouwendijk achter de familie Willemse (was verbonden aan Jan zijn moeder, die heette van haar eigen naam Willemse en woonde daar), een gehuurd stuk grond met de naam De Kat, dat is achter en naast de boerderij van Arnold de Jong, een kamp grond voorbij het vroegere voetbalveld aan de Broekseweg, dat heette de "van Netekamp" en een kamp grond genaamd "De Witboom", waar nu de boerderij van Jan Versluis staat. De stukken grond waren ook van belang voor de hooi-opbrengst en het gekuilde gras. Jan heeft later de kavel "De Witboom" gekocht en is er koeien gaan houden voor het vlees. De boerderij aan de Prinsengracht is later overgenomen door Floor Oosterom, de halfbroer van Jan.



▲ Marie, Jan en Gerrie Oosterom, 1935 (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).

Jan is vanaf 1944 zelf in de handel (nuchtere kalveren) gegaan, zijn ome Piet was overleden (6 februari

NAAM.	VOORNAMEN.	KLASSE		Geslacht	GEBORTE-DATUM.	DATUM TOELA.
		vóór na	overgaan.			
M. H. van	Hendricka				26 Feb. '27	
Boonman	Sabbe				23 Juni '27	Overl.
Boon	Geertrij				30 Okt. '26	
Bruggen van	Adriaantje				20 Feb. '27	
Bruijsend	Cornelis				30 Apr. '27	Overl.
de van	Antouetta				11 Apr. '27	
G. J. van	Geertrij				25 Nov. '26	
Grijn van der	Grijn				10 Feb. '27	
Grijn	Marina				27 '27	
Hoob	Jacobus				25 Nov. '26	
Labbe	Cornelis				13 Dec. '26	
Lakenveld	Arje				24 Nov. '26	Overl.
Lakenveld	Johanna				6 Okt. '26	
Lakenveld	Pieterje Anna				14 Apr. '27	
Lam het	Geertrij				4 Juni '27	
Lam het	Willemsje				4 Okt. '26	Overl.
Nedert van der	Lea				4 Feb. '27	Overl.
Oosterom	Hendrik Jan				13 Aug. '26	
Oudsteden	Jacob				24 Mei '27	Overl.
Punse v. d. A.	Lena Catharina				12 Feb. '27	Overl.
Rijneveld	Lambertus				5 Juni '27	
Schrijvershof	Willems (Wij.)				1 Apr. '26	Overl.
Straten van	Jan				22 Okt. '27	Overl.
Wittenbogaert	Georgina				10 Dec. '26	
Veen van	Gerret Dirk				11 Okt. '27	Overl.
Verschoor	Jan (Wij.)				30 Juni '27	Overl.
Verschoor	Willems				20 Juli '26	
Vier van der	Cornelis				13 Dec. '26	Overl.
Vromans	Ferdinand				23 Nov. '26	Overl.
Vroome de	Arje				10 Aug. '26	Overl.
Vuurmans	Johannes				10 Mei '27	Overl.
Wilt	Kennet				31 Dec. '26	
Wierich van	Marina				30 Juli '26	Overl.
Woudenberg	Gijbert Johannes				19 Nov. '26	Overl.
Woudenberg	Thomas				9 Okt. '26	Overl.
Zaenen van der	Bartje				6 Okt. '26	Overl.

▲ Klasgenotenlijst van Hendrik Jan Oosterom op de School met den Bijbel (1937).

1944) en Jan nam dit over. Eerst nog een korte periode samen met ome Jan (Trompie) en daarna helemaal zelfstandig. Daarnaast bleef Jan ook gewoon op de boerderij werken. De kalverhandel gebeurde immers met name in de periode januari tot en met mei. Tijdens de oorlog, ingesteld door de Duitsers, moesten de boeren een bepaalde hoeveelheid vlees afstaan, dit was afhankelijk van het aantal koeien dat een boer bezat. Dat vlees was niet alleen voor de Duitsers bestemd, maar ook voor de bevolking. Na de oorlog is dat systeem nog een tijdje zo gebleven.

Jan is in 1948 getrouwd met Engeltje van Mourik en zij zijn gaan wonen in Hoog-Blokkland. Als zelfstandige ging Jan langs bij boeren om te vragen of hij de

kalveren mocht verkopen aan de regering voor de slacht. Later is zijn bedrijf verder gegroeid en werd er niet alleen gehandeld in kalveren, maar ook in koeien en schapen. Van lieverlee ontstond er een zgn. commissiesysteem, het was de kunst een zo gunstig mogelijke prijs te krijgen voor het vee van de boer, daar kreeg Jan dan weer commissie over. Jan benadrukte nog eens dat alles was gebaseerd op vertrouwen hebben in elkaar. Het gebied waar Jan handel bedreef strekte zich uit van Hoog-Blokkland tot Tiel.

Ondanks het feit dat Jan het grootste deel van zijn leven in Hoog-Blokkland heeft gewoond weet hij zich nog opmerkelijk veel te herinneren van Ameide en het leven op de boerderij. Mooi gesprek over lang vervlogen tijden!!!



▲ De Oosterom-boerderij op de Prinsengracht te Ameide. Rechtsachter de kolenschuur die werd gehuurd door Aart van der Grijn. Collectie Jan Oosterom-Hoogblokkland.



▲ "Drie stoere vrienden" Vlnr: Krijn van der Grijn, Jan Oosterom en Jan den Boer (Rikketik). Foto kort na de bevrijding gemaakt, ca. 1945/6. Collectie Jan Oosterom-Hoogblokkland).

Van Jaarsveld naar Ameide via Stolwijk en Polsbroek

Een korte geschiedenis van de familie Oosterom

Bram Provoost

In het voorgaande artikel staat het verslag van een gesprek van Dick Roodhorst met de 94-jarige Jan Oosterom in Hoogblokland. Hieronder een korte geschiedenis van de opa en opoe van Jan en hun gezin.

Jaarsveld, Stolwijk en Polsbroek

De grootvader – en naamgever van Jan in Hoogblokland – is Hendrik Jan Oosterom, geboren te Jaarsveld op 10 maart 1854 als zoon van Florus (Floris) Oosterom (7 dec. 1821 – 17 dec. 1904) en Dina Agatha Brokking (31 okt. 1825 – 27 juni 1895). Florus en Dina zijn op 4 april 1850 getrouwd te Jaarsveld.

Hendrik Jan trouwt op 5 oktober 1877 te Jaarsveld met de aldaar op 16 feb. 1855 geboren Maria de Gier. Zij is een dochter van Jan Floren de Gier (19 jan. 1813 – 1 juli 1873) en Teuntje Koot (8 feb. 1824 – 18 nov. 1901). Jan Floren en Teuntje zijn getrouwd te Jaarsveld op 22 sep. 1844.

Hendrik Jan en Maria gaan in eerste instantie wonen in Stolwijk in de Krimpenerwaard, waar vier kinderen worden geboren. Deze vier worden vernoemd naar hun grootouders: (1) Floris, geboren 10 feb. 1878; (2) Jan Floren, geboren 1 feb. 1879; (3) Dina Agatha, geboren 17 mei 1880; (4) Teuntje, geboren 3 okt. 1881.

Na de geboorte van Teuntje verhuist het gezin Oosterom in 1882 van Stolwijk naar Polsbroek in de Lopikerwaard. Hendrik Jan is daar bouwman (landbouwer, boer) van beroep. In Polsbroek worden gedurende de volgende 15 jaren nog eens een elftal kinderen geboren, waarvan er vier op jonge leeftijd overlijden. (5) Marrigje, geboren 10 nov. 1882; (6) Johanna Maria-1, geboren 12 nov. 1883 en overleden 4 feb. 1884, 3 maanden oud; (7) Johanna Maria-2, geboren 5 maart 1885 en overleden 3 feb. 1886, 11 maanden oud; (8) Johanna Maria-3, geboren 22 juli 1886; (9) Maria, geboren 21 maart 1888; (10) Hadawina, geboren 4 juni 1889; (11) Teunis Florus, geboren 13 aug. 1890; (12) Huiberta, geboren 4 feb. 1892 en overleden 2 april 1892, 8 weken oud; (13) Huibert, geboren 20 jan. 1894; (14) Pieter Roelof, geboren 31 okt. 1896; (15) N.N., 21 nov. 1897, levenloos kind.

In 1900 gaat het mis in Polsbroek. Volgens kleinzoon Jan Oosterom in Hoogblokland waren er problemen door een uitbraak van veepest die de veestapel verwoestte. Bouwman Hendrik Jan Oosterom gaat failliet. Op 6 februari 1900 is er een “Openbare verkoop van roerende goederen, gereedschappen en vee ten huize van Hendrik Jan Oosterom, failliet bouwman te Polsbroek”.

Er wordt besloten om naar Ameide te verhuizen en op 8 mei 1900 vestigt het echtpaar Oosterom-de Gier zich met zeven kinderen uit Polsbroek in Ameide.

Hendrik Jan kiest niet alleen voor een andere woonplaats, maar ook voor een nieuw beroep. De voormalige bouwman/veehouder wordt in het bevolkingsregister van Ameide vermeld als Koffiehuishouder, met Benedendamschestraat 36 als adres. Tot kort voor de komst van het gezin Oosterom was Cornelis Bouwmeester daar kastelein en uitbater van café

“Weltevreden”¹. In dit pand zal Adrianus Kruyt ca. 1913 een kruidenierswinkel beginnen, terwijl achter het pand een graanhandel en –maalterij komt.

In het bevolkingsregister van Ameide wordt bij Hendrik Jan als beroep enige tijd “Koopman in Vee” vermeld met Zouwendijk No. 331 als adres. Vanaf 1913 is hij niet langer Kastelein, Koffiehuishouder of Herbergier maar Koopman of Veehandelaar van beroep (zie KADER). Na enkele jaren (rond 1916) keert het gezin Oosterom weer terug naar de Benedendamschestraat. Zij gaan wonen in het buurhuis van de vorige woning, een woning/boerderij op no. 38.

1	Jan Oosterom	Hendrik Jan	21	1854	Jaarsveld
2	Gier de Maria	21	1855	Jaarsveld	
3	Oosterom Jan Floren	21	1878	Stolwijk	
4	Oosterom Johanna Maria	21	1879	Stolwijk	
5	Oosterom Dina Agatha	21	1880	Stolwijk	
6	Oosterom Teuntje	21	1881	Stolwijk	
7	Oosterom Marrigje	21	1882	Polsbroek	
8	Oosterom Johanna Maria-1	21	1883	Polsbroek	
9	Oosterom Johanna Maria-2	21	1885	Polsbroek	
10	Oosterom Johanna Maria-3	21	1886	Polsbroek	
11	Oosterom Maria	21	1888	Polsbroek	
12	Oosterom Hadawina	21	1889	Polsbroek	
13	Oosterom Teunis Florus	21	1890	Polsbroek	
14	Oosterom Huibert	21	1892	Polsbroek	
15	Oosterom Pieter Roelof	21	1894	Polsbroek	
16	Oosterom N.N.	21	1897	Polsbroek	

3	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
4	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
5	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
6	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
7	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
8	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
9	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
10	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
11	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
12	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
13	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
14	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900
15	Gez. Oosterom	1900	1900	1900	1900

▲ Gez. Hendrik Jan Oosterom. Uittreksel uit het bevolkingsregister van Ameide (1880- ca.1921).

Verhuizing naar Ameide

1 In de Benedendamschestraat no. 10 was destijds ook nog het café ‘s Lands Welvaren’ gevestigd, het latere ‘Wapen van Ameide’.

In 1904 is er een grote tegenslag in het gezin. Op 12 december overlijdt dochter Maria Oosterom, slechts 16 jaar oud. Aangevers van dit overlijden zijn Bastiaan van der Wal (Benedendam no. 29) en Adrianus Kruyt (Benedendam no. 36), beiden koopman van beroep..

Zoon Jan Floren (in Ameide beter bekend als Trompie) trouwt op 4 juli 1913 (wonend op Zouwendijk no. 331a) met Mijnsje de Wit (geb. te Ameide op 2 sep. 1866). Jan Floren is Sigarenfabrikant van beroep. Het echtpaar gaat wonen in de Fransestraat no 257 (later 3). Op 23 mei 1914 wordt daar hun zoon Jan Hendrik (Jan) geboren, op 28 augustus 1919 hun dochter Lijsje en op 19 juni 1928 een zoon Cornelis Marinus (Kees).

Zoon Huibert trouwt op 5 april 1917 te Meerkerk met de aldaar op 14 maart 1895 geboren Hendrikje Willemse. Zij is de dochter van landbouwer Gerrit Willemse en Willempje van Lomwel. Ten tijde van het huwelijk is Huibert veehandelaar van beroep net als zijn vader. Ook bij dit huwelijk treedt Florus Oosterom op als getuige, 39 jaar oud, koetsier van beroep en wonende te Groesbeek. Huibert en Hendrikje gaan in Ameide wonen in de Kerkstraat no. 259 – een woning gelegen achter die van broer Jan Floren². Op 25 feb. 1919 wordt dochter Willempje (Wimpie) te Utrecht geboren. In het huwelijk volgen er nog drie kinderen: Maria (Marie) (geb. 18 aug. 1922), Gerritje (Gerrie) (geb. 4 nov. 1923) en Hendrik Jan (Jan) (geb. 13 aug. 1926).

Hendrik Jan (kortweg Jan) Oosterom, de zoon van Huibert, is de Jan van het interview in het vorige artikel. Jan is geboren in Meerkerk – net over de grens met Ameide, in de tijd dat zijn ouders een korte periode op de Zouwendijk bij de boerderij van opa en oma Willemse woonden. Vijf maanden na de geboorte van Hendrik Jan is zijn moeder op 10 januari 1927 te Utrecht overleden, slechts 31 jaar oud. Volgens zoon Jan is zijn moeder overleden ten gevolge van een val van een trap.

Tussen 1903 en 1916 wonen ook een drietal oudere dochters af en toe in Ameide. Mogelijk waren zij als dienstbode werkzaam en komen zij tussen hun diensten door enige tijd naar het ouderlijk huis in Ameide. Begin januari 1916 komt dochter Dina Agatha uit Benschop naar Ameide. Op 27 januari trouwt deze 35-jarige dochter te Ameide met de 42-jarige bouwman Jacobus van der Stok, geboren en wonende te Benschop. Haar 37-jarige broer Florus, Koetsier wonende te Groesbeek, is haar getuige. Op 12 maart 1916 wordt te Ameide een zoon, Johannes van den Stok, geboren. Aangifte wordt gedaan door vader Jacobus van den Stok, bouwman te Benschop. Als getuigen treden op: oom Jan Floren Oosterom, sigarenmaker en Gerrit van Heusden, broodbakker. Bakker Van Heusden woonde op no. 39 (later Prinsengracht 1), het buurhuis van de Oosteroms op no. 38. Op 23 augustus verhuizen moeder Dina en haar zoontje weer van Ameide naar Benschop.

Aan de hand van de registratie van de huwelijken van de kinderen Oosterom is er inzicht te krijgen in de wisselingen in het beroep van vader Hendrik Jan Oosterom.

Ameide 7-8-1908, Teuntje Oosterom x Arie Bart van Es (jachtopziener, geb. te Tienhoven); beroep vader: **Kastelein**

Ameide 4-3-1910, Marrigje Oosterom x Jan Macdaniël (timmerman, geb. te Stolwijk); beroep vader: **Koffiehuishouder**

Apeldoorn 28-4-1910, Floris Oosterom (koetsier) x Christina Harma; beroep vader: **Herbergier**

Ameide 4-7-1913, Jan Floren Oosterom (sigarenfabrikant) x Mijnsje de Wit; beroep vader: **Koopman**

Ameide 27-1-1916, Dina Agatha Oosterom x Jacobus van den Stok (bouwman, geb. te Benschop); beroep vader: **Koopman**

Meerkerk 5-4-1917, Huibert Oosterom (veehandelaar) x Hendrikje Willemse; beroep vader: **Veehandelaar**

Langerak 18-4-1926, Hadawina Oosterom x Peter den Hartog (17-6-1889 / 13-9-1972) Beroep vader: **?**

Dochter Johanna Maria (Hanna) en de zonen Teunis Florus (Teus) en Pieter Roelof (Piet) zijn ongehuwd gebleven.

Een verwijzing van het beroep van Jan Hendrik Oosterom is ook te vinden in een krantenbericht uit 1909. Op 19 augustus meldt de Nieuwe Gorinchemsche Courant (NGC): "Ameide, 16 Augustus (1909). Hedenavond vergaderde in 't koffiehuis Oosterom de schietvereen, 'Prins Hendrik'. In deze vergadering werd besloten een schietwedstrijd te houden voor leden der vereeniging, op 31 Augustus den verjaardag van H.M. de Koningin". Hieruit blijkt dat hij in 1909 nog steeds Koffiehuishouder is.

In het NGC van 10 augustus 1913 wordt Teunis Floris Oosterom genoemd in een verslag van de Arrondissement Rechtbank te Dordrecht. Deze behandelde op 7 augustus 1913 een geval van belediging: "Bastiaan v.d. W., 49 jaar, koopman te Ameide, kreeg op 9 Juli ruzie met Teunis Floris Oosterom. Met dezen had hij verschil van opinie over het laten staan van een wagen met 'beer' op zijn erf. Hij zou toen Oosterom uitgescholden hebben voor 'vuile smeerlap'.

Bekl. voerde te zijner verdediging aan, dat hij die woorden wel had gezegd, doch niet tegen Oosterom, maar tegen den wagen met 'beer'. Tevens beweerde hij, dat hij op zijn eigen 'wurf' zeggen mag, wat hij wil. Oosterom en enkele getuigen hielden vol, dat bekl. de beledigende woorden had geuit en op Oosterom had gewezen.

Eisch f 12 boete subs. 12 dagen hecht. (Bekl. heeft al twee vonnissen voor belediging gehad)".

Op 21 augustus wordt het vonnis uitgesproken en wordt B. v.d. W te Ameide, conform de eis, wegens eenvoudige belediging veroordeeld tot een boete van f 12 of 12 dagen hechtenis.

2 Gegevens bevolkingsregister. Fransestraat no. 257, Jan Floren Oosterom, sigarenmaker; no. 257A, Jillis van Delsen, bakker; Kerkstraat no 258, Areke Streefkerk, winkelierster; Kerkstraat No 259, Huibert Oosterom, Koopman.



▲ Drie genieters, vlnr Piet Oosterom, Kees Oskam, Arie Uitenboogaard, ontspannen zittend voor de deur van de winkel van A. Kruyt op de Benedendam no 36. Links een Texaco-pomp. Rechts de doorgang bij de boerderij van Oosterom op no. 38. (Foto ca. 1930. Collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).



▲ Tien kinderen Oosterom t.g.v. het 50-jarig huwelijk van hun ouders Hendrik Jan Oosterom en Maria de Gier. Achterop heeft kleinzoen Jan Oosterom Hzn. voor zijn kinderen geschreven: vlnr Ome Jan, Huibert (opa), tante Hanna, Ome Piet, tante Wien, Ome Floris (Floor), Ome Teus. Zittend: tante Dina, tante Teuntje, tante Margje. (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).

De donkere kleding laat zien dat de rouwperiode vanwege het overlijden van Hendrikje Oosterom-Willemsse, op 10 januari 1927, nog niet voorbij is.

De volledige namen zijn de volgende: Ome Jan is Jan Floren (geb. 1879); Huibert (geb. 1894); tante Hanna is Johanna Maria (geb. 1886); Ome Piet is Pieter Roelof (geb. 1896); tante Wien is Hadewina (geb. 1889); Ome Floris (Floor) (geb. 1878); Ome Teus is Teunis Florus (geb. 1890) en zittend: tante Dina is Dina Agatha (geb. 1880); tante Teuntje (geb. 1881); tante Margje is Marringje (geb. 1882).

Het gezin van Hendrik Jan Oosterom woonde van 1900 tot ca. 1935 op de Benedendam. Eerst in no. 36 daarna in no. 38. De laatste woning is ca. 1955 gesloopt om plaats te maken voor de meelfabriek van de Firma Kruyt. De eerste woning, no 36, was vóór 1900 bekend als café 'Weltevreden' en bleef tot ca. 1913 in gebruik als koffiehuis Oosterom. Daarna werd het kruidenierswinkel van Adrianus en Anton Kruyt om uiteindelijk kantoor te worden van de AKA-meelfabriek. Het pand is, net als de meelfabriek, recentelijk gesloopt.

Hoe zag Benedendam no. 38 eruit?

In de Beeldbank van de HVAT staat een foto van de Prinsengracht ca. 1910 met het volgende onderschrift: "Slagerij Joppie Meijer, Prinsengracht 19. Het pand, destijds met huisnummer A48, (2e pand) is in 1888 gebouwd. Links op de voorgrond staat Jan Oosterom die later een tabakszaak had in de Fransestraat". Hier klopt iets niet. De gevel voorgevel lijkt/is dezelfde als die op een foto uit 1927 met daarop de kinderen van Hendrik Jan Oosterom en het huisnummer 38. In 1910 woonde het gezin

Oosterom nog in no. 36. Vanaf 1915/16 woonden ze in no. 38, maar was Jan Floren inmiddels getrouwd en woonachtig in de Fransestraat.

Op 5 oktober 1927 is er een feestelijke gebeurtenis in huize Oosterom. Die dag zijn "Opoe en Opa Oosterom" 50 jaar getrouwd. Er worden die dag meerdere foto's gemaakt. Zo is er een foto van de tien kinderen Oosterom vóór de woning van hun ouders, Benedendamschestraat no. 38.



◀ Prinsengracht ca. 1910 met uiterst links de (latere?) woning (no.38) van het gezin Oosterom. Voor het huis staat zoon Jan Floren Oosterom (foto Beeldbank AT001289).



▲ Het 'bruidspaar' Opoe (Maria de Gier) en Opa (Hendrik Jan) Oosterom bij hun 50-jarig huwelijk op 5 oktober 1927 (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).

Hoewel opa Oosterom op de foto van zijn 50-jarig huwelijk nog een gezonde indruk maakt, is hij precies één maand later, op 5 november 1927, overleden. Aangevers zijn de burens op de Benedendam/Prinsengracht, Jan Arie van Heusden (broodbakker) en Cornelis Anthonij Marius Kruijt (graanhandelaar). Na het overlijden van haar man, heeft zijn weduwe

Maria de Gier (opoe Oosterom) nog enkele jaren op de Benedendam no. 38 gewoond. In de loop van de jaren 1930 is zij naar de Molenstraat no 107 (nu 19) verhuisd, met drie ongehuwde kinderen Hanna, Teus en Piet en haar kleinkind Marie Oosterom – dochter van Huibert. Rond 1939/40 is daar nog een foto van haar gemaakt.



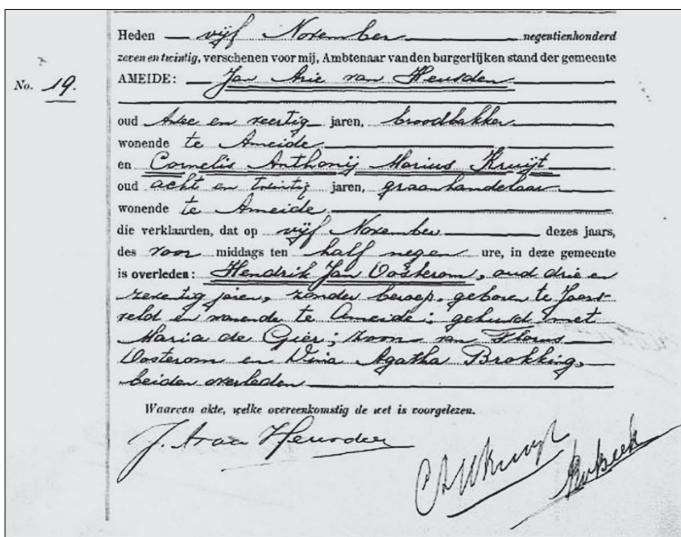
▲ Huibert Oosterom en zijn kinderen bij het 50-jarig huwelijk van zijn ouders (5 oktober 1927). Rechts zit vader Huibert Oosterom met op schoot Hendrik Jan Oosterom (1 jaar). Links de drie dochters, v.l.n.r.: Willempje (Wimpie, 8 jaar), Gerritje (Gerrie, bijna 4 jaar) en Maria (Marie, 5 jaar). Iedereen is nog in rouwkleding i.v.m. het overlijden van moeder Hendrikje Oosterom-Willemsse op 10 jan 1927 (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).



▲ Opa en Opoe Oosterom, 50 jaar getrouwd, 5 oktober 1927. Vlnr.: Drie dochters van Huibert Oosterom (Marie, Gerrie en Wimpie) en tante Hanna, in donkere (rouw)kleding. De 1-jaar oude Hendrik Jan Oosterom Huibertzn zit op schoot bij Merrigje Peterse (dienstbode, geb. 3 feb. 1895 – ovl, 5 maart 1972). Staand achter de tafel neef Hendrik Jan Oosterom, zoon van Jan Floren en nicht Lijsje (dochter van Jan Floren) (foto collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).



▲ Zittend Opoe Oosterom (Maria de Gier) in de tuin achter de woning in de Molenstraat. Staand vlnr Tante Hanna Oosterom, een onbekende ingekwartierde militair en Oom Piet Oosterom. (Foto 1939/40, tijdens de mobilisatie. Collectie Jan Oosterom-Hoogblokland).



▲ Overlijdensakte Hendrik Jan Oosterom, overleden op 5 november 1927.

Kinderen van Hendrik Jan en Maria die in Ameide bleven wonen

Huibert Oosterom, de vader van Jan, is na het overlijden van zijn eerste vrouw op 18 dec 1930 te Nieuwpoort getrouwd met Grietje Demper (geboren te Langerak op 10 nov. 1898). Uit dit huwelijk vier kinderen: Grietje (geb. 19 maart 1929, een geëchte dochter); Gerrit (geb. 13 juli 1931); Floris (Floor) (geb. 4 aug. 1932); Hendrikje (geb. 27 mei 1934).

Het gezin gaat wonen op een boerderij aan de Prinsengracht³. Huibert Oosterom is overleden op 22 november 1964. Zijn tweede vrouw, Grietje Demper, op 6 juli 1982. De boerderij wordt overgenomen door zoon Floor Oosterom, getrouwd met Jo Noorland. Floor Oosterom is overleden op 19 april 2015. De boerderij is dan al gesloopt, het huidige Prinsenhof is ervoor in de plaats gekomen.

Hierboven is al vermeld dat zoon Jan Floren Oosterom na zijn huwelijk in 1913 in de Fransestraat

Aan de nagedachtenis van Opoe Oosterom-de Gier

Geboren te Jaarsveld, 16 Febr. 1855

Overleden te Ameide, 8 April 1944

De tijd vliegt heen, wat is ons leven

Als men 't van achteren ziet of spelt,

't Is een nevel die hier kort blijft zweven

En dan weer d'aarde 't oog omsmelt.

Maar 't wordt ons lang genoeg gegeven

't Voorrecht van 't hemelleven,

Geniet dit jaar veel heil en zegen

In Uw gezin en in Uw hart,

'k Wensch dat God U op al Uw wegen

Bewaart voor lichaam, ziel en smart.

◀ Overlijdensbericht
van Opoe Oosterom op
8 april 1944.

no. 257 (later 3) is gaan wonen, waar hij sigaren maakte en een tabakswinkel had. In het vorige nummer van dit Nieuwsblad⁴ staat een foto van hem als "de markante buurman van de familie Van Delsen". In Nijver Ameide staat het volgende: "Sigaren, sigaretten en andere tabakswaren, maar ook pinda's om te pellen en kwattarepen waren te koop in de winkel. De vrouw van Jan Oosterom en de inwonende tante Neeltje bedienden de klanten. Jan zelf ging d'n boer op om nuchtere kalveren, konijnen en ander kleinvee op de kop te tikken en die op de markten te verkopen."

Drie ongehuwde kinderen, Johanna Maria (Hanna), Teunis Florus (Teus) en Pieter Roelof (Piet) woonden in de Molenstraat A 107 (later omgenummerd naar Molenstraat 19). Via de achtertuin was er een verbinding met de boerderij van Huibert Oosterom aan de Prinsengracht.

Tekst Nijver Ameide: "Teus en Piet Oosterom waren echte handelaars. De eerste zat in de veehandel, terwijl Piet meer deed in klein- en pluimvee. Hun zuster Hanna ging in het dorp pintjesgewijs melk uitventen."

Zeven kinderen van Hendrik Jan Oosterom en Maria de Gier zijn overleden te Ameide:

- Maria Oosterom is overleden op 12 december 1904, 16 jaar oud.
- Pieter Roelof is overleden op 6 februari 1944, 47 jaar oud.
- Teuntje van Es – Oosterom is overleden op 3 juli 1962, 80 jaar oud.
- Jan Floren Oosterom is overleden op 22 juli 1963, 84 jaar oud.
- Huibert Oosterom is overleden op 22 november 1964, 70 jaar oud.
- Teunis Florus Oosterom is overleden op 18 september 1965, 75 jaar oud.
- Johanna Maria Oosterom is overleden op 21 januari 1975, 88 jaar oud.

3 Meer daarover is te lezen in het interview met Jan Oosterom.

4 Nieuwsblad HVAT 2021, jrg. 32, nr. 1, blz. 8.



▲ ▲ De (voormalige) boerderij van Huibert en Floor Oosterom aan de Prinsengracht 18 en 20, ca. 1955-60 (foto GZ 000023 Beeldbank Zederik).

▲ Onder: Molenstraat (hoek Prinsengracht) ca. 1955-1960. De Oosteroms woonden in het pand met de twee dakkapellen, tussen bakker Henk de Wit en de winkel van Labee (foto Beeldbank Zederik GZ 000041).

Bouwkundige veranderingen

op de overgang van de Benedendam naar de Prinsengracht

Bebouwing tussen Benedendam, Oudendijk en Vaarsloot ca. 1930 (Foto Beeldbank NIHM).

Bram Provoost

Jan Hendrik Oosterom woonde na zijn komst naar Ameide eerst op de Benedendam no. 36 en later op no. 38 (zie vorig artikel). Deze tweede woning is later ten prooi gevallen aan de uitbreiding van de meelfabriek. In december 2017 schreef Hans van den Heuvel¹ al over 'De metamorfose van de Benedendam(sestraat) in Ameide'. In verband met de recente sloop van de meelfabriek op de Benedendam/ Prinsengracht volgt hier een vervolg met een kleine fotoreportage van de bouwkundige ontwikkelingen in dit gebied. Zoals te zien op de luchtfoto was het terrein tussen Benedendam, Oudendijk en Vaarsloot tot 1950 bijna helemaal volgebouwd met woningen, boerderijen, schuren en bedrijven. Uit het "Handelsdagboek voor Dordrecht en omstreken" uit het jaar 1926² blijkt dat er toen op de Benedendamschestraat no. 36 al een 'Graanhandel en malerij' gevestigd was, de Firma A. Kruijt³. Onder de volgende generatie veranderde dit in de "N.V. Veevoeder- en Meelfabriek voorheen Firma A. Kruijt" met C.A.M. (Anton) Kruijt (zoon van A. Kruijt) aan het hoofd³.

Na 1950 vindt er een grootschalige uitbreiding van de meelfabriek plaats, waarvoor een aantal gebouwen moet verdwijnen. Rond 1960 volgt ook nog de sloop van een aantal gebouwen voor de een doorbraak naar



▲ Benedendam no. 36 (met vlag) en no. 38 (met versiering) in 1913 tijdens de viering van 100-jaar Koninkrijk (1813-1913).



▲ Benedendamschestraat Ameide ca. 1920? Uiterst rechts de woning van het gezin Oosterom (no. 38). Links daarnaast de kruidenierswinkel van Kruijt op no. 36. Later wordt dit pand het kantoor van de meelfabriek (foto website HVAT).

¹ Nieuwsblad HVAT 2017, jrg. 28, nr. 4, blz. 45-51.

² Nieuwsblad HVAT, 2011 jrg. 22, nr.1, blz. 31.

³ Over de firma Kruijt is eerder geschreven in het Nieuwsblad HVAT, 2014, jrg. 25, nr. 2, blz. 22-31.



◀ Benedendam/Prinsengracht ca. 1934/5. De Prinsengracht is nog niet gedempt. Rechts de winkel van Kruyt met een Texaco-pomp (foto website HVAT).



◀ Benedendam/Prinsengracht met Belgische bevrijders op 8 mei 1945. De voormalige woning van Jan Hendrik Oosterom (met vlag) is inmiddels de kapperszaak van Bart Rijnhout. De voorgevel is veranderd (foto Beeldbank HVAT AT01184).



◀ Datumsteen voor de bouw van de Meelfabriek (31 december 1949).



◀ Benedendam/Prinsengracht, ca. 1950-55. De eerste fase van de meelfabriek wordt achter de voormalige kruidenierswinkel van Kruyt gebouwd. Rechts daarvan de scheerwinkel van Rijnhout met daarnaast bakker Van Heusden (later Van Gelderen). (Beeldbank HVAT AT001269).



▲ Benedendam/Prinsengracht ca. 1955-60 met de tweede fase van de AKA-Meelfabriek. Op het voorplein stond de woning/winkel van kapper Rijnhout (foto Beeldbank Zederik GZ 000085).

de nieuw aangelegde Doelakkerweg. In 2021 is de meelfabriek volledig gesloopt en wordt een groot deel van het terrein gereed gemaakt voor de bouw van nieuwe woningen. Vanaf 1950 vinden er door de uitbreiding van de meelfabriek van Kruyt ingrijpende veranderingen plaats in de bebouwing van de Benedendam/Prinsengracht. Op 31 december 1949 wordt de eerste steen voor deze uitbreiding gelegd door Adrianus (Eddy) en Hendrik (Henk) A. Kruyt, de zonen van C.A.M. (Anton) Kruyt.

Uiteindelijk moet ook bakker Anton van Gelderen wijken voor de meelfabriek. De woning van H. Streefkerk (Prinsengracht 5) kan blijven staan. De bebouwing daarnaast, Prinsengracht no. 7-11, moest in de jaren 1960 plaats maken voor de doorbraak van de Prinsengracht naar de Doelakkerweg.

Tekst uit: Nijver Ameide en Tienhoven in de dertiger jaren. A. de Wit en P. Will. Uitgave HVAT, 1993. *“Benedendam: Waar nu de meelfabriek AKA staat, is destijds Janus Kruyt als winkeliertje begonnen. Deze grutter is de grondlegger geweest en zoon Anton heeft het gebracht tot grootfabrikant.*

Prinsengracht: Op de plaats waar nu de betonplaten van de meelfabriek liggen, stond eenmaal een beetje links een boerderij, bewoond door de familie Oosterom, waar je melk kon kopen... en ook iets sterkers: zo'n pierenverschrikkertje. Later hanteerde kapper Bart Rijnhout hier de tondeuse en de scheerkwast.



▲ Begin Prinsengracht ca. 1955. Met zonneluifel de winkel van H. Streefkerk (no. 5). Links daarvan A. van Gelderen (no. 3) en rechts de woningen (in 1953) van J. van der Grijn (no. 7) en J. van der Ham (no. 9) en de wagenmakerij van H. Visser (no. 11). (Foto Beeldbank Gemeente Zederik GZ 000084).



▲ *Begin Prinsengracht Ca. 1955. Links: met fietsen, bakker Van Gelderen (no. 3), met zonneluifel, H. Streefkerk (no. 5), de woningen van J. van der Grijn (no. 7) en J. van der Ham (no. 9)-samen onder een rieten dak. Verder nog de wagenmakerij van H. Visser (no. 11), de hoge gevel van de winkel van G. Roodhorst (no. 19) en de nieuwbouw van de fam. Oskam en Terlouw (no. 25 en 27).*
(Foto Beeldbank Gemeente Zederik GZ 000081).

Op diezelfde plek iets meer naar rechts bevond zich de bakkerij van Jan van Heusden; later overgegaan in handen van de gebroeders Den Hartog en vervolgens van Anton van Gelderen.

Nummer 41 (nu Prinsengracht 5) is er nog – althans het huis - : de melkzaak van Herm Streefkerk. Hij verkocht zijn zuivelproducten zowel over de toonbank als vanuit zijn bakfiets, waarmee hij langs de deuren ging. En 's zomers kon de jeugd er een ijsje kopen. Opnieuw een boerderij buiten werking: in het voorhuis had costumière Adriaantje van Beesd haar "éénvrouwsatelier"; rechts exploiteerde de gekruide-verhalenverteller Albert Kruit een kruideniers- en snoepzaakje met in zijn etalage die eeuwige enige stok-vis.

*In het achterhuis was gevestigd het vrachtvervoersbedrijf van Roth, terwijl later... H. Visser er zijn wagenmakerij begon. Hoeveel schaatsen zouden daar geslepen zijn?
Hier vind je nu de doorbraak naar de Doelakkerweg".*



▲ *Benedendam/Prinsengracht, eindfase Meelfabriek Ameide ca. 2015 (foto © Van den Heuvel ontwikkeling).*



▲ *Begin 2021 is de meelfabriek volledig gesloopt en wordt een groot deel van het terrein gereed gemaakt voor de bouw van nieuwe woningen (foto Cees van der Grijn).*



▲ *Benedendam/Prinsengracht, na sloop Meelfabriek, mei 2021. Ook deze keer heeft de woning Prinsengracht no. 5 de sloop overleefd (foto Bram Provoost).*

De “Floralia-vereeniging Ameide-Tienhoven” (1901- 1923)

Bram Provoost

Uit een beschrijving van Ameide in het jaar 1916¹ blijkt dat het Stadhuis op de Dam rijk versierd is met bloemen en planten. *“Het stadhuis was een oud gebouw, want een beitel in den zij-gevel sprak ervan, dat in den jare 1644 de eerste steen werd gelegd door de edele hand des Heeren van Brederode, Drossaert van Ameide.”*

Voor de vensters kleurden geraniums en foksia's in roode potten, zoo zeer intiem. Binnen, in de secretarie, waren nog meer planten: zeldzame cactus-gewassen, die van den schoorsteenmantel afhingen, als groene ijspijpen, en stekelige knollen, waaruit gele bloemen sproten.

Daar waren ook enkele herinneringen aan het kasteel van Herlaer: wapenborden en meubelen, welke door hun afwerking getuigden van hun edele herkomst. Meer dan veertig jaren arbeidde hier de oude secretaris in stilte, met een ijver, met een liefde voor zijn gemeente, die wel lofwaardig zijn; langer dan veertig jaren kwamen daar bij hem de menschen van het dorp met hun blijdschap van huwelijk en geboorte, met hun rouw om een doode”.

Deze beschrijving laat zien dat er destijds een weelderige plantengroei aanwezig was in het Stadhuis. Daar is een eenvoudige verklaring voor. In Ameide en Tienhoven was er indertijd een actieve afdeling

van de vereniging “Floralia”, met burgemeester H. van Eeten als voorzitter en gemeentesecretaris A. van Staveren als secretaris. Beide heren waren dus meer dan gemiddeld geïnteresseerd in bloemen en planten en lieten dat ook zien op hun werkplek: het Stadhuis op de Dam van Ameide.

Wat zijn Floralia-verenigingen?

De officiële naam is: **Floralia Vereeniging tot Volksontwikkeling door het kweken van planten**. Nadat in het midden van de 19^{de} de volkstuin werd gestimuleerd om de arbeidende klasse zelf groente te laten kweken, werd in het laatste kwart het kweken van kamerplanten aangewend om orde, netheid en frisheid in de woning van de arbeider te brengen. De oprichting van de Floralia verenigingen gebeurde onder de hoede van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. De eerste werd opgericht in 1873 in Amsterdam. Eén van de oprichters aldaar was dominee Marie Adrien Perk, kleinzoon van de in Ameide geboren Jacobus Perk (zie KADER).

De vereniging probeerden de levensstijl van de sociaal lager geplaatste groepen in de bevolking te beïnvloeden door het opkweken van planten en bloemen uit gratis ter beschikking gestelde stekken en bloemzaden. De resultaten konden later in het jaar getoond en gekeurd worden. Men ging er van uit dat ook de woningen van de werkende klasse, daardoor fleuriger en luchtiger, kortom beter bewoonbaar zouden worden.



◀ Aankondiging van een Floralia-tentoonstelling te Leiden.



▲ Raadhuis Ameide, ca. 1905.

1 Beschrijving van het Stadhuis in 1916: In: Van den lande van de Lek, een serie artikelen in de Schoonhovensche Courant in 1916. Vijf beschrijvingen in drie kranten: I. algemeen en II. Vianen (27 juni 1916); III. Vianen en IV. Nieuwpoort (4 juli 1916) en V. Ameide (6 oktober 1916).

2 Voor meer informatie over de Floralia-beweging eind 19^{de} eeuw: zie J. Helsloot, *Floralia in Nederland in het laatste kwart van de negentiende eeuw*. Cahiers van het P.J. Meertens-Instituut Nr. 2, Amsterdam 1990. https://www.meertens.knaw.nl/cms/images/Media2017/Helsloot_Floralia_in_Nederland.pdf

maart 1890 meldt: "VIANEN, 18 Maart (1890). Alhier heeft zich onder bescherming der maatschappij 'Tot Nut van 't Algemeen', eene vereeniging 'Floralia' gevormd, die zich ten doel stelt jonge plantjes ter opkweeking aan de arbeidende klasse uit te reiken, welke op eene later te houden tentoonstelling worden ingeleverd, terwijl voor de schoonste exemplaren prijzen worden uitgelooft."

Rond 1900 beleeft onze regio een ervaring en ontstaan er een Floralia vereniging in Leerdam, in Schoonhoven en uiteindelijk ook een in Ameide-Tienhoven.

"Leerdam, 29 April (1898). Alhier worden pogingen in het werk gesteld eene vereeniging Floralia op te richten." (Nieuwe Gorinchemsche Courant - N.G.C. - 1 mei 1898). De poging blijkt succesvol te zijn want in 1899 is er al een Floralia-tentoonstelling. "Leerdam 29 Aug (1899). De tentoonstelling van wege de vereeniging "Floralia", in den tuin Bereschot, 25, 26 en 27 Augustus jl. gehouden, is goed geslaagd." (N.G.C., 31 aug. 1899).

In Schoonhoven is er eind 1899 een vergadering "ter oprichting van een afdeling Floralia" (Sch.C. 23 dec. 1899). In maart 1900 worden de eerste stekjes uitgereikt en op 31 augustus 1900, de verjaardag van Koningin Wilhelmina³, is de eerste Floralia-tentoonstelling in Schoonhoven. (Verslag Sch.C. 1 sep. 1900). In Ameide, zoals we verderop kunnen lezen, werd een Floralia-vereniging opgericht in het voorjaar van 1901.

3 Vanaf 1898 worden de tentoonstellingen van Floralia meer en meer verbonden met de verjaardag van Koningin Wilhelmina, die op 31 augustus 1880 was geboren en op 6 september 1898 werd ingehuldigd.

4 Meer informatie via: https://nl.wikipedia.org/wiki/Marie_Adrien_Perk

5 Zie: "Gezondheidszorg in Ameide. Deel 2: Chirurgijns en vroedvrouwen (ca. 1535-1825)". Nieuwsblad HVAT, 2018, jrg. 29, nr. 4, blz. 34-41.

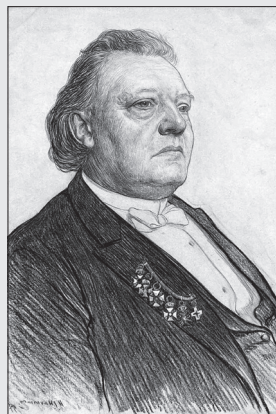
6 Zie: "De familie Perk, grutters in Ameide". Nieuwsblad HVAT, 2016, jrg. 27, nr. 1, blz. 47-50.

Dominee M.A. Perk, een van de oprichters van Floralia en zijn relatie met Ameide

Marie Adrien Perk⁴ werd op 23 april 1834 te Delft geboren als zoon van Adrianus Perk (1796-1867). Hij was een kleinzoon van de in Ameide geboren Jacobus Perk (1765-1843). Jacobus was op zijn beurt een zoon van de chirurgijn Nicolaas (Klaas) Perk⁵ (1731-1804) en Maria van Hattem (1726-1801). Zij woonden vanaf 1763 op de Voorstraat (nu 8), waar zij een goed lopende chirurgijnswinkel hadden. Nicolaas Perk was ook enkele jaren betrokken bij het bestuur van Ameide. Jacobus Perk vertrok naar Delft waar hij graankoper en grutter werd. Zijn oudere broer Cornelis (1758 - 1810) bleef in Ameide wonen en vestigde zich, na het overlijden van zijn vader, op de Dam (nu 12) waar hij een grutterswinkel⁶ startte. De grutterij bevond zich aan de overkant van de Dam (nu 3A/B). Latere telgen van de familie Perk hadden hier nog een wagenmakerij. M.A. Perk stu-

deerde theologie aan de Utrechtse universiteit en werd in 1855 proponent bij de Waalse kerk in Dordrecht. De Waalse kerken vormen een aparte groep kerken, toen binnen de Nederlandse Hervormde Kerk, nu binnen de Protestantse Kerk in Nederland, waar Frans de voertaal is. Perk bleef daar dertien jaar. Hij vertrok na zijn periode te Dordrecht in 1868 naar de Waalse gemeente in Breda en diende ten slotte vanaf 1872 de Waalse Kerk in Amsterdam.

Dominee Perk trouwde in 1857 met Justine Georgette Caroline Clifford Kocq van Breugel (1835-1900). Eén van hun kinderen was de dichter Jacques Fabrice Perk (1859-1881), een voorloper van de beweging van Tachtig in de Nederlandse literatuur.



◀ M.A. Perk getekend door H.J. Haveman (1897).

(Publiek domein. <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=11789497>).

Zijn hele leven was M.A. Perk sterk maatschappelijk betrokken. Hij was (mede-) oprichter en/of bestuurder van talloze maatschappelijke organisaties. Zoals hiervoor beschreven was hij

in 1873 medeoprichter van de **Floralia Vereeniging tot Volksontwikkeling door het kweken van planten**. In 1881 was hij, samen met onder anderen Abraham Kuypers, oprichter van de Nederlandsch-Zuid-Afrikaansche Vereeniging, die Transvaal en Oranje Vrijstaat steunde tijdens de Boerenoorlogen⁵.

Vader en zoon Perk kwamen graag in het Belgische La Roche-en-Ardenne. M.A. Perk beschreef La Roche in zijn reisgids *In de Belgische Ardennen* van 1882. Uit dankbaarheid voor de toename van het toerisme die deze vermelding opleverde, werd in 1912 een monument voor Perk opgericht, in de vorm van een houten bank rond een brok natuursteen, waarin een tekst uit de Franstalige editie van de reisgids was gebeiteld. In 1933 werd aan de achterkant van de steen een zin uit een brief van Jacques Perk aangebracht: "Ik ijel naar mijn geliefde, de lustige Ourthe, die mij schaterend opvangt". Behalve over de Ardennen schreef Perk ook reisgidsen over Luxemburg. Dit leverde hem een aantal Luxemburgse onderscheidingen op. In 1877 werd hij benoemd tot Ridder en in 1885 tot Officier in de Orde van de Eikenkroon en in 1896 ontving hij de Orde van Verdienste van Adolf van Nassau. Bij Koninklijk Besluit van 31 augustus 1898 werd Perk benoemd tot commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

M.A. Perk overleed op 15 december 1916, 82 jaar oud, in Amsterdam en werd begraven op de Nieuwe Oosterbegraafplaats in zelfde graf als zijn zoon Jacques.

De oprichting en de eerste tentoonstellingen van Floralia in Ameide in 1901

Na het overlijden van burgemeester A.P.H.A. de Kleijn wordt deze opgevolgd door H. van Eeten. De nieuwe burgemeester van Ameide en Tienhoven wordt op 16 augustus 1900 feestelijk ingehaald en begint zijn werkzaamheden als burgemeester van Ameide en Tienhoven. Voor hij burgemeester werd was Van Eeten vanaf juli 1890 gemeentesecretaris te Meerkerk. Bovendien was hij actief in de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen, Departement Meerkerk-Ameide c.a. (vanaf 1891) en in de Holl. Mij. Landbouw afd. Vianen (voorzitter 1901). Eén van zijn eerste activiteiten op maatschappelijk gebied in Ameide is de oprichting van een afdeling Ameide-Tienhoven van de "Floralia vereniging". Tussen 1901 en 1914 ontplooit deze afdeling de grootste activiteit. In die periode wordt er jaarlijks een tentoonstelling gehouden en de namen van de bekroonde kwekers worden vermeld in de regionale pers. Onder de deelnemers/prijswinnaars van die Floralia-tentoonstellingen zullen de lezers van dit Nieuwsblad de namen kunnen aantreffen van hun (over)grootouders, die met succes hun stekjes opkweekten. Overigens behoorden de deelnemers lang niet allemaal tot de "*sociaal lager geplaatste groepen in de bevolking*", de oorspronkelijke doelgroep van Floralia. Ook zogenaamde notabelen en/of hun kinderen kweekten lustig mee en werden prijswinnaars op de tentoonstellingen.



▲ Hendrik (Henry) van Eeten, burgemeester van Ameide en Tienhoven van 1900 t/m 1924.

"Ameide en Tienhoven, 4 Sept. (1901)

In het afgelopen voorjaar werd alhier, op initiatief van onzen burgemeester, eene Floralia-vereeniging opgericht; heden had in 'Lekzicht' de eerste tentoonstelling en bekroning der gekweekte bloemen plaats; van de 100 die indertijd planten afhaalden, hadden 99 ze ingezonden, de een al met meer zorg gekweekt dan de ander; vermeerderd met vele ter opluistering gezonden bloemen en planten, maakte het geheel smaakvol gerangschikt als het was, inderdaad een luthof uit, waarin men zich gedurig opnieuw verlustigde.

't Is eene gelukkige gedachte geweest van den stichter, hier zoo'n vereeniging in 't leven te roepen; dat ze zoo levensvatbaar blijkt te zijn is daarvoor zeker de beste dank ook aan de andere bestuursleden die zich voor het welslagen dezer het menschedom veredelende, des Scheppers lof verkondigende vereeniging zooveel moeite hebben getroost; moge ze meer en meer in bloei toenemen!

De bekroonden wegens ingeleverde planten van Floralia-stekken zijn:

Voor **Begonia metallia**: 1^e prijs, Adrs. Middelkoop Bzn.; 2^e id., Hendr. Baas; 3^e id., Jan Tukker; 4^e id. Arie Stuurman. 1^e eereblijk, Wed. G. van Kekem; 2^e id., A.E. van Staveren; 3^e id., G. Woudenberg GJzn.

Voor **Fuchsia**: 1^e prijs, Dirk Kool Fredzn.; 2^e id., mej. A.C. de Jong; 3^e id., J. de Jong Czn.; 4^e id., Arie Jongkind. 1^e eereblijk, Jan Tukker; 2^e id., Neeltje Gersie; 3^e id. Jacob Meijer.

Voor **Pelargonium**: 1^e prijs, Jan de Jong Czn.; 2^e id., Arie Jongkind; 3^e id., J.J. Mulder; 4^e id., Dirk Kool Fredzn. 1^e eereblijk, P. Romeijn; 2^e id., Juda Meijer; 3^e id., W. van Kekem Wzn.Jr.

Voor **Coleus**: 1^e prijs, Juda Meijer; 2^e id., J.J. Mulder; 3^e id., Adr. V. Middelkoop Bzn.; 4^e id., F.A. Diepenhorst. 1^e eereblijk, G.J. de Jong; 2^e id., Abr. Jongkind; 3^e id., A.E. van Staveren.

Voor **Bolbegonia**: 1^e prijs Jan de Jong Czn.; 2^e id., mej. A.C. de Jong; 3^e id., G. Woudenburg GJzn.; 4^e id., Juda Meijer. 1^e eereblijk, M. van Bonzel; 2^e id., Gerrit Woudenberg; 3^e id., Wed. C. Oosterom.

Aan onderstaande inzenders van planten en bloemen ter opluistering werden toegekend: Bestuursprijzen: 1^e, H.I. Wassink; 2^e, Abr. Bunschoten; 3^e, A. Langerak; 4^e, Jaantje Roodhorst. Eereblijken: 1^e, mej. Timmerman; 2^e, Wed. Verboom; 3^e, Jan de Jong Czn.; 4^e Corn. De Jong Jzn., 5^e G.J. Woudenberg GJzn. (Sch.C., 7 sep. 1901)

Het jaar 1902

"Ameide en Tienhoven, 21 Jan. (1902)

Heden-avond werd eenen algemeene vergadering gehouden van "Floralia", welke vereeniging alhier het vorig jaar op initiatief van onzen burgemeester werd opgericht en wier ledental tot bijna 100 gestegen is en ongetwijfeld dit jaar nog met vele nieuwe leden zal vermeerderd worden.

Door den heer Van der Hardt Aberson werd een met veel zorg samengesteld verslag uitgebracht over het vermeldenswaardige van het afgelopen jaar, terwijl de penningmeester rekening en verantwoording deed van zijn gevoerd beheer. Met algemeene stemmen werden de bestuursleden herkozen en wel de heeren



▲ De Lekdijk ca. 1900. In het midden café Lekzicht, de locatie van de eerste Floralia-tentoonstelling.

H. van Eeten, A.W.G. van der Hardt Aberson en F.J. van den Berg, resp. tot voorzitter, secretaris en penningmeester.

Na eenige huishoudelijke besprekingen ging de vergadering uiteen nadat aan het bestuur dank was gezegd voor al hetgeen zij in het afgelopen jaar voor het welslagen dezer zoo nuttig en veredelend werkende vereeniging gedaan had". (Sch.C., 22 jan 1902).

De bestuursleden van Floralia in 1902 zijn: H. van Eeten, burgemeester van Ameide en Tienhoven, Voorstraat (nu 7); A.W.G. van der Hardt Aberson, rijksontvanger der directe belastingen - kantoor Ameide, Dam (nu 9); F.J. van den Berg, huisarts, Voorstraat (nu 4).

"Ameide, 26 Mei (1902)

Jl. Vrijdag zijn uitgereikt de bloemstukken van Floralia. Er werden pl.m. 600 planten afgehaald, dus bijna 100 meer dan 't vorig jaar". (Sch.C., 28 mei 1902)

De afgehaalde planten worden succesvol opgekweekt zoals blijkt uit het verslag van de tentoonstelling in september.

"Ameide, 3 Sept. (1902)

Begunstigd door zeer fraai weder had heden in een lokaal bij het café 't Fortuin, van wege de Floralia-vereeniging alhier, de tentoonstelling plaats van de door haar in 't voorjaar uitgereikte stekken; deze, de tweede sedert hare oprichting, is wederom uitstekend geslaagd; al de uitgereikte stekken, - zeer enkele die niet aan 't leven waren gebleven uitgezonderd, - ten getale van pl.m. 800 werden, de meesten thans tot prachtige bloemen opgegroeid, ingeleverd. Aangevuld met vele fraaie inzendingen van bloemen en planten ter opluistering en door het bestuur keurig netjes gerangschikt, was het gebouw, bovendien smaakvol versierd, daarmede in een bloemenlusthof herschapen, waaraan men zich niet genoeg verlustigen kon.

Nadat het bestuur zich van zijne zeer moeilijke taak der bekroningen gekwet had, werd te 1 ure de tentoonstelling met een toespraak des voorzitters geopend; en weldra was het gansche terrein met toeschouwers gevuld, die allen verrukt waren over den bloemenschat hier bijeen.

Toen ten vier ure de prijzen door den voorzitter, onder eene toepasselijke redevoering, waren uitgereikt, werd nog eenigen tijd en daarna des avonds, terwijl het fanfarecorps "Unie" het feest een paar uren met haar uitstekende muziek opluisterde, werd daarvan een zeer druk en dankbaar gebruik van gemaakt, want, steeds en overal, heerschte een opgewekte toon en de voorbeeldigste orde.

Zooals hierboven is gezegd, dit tweede feest van "Floralia" is uitstekend geslaagd en haar doel: "opwekking tot aankweking en veredeling van bloemen", evenzeer, want, ondanks den in vele opzichten daarvoor ongunstigen zomer waren, - dank zij de meerdere zorgen er aan besteed, over het algemeen mooiere bloemen gekweekt dan in den vorigen daarvoor meer gunstigen zomer. Bij den lof dien het bestuur in hooge mate toekomt voor al de moeite en zorgen, ook in dit jaar weder aan het welslagen besteed, zal dat voorzeker voor haar e beste dank zijn en een prikkel tevens om zijn gewaardeerde krachten ook verder aan deze zoo veredelend werkende vereeniging te willen wijden.

Volgen de bekroningen:

Bladbegonia's. 1^e pr. Bertus Roth; 2^e pr. J.J. Mulder; 3^e pr. K. Weeda; 4^e pr. Jan Schmidt.

Begonia's metallicum. 1^e pr. P. Romeijn; 2^e pr. Wed. L. v.d. Zijden; 3^e pr. C. Labee; 4^e pr. Abr. Bunschoten.

Bolbegonia's. 1^e pr. G. Woudenberg; 2^e pr. Gerrit van Bruggen; 3^e pr. Johan Verheij; 4^e pr. Iz. Bunschoten.

Pelargoniums. 1^e pr. J. de Jong Czn.; 2^{de} pr. Sofie Degenhardt; 3^e pr. W. v. Kekem Wzn.; 4^e pr. Arie Jongkind.

Fuchsia's. 1^e pr. Fredr. Kool; 2^e pr. D. Roth; 3^e pr. W.A. Roth; 4^e pr. C. Maat.

Verder werden toegekend 4 bestuursprijzen aan: 1^e M. Kool; 2^e F.A. de Jongh; 3^e Chr. Streefkerk; 4^e Fred. Diepenhorst Dzn. benevens diverse eereblijken.

In een busje, in het tentoonstellingslokaal opgehangen, werd voor het mishandelde Transchvaalsche en Vrijstaatsche volk⁷ bijeengebracht f 13,71. (Sch.C., 6 sep. 1902)



Het jaar 1903

"Ameide en Tienhoven, 28 Jan. (1903)

Heden-avond werd in café "Lekzicht" de gewone jaarvergadering gehouden van "Floralia". De penningmeester deed rekening over het afgelopen jaar en de secretaris bracht verslag uit; daaruit bleek o.a. dat de vereeniging bij voortduring eene geliefkoosde is van alle standen, maar dat het ledental door vertrek enz. eenigszins is afgenomen. Er is echter gegrondde hoop dat de gelederen weder zullen worden aangevuld. Ook verklaarden alle ter vergadering aanwezige leden uit eigen beweging zich bereid hun contributie eenigszins te verhoogden.

Het bestuur, bestaande uit de heeren H. van Eeten, A.W.G. van der Hardt Aberson en F.J. van den Berg,

7 Tussen 1899 en 1902 woedde de **Tweede Boerenoorlog** tussen de Nederlandstalige Boeren van de Zuid-Afrikaansche Republiek (Transvaal) en de Oranje Vrijstaat aan de ene kant en het Britse Rijk.



▲ Café Lekzicht met de ingang naar de tuin "Tuinlust" aan de andere kant.

W.A. van Kekem en C. de Jong Jzn., werd bij acclamatie herkozen; de drie eerstgenoemden resp. tot voorzitter, secretaris en penningmeester". (Sch.C., 28 jan. 1903)

De nieuwe bestuursleden van Floralia zijn: A.W. van Kekem, mandenmakerpatroon en later ook raadslid/wethouder, Voorstraat (nu 1) en C. de Jong Jzn., bakker en raadslid/wethouder, Dam (nu 8). Alle vijf bestuursleden woonden dus op de Dam of de Voorstraat.

"Ameide en Tienhoven, 30 April (1903)

Maandag j.l. hield het bestuur van "Floralia" zitting voor de aanvragen om stekken voor dezen zomer.

Ruim 150 personen meldden zich aan, zoo al weer een aanzienlijk getal meer dan het vorig jaar". (Sch.C., 29 april 1903).

"Ameide en Tienhoven, 2 Sept. (1903)

De heden alhier gehouden tentoonstelling van "Floralia" werd door schoon zomerweder begunstigd en druk bezocht. Ze was een bezoek dan ook overwaard. Al die, zooals aan te zien was, met zóóveel zorg en toewijding gekweekte bloemen, door het bestuur zoo keurig gerangschikt en geëtaleerd, ze leverden een innig fraai schouwspel op.

In zijn geheel genomen bleek er dit jaar minder planten ter opluistering waren ingezonden dan vorig jaar, (toen dat ook wel een weinig al te druk liep met 't oog op de beschikbare ruimte), doch dat, - en hierom

is het juist te doen – van jaar tot jaar de aan de uitgereikte stekken bestede zorgen en moeiten toenemen. De toegekende bekroningen, onder een hartelijke toespraak van den voorzitter der vereeniging, den heer H. van Eeten, uitgereikt, zijn voor:

Bladbegonia's: 1^e prijs Abr. Jongkind; 2^e prijs Paulus de Hoog; 3^e prijs Cs van der Zouwen; 4^e prijs As Wink. Eerbewijzen: J. Tukker, J. de Jong Czn., W. van Straten, C.M. Pellikaan, C. Maat, G. van Bruggen en T. Diepenhorst Hzn.

Knolbegonia's: 1^e prijs J. Schmidt; 2^e prijs G. Bouter Jzn. 3^e prijs A. Streefkerk; 4^e prijs Frederik Kool (Ameide). Eerbewijzen: W. Lagerweij die de eerste prijs zou hebben verworven ware hij niet reeds met 1^e prijs voor curea's beloond, Abr. Jongkind, idem voor bladbegonia's, Wed. L. v.d. Zijden, T.A. de Jongh, C. Maat en J. Tukker.

Curea's: 1^e prijs W. Lagerweij; 2^e prijs C. Maaskant; 3^e prijs I. Bunschoten; 4^e prijs mej. Wed. J.L. de Jongh. Eerbewijzen: wed. A. Zweere, Arie Jongkind, P. Romeijn, Abr. Jongkind en J. van Bruggen.

Fuchsia's: 1^e prijs P.W. de Bruin; 2^e prijs W.A. Roth Senior; 3^e prijs W. van Kekem Wzn.; 4^e prijs Jan van Bruggen. Eerbewijzen: C. Maaskant, Ms. Kool, J. Schmidt, Frederik Kool, Abr. Jongkind, die allen bekroond zouden geworden zijn indien hun in eene andere afdeeling geen bekroning ware te beurt gevallen, W. Lagerweij en T. van Roon.

Pelargonium's: 1^e prijs Gijsb. van der Ham; 2^e prijs Herm. Woudenberg; 3^e prijs Ms. Kool; 4^e prijs G.J. de Jong. Eereblijken: W. Lagerweij, wien een 1^e prijs zou

zijn toegekend, ware hij niet reeds voor Curea's met een 1^e prijs bekroond.

Bestuursprijzen voor ter opkuissterring gezonden planten enz. werden toegekend aan: H.J. Wassink, 1^e prijs; Izaak van Lomwel, 2^e prijs; P. Boon, 3^e prijs; G. van Heusden, 4^e prijs. Eerbewijzen aan: W.A. van Kem, mej. Wed. T. Bor, L. Vroon (te Lexmond), F.A. Diepenhorst, J. Schmidt en A. van Staveren.

Ten slotte een woord van hulde en dank aan het geachte bestuur van "Floralia" voor al hun moeite, zorgen en toewijding, ook dit jaar weder aan deze nuttige den mensch veredelende vereeniging ten beste gegeven en aan de Fanfarevereeniging "Unie" alhier, die in de avonduren de tentoonstelling met hare aangename muziek in den tuin van "Lekzicht" heeft opgeluisterd. (Sch.C., 2 sep. 1903)

Het jaar 1904

"Ameide, 1 Sept. (1904)

Onder begunstiging van prachtig zomerweder had gisteren hier het gewone jaarlijksche Floraliafeest plaats, alzoo samenvallende met de herdenking der verjaring van H.M. onze geëerbiedigde Koningin. Ook nu weder maakte de als altijd door het bestuur en zijne assistenten keurig gerangschikte bloemenschat een alleraangenaamste indruk, een schoonen aanblijf.

Wel is de langdurige felle droogte in dezen mooien zomer ook op de kweekerij der stekken van "Floralia", die dientengevolge zoo goed als uitsluitend met pomp- en slootwater moesten worden gevoed, niet zonder invloed gebleven, maar toch, er was in elke afdeeling veel, zeer veel moois, ook in die ter opluistering; bloemen in een woord die men niet genoeg bewonderen kon en gaarne telkens opnieuw bezag. Ook de afdeeling "Asters", waarvoor door den voorzitter der vereeniging zaad was verstrekt, is zeer goed geslaagd; bijzonder mooie exemplen. waren daarvan aanwezig.

Het feest werd van 8 tot 10 ure 's avonds opgeluisterd door een concert van de fanfarevereeniging "Unie", nu en dan met Bengaalsche verlichting van het eivolle terrein, waar voortdurend een prettige stemming heerschte.

Een woord van hartelijken dank aan het bestuur van "Floralia" voor al hetgeen het ook in het afgelopen seizoen weder deed voor het welslagen dezer nuttige veredelende vereeniging mag hier niet ontbreken, evenmin als aan de inzenders der planten, arm en rijk, voor de belangstelling de vereeniging betoond; moge de Floralia-commissie telken jare meer belangstelling in haar arbeid ondervinden en de weldadige invloed, die de zorgvuldige kweeking van bloemen en planten op de ontwikkeling en karaktervorming van de jeugd oefent, meer en meer uitkomen.

Bekroningen:

Begonia Metallica; 1^e prijs, C. Maat; 2^e G. Bouter Jzn.; 3^e Abr. Jongkind; 4^e J.G. Diepenhorst. Eereblijken: J. Smits, Wed. T. Bor, J. de Jong Cz., P.W. Winterink. Bladbegonia's: 1^e prijs, Antonie Langerak; 2^e G. de Bie Jr.; 3^e G. v. Heusden; 4^e G.J. de Jong. Eereblijken: Pieter Versluis, C. de Jong Jz., G. Bouter Jzn., H. Welner.

Bolbegonia's: 1^e prijs, J. Schmidt; 2^e P.W. Winterink; 3^e I. Bunschoten; 4^e Aart Langerak. Eereblijken: G. Bouter Jzn., Geertrui Woudenberg, Jac. v. Zomeren, Tienhoven, Wed. C. v. Mourik.

Fuchsia's: 1^e prijs, Geertrui Verheij; 2^e Iz. Verheij; 3^e H. v.d. Leeden; 4^e W. Lagerweij. Eereblijken: C. de Jong Jzn., Jac. Schmidt, C. Maaskant, Wed. C. v. Mourik, J. de Jong Cz.

Pelargonium: 1^e prijs J.W. Peterse; 2^e C. Maaskant; 3^e Jan v. Bruggen; 4^e Wed. P.A. Verheij. Eereblijken: Isc. Bunschoten, Jac. Schmidt, G.J. de Jong, H. v.d. Leeden.

Asters (bloemzaad cadeau van den voorzitter): 1^e prijs, M. Kool; 2^e Geertrui Woudenberg; 3^e Gerrit van Bruggen (Brouwerij); 4^e Gerrit de Kruik Sr. Eereblijken: J. Schmidt, H. v.d. Leeden, W. Lagerweij, F. v.d. Grijn, D. Roth, P. Hoeflaak, Tienhoven.

Planten ter opkuissterring ingezonden: 1^e prijs, J. de Jong Cz., fraaie verzameling stamgeraniums; 2^e Wed. C. van Mourik, prachtige pelargonium; 3^e L. Vroon, bouquet. Eereblijken: G. Bouter Jz., W. v. Straten, begonia metallica; Wed. L. v.d. Zijden, ricinus (wonderboom); J.G. Diepenhorst, bladbegonia; C. Nugteren, dracaena; Stadhuis Ameide, pelargonium giganteum (2 M. 40 cM.) hoog. (Sch.C. 3 sep. 1904).

Het jaar 1905

"Ameide 7 Maart (1905)

Heden werd te Ameide in 't Fortuin" de jaarvergadering gehouden der vereeniging "Floralia", thans tellende 81 leden, waarin verslag werd uitgebracht door den secretaris en rekening en verantwoording gedaan door den penningmeester over 't afgelopen vereenigingsjaar.

Verder werd besloten aan de leden, evenals vorig jaar, 5 en de niet-leden 4 stekken uit te reiken, t.w. bolbegonia, fuchsia, pelargonium, petunia en coreus, terwijl de voorzitter wederom toezegging deed van bloemzaad in 2 soorten.

Het bestuur bestaande uit de heeren H. van Eeten, voorzitter, A.W.F. v.d. Hardt Aberson, secretaris, F.J. van den Berg, penningmeester, C. de Jong Jz. en W.A. van Kekem werd bij acclamatie herkozen en nam unaniem de benoeming aan.

Moge deze nuttige, veredelende vereeniging ook dit jaar weder aan haar doel beantwoorden en, door een steeds grooter wordend aantal leden gesteund, meer en meer in bloei toenemen". (Sch.C., 8 maart 1905)

"Ameide, 29 Aug. (1905). Heden had in het lokaal 'Lekzicht' de gewone jaarlijksche tentoonstelling plaats van 'Floralia'. Niet minder dan 770 planten gekweekt in 149 gezinnen in deze gemeente en Tienhoven, werden daarop aangebracht." (Nieuwe Gorinchemsche Courant - N.G.C., 3 sep. 1905).

Het jaar 1906

"Ameide, 9 April (1906)

In de Woensdag-avond in het café "Lekzicht" gehouden vergadering der vereeniging "Floralia" alhier werden tot bestuursleden herkozen de heeren H. van Eeten, A.W.G. v.d. Hardt Aberson, F.J. v.d. Berg en C. de Jong Jzn. No. 1, 2 en 3 resp. tevens tot voorzitter, secretaris en penningmeester, terwijl in plaats van de



▲ Café Lekzicht ca. 1905. Favoriete locatie van de Floralia-tentoonstellingen.

heer W.A. van Kekem, die bedankt heeft, is gekozen de heer P. Romeijn. Vervolgens werd rekening en verantwoording gedaan door den penningmeester over het afgelopen jaar.

Besloten werd in 1906, even als vorige jaren, aan elken kweeker 4 planten uit te reiken en aan de leden 5, bovendien zal door den voorzitter ook dit jaar weder bloemzaad worden uitgereikt voor potcultuur.

Uit het verslag van den secretaris bleek o.a. dat het ledental thans bedraagt 80 en dat in 1905 aan 105 personen stekken zijn uitgereikt. Het aantal kweekers neemt jaarlijks toe, zoodat het doel der vereeniging meer en meer bereikt wordt. Moge dat voor velen die tot heden niet als lid toetraden eene aansporing te meer zijn om deze zoo nuttig werkende vereeniging door hun lidmaatschap te steunen". (Sch.C., 11 april 1906).

"Ameide en Tienhoven, 11 April (1906)

Door een 130-tal kweekers zijn stekken gevraagd van "Floralia"; velen dezer maakten tevens gretig gebruik van het door den voorzitter der vereeniging aangeboden bloemzaad". (Sch. C., 14 april 1906)

"Ameide, 5 Sept. (1906). Heden werd, onder begunstiging van prachtig zomerweder, de jaarlijksche tentoonstelling gehouden der gekweekte bloemen van de door 'Floralia' uitgereikte stekken.

Het bestuur van 'Floralia', dat zich voor de organisatie van dit bloemenfeest weder veel moeite gaf, komt daarvoor een woord van hartelijken dank toe en kan met welgevallen op de verkregen resultaten terugzien. Moge dit voor hen een prikkel te meer zijn om deze den mensch veredelende vereeniging bij voortduring haar onmisbaren steun en zorg te blijven schenken, en voor velen, die nog niet als lid van de vereeniging toetraden, zulks niet langer uit te stellen. (N.G.C., 9 sep. 1906)

Het jaar 1907

"Ameide en Tienhoven, 25 Maart (1907)

In de heden te Ameide gehouden algemeene vergadering der vereeniging "Floralia" alhier, werd rekening gedaan over het afgelopen jaar door den penningmeester en verslag uitgebracht door den secretaris; de eerste sloot "Quitte" en het laatste luidde gunstig; de eenige schaduwzijde was, dat 4 leden der vereeniging door den dood ontvielen en daarmee het bestuurslid de heer C. de Jong Jzn., aan wiens nagedachtenis de voorzitter eenige hartelijke woorden

wijdde. De aftredende bestuursleden de heeren H. van Eeten, F.J. van den Berg en P. Romeijn werden als zoodanig herkozen en in plaats van wijlen den heer C. de Jong Jzn. en van den heer A.W.G. v.d. Hardt Aberson, die de gemeente weldra gaat verlaten, werden gekozen de heeren J. de Jong Czn. en A. van Staveren, die de benoeming aannamen.

Besloten werd weder 5 stekken aan de leden en 4 aan de niet-leden gratis uit te reiken, terwijl de voorzitter even als vorige jaren toezegging deed van bloemzaad. Alsnu had de verloting plaats onder de aanwezigen eener plant genaamd "Genista", die ten deel viel aan den heer W.G. Degenhardt.

Alvorens de vergadering te sluiten, wakte de voorzitter de aanwezigen op, pogingen aan te wenden tot uitbreiding van het ledental, dat door sterfgevallen en vertrek steeds afbrokkelt en bracht daarna hulde en dank aan den secretaris v.d. Hardt Aberson, die hier voor 't laatst als zoodanig fungeerde en aan wien de vereeniging een werkelijk onherstelbaar verlies lijdt; zijn verdiensten werden gehuldigd door de benoeming tot eereid der vereeniging". (Sch.C., 27 maart 1907)

Uit het verslag blijkt dat bakker (op de hoek van de Dam) Cornelis de Jong Jzn., is overleden en wordt opgevolgd door zijn zoon: J. (Jan) de Jong Czn. Rijksbelastingontvanger Van der Hardt Aberson gaat Ameide verlaten en wordt opgevolgd door gemeente-secretaris A. van Staveren.

"Ameide, 12 Sept. (1907)

Heden had alhier in het lokaal "Lekzicht" de jaarlijksche tentoonstelling plaats van "Floralia".

Ingezonden waren 733 Nos., te weten: 431 stekken en 230 zaadbloemen, ingeleverd door 126 kweekers; en 73 planten ter opluistering. Onder de laatsten een mand prachtige bloemen, ingezonden door den heer L.P. van Staveren uit de kweekerij van de heeren T. de Loos & Zonen te Boskoop.

Het geheel, keurig gerangschikt, leverde een schoonen aanblik op; 't is werkelijk jammer, dat men er niet eenige dagen van genieten kon in plaats van enkele uren.

De zomer moge abnormaal geweest zijn, het meeren-deel der bloemen was uitstekend geslaagd, en doet den kweeker des te meer eer aan; alleen de Anjelieren waren grootendeels nog slecht in bloei, en aan de Coleus was het gebrek aan zonneschijn goed waar te nemen.

Begunstigd door heerlijk zomerweer, mocht de tentoonstelling, zoowel bij dag als bij avond, zich in een zeer druk bezoek verheugen; ouder gewoonte werd het avondbezoek veraangenaamd door de muziek van "Unie".

Een woord van hartelijken dank komt toe aan het bestuur dezer vereeniging, voor al de moeiten en zorgen, ook nu weder ten beste gegeven.

Zoowel de heden ondervonden belangstelling als de toetreding van verscheidene nieuwe leden in dit jaar, leveren het bewijs, dat hun streven om in onze gemeente licht en liefde op te wekken voor het schoone, meer en meer waardering ondervindt.

Hieronder volgen de bekroningen: Bekroningen
"Floralia" 12 Sept. 1907:

Afd. Coleus: 1. A. van Es (Tienhoven); 2. G.J. Langerak; 3. G. Bouter Jzn.; 4. Wed. C. Oosterom. Eereblijken: P.G.J. de Jong; M. v.d. Hoven; C. Stam.

Afd. Petunia: 1. Wed. H. Woudenberg; 2. G. de Bie J.; 3. Arie Kouwenhoven; 4. Rijk Kouwenhoven. Eereblijken: G.J. Langerak; Wed. P.A. Verheij; G.J. de Jong; G.J. Woudenberg; F.A. Diepenhorst.

Afd. Pelargonium: 1. Wed. P.A. Verheij; 2. Abr. Jongkind; 3. T. de Kruijk Gz.; 4. Arie Kroon. Eereblijken: Jan Diepenhorst; Wed. H. Woudenberg; W. Lagerweij; Rijk Kouwenhoven; Antonie Langerak; C. Stam; F. Zweere.

Afd. Leeuwenbek: 1. F. Zweere; 2. Kl. Heijboer (Tienhoven); 3. H.A. Vermeulen; 4. Gerrit de Groot. Eereblijken: Wed. P.A. Verheij; H. v.d. Leeden Az.; A. van Es (Tienhoven); Wed. H. Woudenberg; J.W. Peterse; Arie Verwolf; F.A. Diepenhorst; Cs. Kool Fzn.

Afd. Bolbegonia's. 1. J.D. Sturry; 2. G.J. Woudenberg; 3. Arie Streefkerk Az.; 4. Arie Verwolf. Eereblijken: P. Romeijn; F. Diepenhorst Dz.; G.C. v. Lomwel (Tienhoven); J.G. v. Krimpen; wed. H. Woudenberg; H. v.d. Leeden Az.; J. Vuurens; G.J. Langerak.

Afd. Anjelieren. 1. F. de Gans; 2. F. Diepenhorst Dz.; 3. H. van der Leeden Az.; 4. C. Maaskant. Eereblijken: J.D. Sturry; Kl. Heyboer (Tienhoven); J.G. v. Krimpen; Wed. P.A. Verheij; F. de Gans.

Afd. Asters: 1. G. de Kruijk Sr.; 2. H. Kouwenhoven; 3. Geertrui Verheij; 4. J.G. van Krimpen. Eereblijken: Wed. H. Woudenberg; Abr. Jongkind; Wed. v. Soelen; W. Lagerweij; Geertrui Verheij; G. de Kruijk Sr.

Bestuursprijzen van de schoonste inzendingen ter opluistering:

1. G.J. de Jong, hydranchia's; 2. Ant. v. Gelderen, fuchsia; 3. K. Bunschoten, asperges; 4. W. Lagerweij, begonia. Eereblijken: G.J. Langerak, bladbegonia's; J.D. Sturry, stamfuchsia's; G. v. Heusden, begonia metalica; C. Maaskant, veronika; A. v. Staveren, amarillus; J. de Jong Cz., stam geraniums; G.J. Woudenberg, planten en bloemen; Abr. Bunschoten, afrikana. (Sch.C. 14 sep.1907)

Het jaar 1908

"Ameide 15 April (1908)

Hedenavond werd in "Lekzicht" de jaarvergadering gehouden van "Floralia", waarin door den secretaris verslag werd uitgebracht en door den penningmeester rekening gedaan over het afgelopen jaar; het ledental bleef ongeveer onveranderd.

Besloten werd dit jaar de navolgende stekken uit te reiken: Bolbegonia, Geranium, Leeuwenbek, Salvia, en aan de leden bovendien Pelargonium, Metalica, terwijl de voorzitter uit privé weder twee soorten van zaaibloemenzaad zal beschikbaar stellen, n.l. van Rozenasters en Zomerviolieren.

Het aftredend bestuur werd herkozen, als: de heeren H. van Eeten, F.J. van den Berg, A. van Staveren, P. Romeijn en J. de Jong Czn., no. 1, 2 en 3 resp. tot voorzitter, penningmeester en secretaris.

Bij de gratis verloting onder de aanwezige leden viel de prijs, een bloeiende azalia, evenals vorig jaar, ten deel aan den heer W.G. Degenhardt". (Sch.C. 18 april 1908)

Het jaar 1909

"Ameide, 19 April (1909)

Tot bestuursleden van de vereeniging "Floralia" alhier zijn herkozen de heeren H. van Eeten, voorzitter; F.J. van den Berg, Penningmeester; A. van Staveren, Secretaris; P. Romeijn en J. de Jong Czn. Verschillende nieuwe leden zijn getreden, terwijl ongeveer 130 personen zich aanmeldden voor stekken ter kweeking". (Sch.C. 21 april 1909)

"Ameide, 26 Mei (1909). Heden werden alhier van de nieuwe kweekerij "Het Hooghuis" de stekken der vereeniging *Floralia* uitgereikt. Niet minder dan 620 stekken werden uitgegeven, allen gratis.

Mogen velen, die tot hertoe nalieten deze nuttig en veredelend werkende vereeniging door hun lidmaatschap te steunen, daartoe nu overgaan". (Sch.C. 29 mei 1909)

"Ameide, 9 Sept. (1909). Heden had plaats de inlevering der gekweekte bloemen van de stekken uitgereikt vanwege de vereeniging "Floralia" alhier, die smaakvol gerangschikt als ze waren in het lokaal "Lekzicht" een prachtige aanblik opleverden; hetgeen ter opluistering werd ingezonden was dit jaar ook zeer bezienswaard o.a. een groep uit de nieuwe kweekerij "Het Hooghuis", eene collectie rozen en bolbegonia's van de familie Woudenberg enz. Begunstigd door een zonnigen dag trok dit bloemenfeest een schaar van belangstellenden uit alle standen. Met zichtbaar welgevallen bekeek men den hier bijeengebrachten bloemenschat, waaraan, wat dezen zomer aan zonneschijn te kort kwam, blijkbaar door dubbele zorgen der kweekers en kweeksters was goedge maakt.

Des avonds, opgeluisterd door de muziek van "Unie", heerschte een aangenaam opgewekte geest onder de talrijke bezoekers. Een woord van hulde komt voorzeker toe aan het bestuur van "Floralia" en aan allen die tot het welslagen van dezen wedstrijd van edelen bloede hebben medegewerkt.

Hieronder volgen de bekroningen.

Celosia. 1° pr. G.J. Woudenberg; 2° pr. C. Bouwmeester Gzn.; 3° en 4° pr. niet uitgereikt. Eereblijken: J.G. v. Krimpen; G.J. de Jong; I. Bunschoten.

Begonia Semperflorens erfordia. 1° pr. B. v.d. Wal; 2° pr. T.A. Diepenhorst; 3° pr. Jan Labrie; 4° pr. Johs. Uittenbogaard Czn. Eereblijken: G.J. Langerak; Joh. Bouwmeester Gzn.; Abr. Jongkind; Arie Kouwenhoven.

Salvia. 1° pr. G.J. Langerak; 2° pr. Joh. Bouwmeester Gzn.; 3° pr. G. v.d. Ham; 4° or/ T.A. Leumen. Eereblijken: W. Lagerweg; G.J. Woudenberg; Abr. Jongkind; J.G. v. Krimpen.

Asters. 1° pr. J.G. van Krimpen; 2° pr. Abr. Jongkind; 3° pr. Arie de Lange; 4° pr. L. Bunschoten. Eereblijken: G. van Heusden; G. de Bie Sr.; Wed. H. Woudenberg; Arie Kouwenhoven.

Bolbegonia. 1° pr. J. de Jong Czn.; 2° pr. G.H. Streefkerk; 3° pr. F. de Gans; 4° pr. Wed. H. Woudenberg. Eereblijken: G. de Bie Jr.; H. v.d. Leeden; J. Blokland; G.J. Langerak.

Pelargonium. 1° pr. J.W. Peterse; 2° pr. G.J. de Jong; 3° pr. G. de Bie Jr.; 4° pr. B. v. Middelkoop. Eereblijken: Arie den Boer; I. Lakerveld; Abr. Jongkind; L. v.d. Zijden.

Violieren. 1° pr. L. v.d. Zijden; 2° pr. Fr. Kool A.Fzn.; 3° pr. W. Bouwmeester; 4° pr. S. v.d. Zouwen. Eere-



▲ Loswal te Ameide met op de achtergrond Café Lekzicht.

blijken: Arie Kouwenhoven; T. Zweere; Kr. Vroon; Abr. Jongkind.

Bestuursprijzen. 1^e pr. G. van Heusden; 2^e pr. H. Diepenhorst; 3^e pr. H. v.d. Leeden; 4^e pr. I. Bunschoten; 5^e pr. I. van Lomwel; 6^e pr. Kr. Vroon. Eereblijken: Abr. Bunschoten; Arie Kouwenhoven; Th. de Kruijk; Wed. P.A. Verheij; Joh. Uittenbogaard.

Zeer eervolle vermelding voor L.P. van Staveren voor zijn inzending uit de kwekerij "Het Hooghuis". (Sch.C., 11 sep. 1909)

Het jaar 1910

"Ameide en Tienhoven, 25 Mei (1910)

Heden werden vanwege "Floralia" de stekken uitgereikt van vier bloemen (en aan de leden 5) om in dezen zomer te kweken; 142 personen meldden zich daarvoor aan". (Sch.C., 28 mei 1910)

Het jaar 1911

"Ameide en Tienhoven, 17 April (1911)

Donderdag-avond had in "het Fortuin" alhier de jaarvergadering plaats van de vereeniging "Floralia". Wegens de strenge koude zeker, was de opkomst schaarsch.

De secretaris bracht verslag uit over het vorig jaar, het 10^{de} van haar bestaan, de penningmeester deed rekening en verantwoording en het bestuur werd herkozen. Het bestaat uit de heeren H. van Eeten, voorzitter; F.J. van den Berg, penningmeester; A. van Staveren, secretaris; P. Romeijn en J. de Jong Czn., leden.

Besloten werd dit jaar uit te reiken stekken van: pelargonium, bolbegonia, salvia (rood en wit), petunia en voor de leden bovendien coleüs. De voorzitter zal weder voor de leden beschikbaar stellen 2 soorten bloemzaad.

Met de hoop op een aangename, zonnigen zomer en een zich meer en mee uitbreidend ledental ging de vergadering uiteen". (Sch.C., 15 april 1911)

Het jaar 1912

"Ameide, 28 Maart (1912)

Dinsdag-avond had in "Lekzicht" alhier, de gewone jaarvergadering plaats van de vereeniging "Floralia". De opkomst was beter dan het vorig jaar, doch in verhouding tot het ledental van 66 nog veel te klein. De secretaris bracht verslag uit en de penningmeester deed rekening over het afgelopen jaar, waarin een bestuurslid aan de vereeniging ontviel door het overlijden van den heer P. Romeijn, aan wiens nagedachtenis zoowel de voorzitter in zijn openingswoord als de secretaris in zijn verslag in hartelijke en waardevolle bewoordingen hulde brachten. In deze vacature werd gekozen de heer C. Nugteren. Al de overige titularissen werden herkozen.

De uit te reiken stekken bestaan in: pelargonium, bolbegonia, petunia en anthirineum (leeuwenbek), (voor de leden) maandrooszaad, dwergaster en phlox drumande.

Aangezien nog tal van ingezetenen huns ondanks geen lid dezer nuttige vereeniging zijn, werd besloten tot het maken van propaganda onder dezen.

Bij de gratis verloting eener bloem (bloeiende Azalia), viel deze, evenals het vorig jaar, ten deel aan den heer L.P. van Staveren alhier". (Sch.C., 3 april 1912)

"Ameide en Tienhoven, 3 Sept. (1912)

Heden had te Ameide in 't Fortuin' de jaarlijksche tentoonstelling plaats der gekweekte bloemen vanwege de vereeniging "Floralia" in het voorjaar uitgereikte stekken. Geschiedde gisteren de inlevering on-

der zware plasregens, de dag van heden werd begunstigd door zonneschijn. En dat zegt wat in de onaanname periode van storm en regen, die helaas al weken duurt.

Het gure weer had ook zijn stempel gedrukt op de gekweekte planten zonder onderscheid, het minst op de "Aster", het meest op de "Leeuwenbek". Laatstgenoemde soort is zoo goed als gansch bloemloos.

Toch, toen de uitgebreide verzameling weer netjes was geschikt en de zon haar opwekkende stralen daarover wierp, maakte de bloemenschat, vermeerderd met verschillende gekweekte planten en bloemen ingezonden ter opluistering – waaronder die van de kwekerij 't Hooghuis een eerste plaats innamen – een heerlijk mooi effect, er tevens een beeld van gevende wat ook op dit gebied, ondanks de ongunstige omstandigheden, zorg en toewijding vermogen.

Te halfvier werden met een toespraak door den voorzitter, den heer H. van Eeten, de toegekende bekroningen medegedeeld en had de uitreiking der prijzen plaats. De lijst der bekroningen laten wij hier volgen: Maandroos: 1^e prijs J. de Jong Czn.; 2^e prijs Jac. Oosterom; 3^e prijs Abr. Jongkind; 4^e prijs Wed P. Romeijn; eervolle vermelding Fred. Kool Sr.

Bolbegonia's: 1^e prijs T. Rietveld; 2^e prijs G. van Bruggen Sr; 3^e prijs C. van der Zouwen; 4^e prijs Ant. Langerak; eervolle vermelding: K. Maat en I. Bunschoten.

Pelargonium: 1^e prijs W. Lagerweij; 2^e prijs Wed. T. van den Hoven; 3^e prijs A.J. van Krimpen; 4^e prijs K. Maat; eervolle vermelding: A. van Bruggen A.Ozn., C. van der Zouwen en Wed. H. Woudenberg.

Petunia: 1^e prijs G. de Bie Jr.; 2^e prijs Arie Lakerveld; 3^e prijs Joh. de Groot; 4^e prijs P. van Kekem Gijsb.zn.; eervolle vermelding: Jac. Oosterom, G. v. Bruggen Sr. en J. de Jong Czn.

Leeuwenbek: 1^e prijs B. van der Wal; 2^e prijs A. van Bruggen A.Ozn.; 3^e prijs F. Kool Sr.; 4^e prijs A. van Gelderen; eervolle vermelding A. van Staveren en Wed. G.G. van Soelen.

Asters: 1^e prijs J. Schrijvershof; 2^e prijs Wed. P.A. Verheij; 3^e prijs G. v.d. Ham Czn.; 4^e prijs H. Uittenboogaard; eervolle vermelding: J. Schrijvershof, Wed. H. Woudenberg en G.J. Woudenberg.

Dwergflox: 1^e prijs Wed. H. Woudenberg; 2^e prijs F.A. de Jong; 3^e prijs F.A. Diepenhorst; 4^e prijs G.J. Woudenberg; eervolle vermelding: J. de Jong Cz. en J. Schrijvershof.

Bestuursprijzen: 1^e prijs K. Vroon Pz., vrz. begonia's; 2^e prijs Gijsb. v. Mourik, uitgebreide inzending; 3^e prijs I. Bunschoten, sierplanten; 4^e prijs G. Verheij, fuchsia's; eervolle vermelding: W. Lagerweij, stampijpfuchsia's; C. Nugteren, draisen; H. van Eeten, asters; A. van Gelderen, sierplanten.

Ouder gewoonte werd 's avonds van 8 tot 9.30 ure het bloemenfeest opgeluisterd door de muziek van "Unie" en viel aan de tentoonstelling een druk bezoek ten deel. Overdag was het bezoek maar matig. Mogen velen, die dat tot heden nalieten, deze nuttige, veredelend werkende vereeniging door hun lidmaatschap steunen. Dat zal de beste dank zijn aan het Be-

stuur van "Floralia" en aan verschillende belangstellenden, die hun zorg en tijd besteden aan haar leiding en instandhouding". (Sch.C., 4 sep. 1912)

Het jaar 1913

"Ameide en Tienhoven, 17 April (1913)

In de j.l. Dinsdag alhier gehouden jaarvergadering van de vereeniging "Floralia", 55 leden tellende, deed de penningmeester, de heer F.J. van den Berg, rekening en verantwoording en bracht de heer A. van Staveren, secretaris verslag uit over 1912.

Het aftredende bestuur, bestaande uit de heeren H. van Eeten, F.J. van den Berg, J. de Jong Cz., C. Nugteren en A. van Staveren werd herkozen.

Als stekken, die dit jaar ter kweeking worden uitgereikt, werden gekozen: Pelargonium, Bolbegonia, Petunia, Vimbrata, Gladioles en Margriet, de laatste voor de leden; terwijl voor rekening van den voorzitter zal worden uitgereikt bloemzaad van Zinnia's en Zomerviolieren.

Bij de verloting eener in bloei staande Spiraco viel deze ten deel aan den heer I. Verheij". (Sch.C., 19 april 1913)

"Ameide, 21 Aug. (1913)

Heden werd in "Lekzicht" alhier de tentoonstelling van de in dezen zomer gekweekte stekken, in 't voorjaar uitgereikt vanwege de vereeniging "Floralia".

Ondanks de zeer ongunstigen zomer was het velen gelukt nog wat moois te kweken en te toonen, wat toewijding en goede zorg ook op dit gebied onder tegenspoed vermogen.

De belangstelling van het publiek was grooter dan vorige jaren, vooral in de avonduren tijdens het concert van "Unie" in den tuin, waartoe het mooie weer zeker het zijne bijdroeg.

Dat deze vereeniging in haar doel en streven een zeer veredelende is, zal wel niemand betwisten. Moge dit een reden zijn voor velen, die tot heden niet als lid toetraden, om dat alsnog te doen. Daarmede zou gepaard kunnen gaan eenige uitbreiding van het aantal bestuursleden, waardoor het o.a. mogelijk zou worden het programma voor een dag als heden nog meer aantrekkelijk te maken.

Hieronder volgen de bekroningen:

Petunia's: 1^e prijs J. de Jong Czn.; 2^e prijs C. Maat; 3^e prijs Th. De Kruijk; 4^e prijs Arie de Lange. Eereblijk: G.J. Langerak, weduwe T. van den Hoven en Ant. Van Gelderen.

Bolbegonia's: 1^e prijs weduwe P.A. Verheij; 2^e prijs G.J. de Jong; 3^e prijs G. Bouter; 4^e prijs Fred. Zweeren. Eereblijk: G.J. Langerak, Abr. Jongkind, C. Maat en I. Verheij.

Pelargoniums: 1^e prijs G.C. van Lomwel; 2^e prijs G.M.J. van Lomwel; 3^e prijs A. van Staveren; 4^e prijs J. van der Velden. Eereblijk: F. de Gans, G.J. Langerak en C. Stam.

Gladiolus: 1^e prijs Abr. Jongkind; 2^e prijs B. van der Wal; 3^e prijs Andr. Van Bruggen A.Ozn.; 4^e prijs weduwe A. de Gans. Eereblijk: W.A. Roth, weduwe T. van den Hoen en weduwe P.A. Verheij.

Margrietten: 1^e prijs G.J. Langerak; 2^e prijs I. Verheij; 3^e prijs weduwe P. Romeijn; 4^e prijs W. Lagerweij.



▲ Café Lekzicht Ameide, ca. 1925.

Eereblijk: G.C. van Lomwel, J. de Jong Cz. en G.M.J. van Lomwel.

Violieren: 1^e prijs F.A. Diepenhorst; 2^e prijs Geertrui Verheij; 3^e prijs D. Kool Fzn.; 4^e prijs C.M. Pellikaan. Eereblijk: weduwe P.A. Verheij, C. Maat en Abr. Jongkind.

Zinnia's elegans: 1^e prijs A. Streefkerk Azn.; 2^e prijs F. de Gans; 3^e prijs Joseph Schrijvershof; 4^e prijs G.J. Woudenberg. Eereblijk: F.A. Diepenhorst, I. Verheij en C. Maat.

Bestuursprijzen met de schoonste planten ter opluistering: 1^e prijs Kr. Vroon; 2^e prijs I. Bunschoten; 3^e prijs Ant. Van Gelderen; 4^e prijs R. Barten. Eereblijk: J. de Jong Czn. en G.J. Langerak.

Verrassingsprijs voor de(n)gene, die het meest nabij het aantal aanwezige planten raadde (Het werkelijke aantal bedroeg 560.) Vijf personen hadden dit getal opgegeven; bij loting tusschen hen kreeg de vrouw van H. Uittenbogaard den prijs. (Sch.C., 23 aug. 1913).

Het jaar 1914

"Ameide en Tienhoven, 10 Sept. (1914)

Op de "Floralia"-tentoonstelling is heden, onder begunstiging van prachtig weder, keuring gehouden met den navolgenden uitslag:

Buvardia: 1^e prijs, niet toegekend; 2^e prijs G.J. Langerak; 3^e en 4^e prijs niet toegekend; eereblijk Mr. Jongkind.

Bolbegonia's (waren zeer goed): 1^e prijs wed. P. Verheij; 2^e prijs Andr. Van Bruggen; 3^e prijs J. Verheij; 4^e prijs F.A. van Kesteren; eereblijk G.J. Langerak.

Pelargonium: 1^e prijs Ant. Van Gelderen; 2^e prijs C. Nugteren; 3^e prijs Hk. v.d. Leeden; 4^e prijs Arie v.d. Ham; eereblijk G.J. Langerak.

Leeuwenbek: 1^e prijs Mr. Jongkind; 2^e prijs Kr. Den Boer; 3^e prijs Wa.Aa. Peters; 4^e prijs niet toegekend; eereblijk J. Verheij, A. v.d. Ham en Hk. v.d. Leeden. Gladiolus: 1^e prijs J.G. van Krimpen; 2^e prijs F. de Gans; 3^e prijs Ga. Verheij; 4^e prijs niet toegekend; eereblijk A. Streefkerk Azn.

Anjelieren: 1^e prijs F. Kool; 2^e prijs G. v.d. Ham; 3^e prijs wed. A. de Gans; 4^e prijs niet toegekend; eereblijk Mr. Jongkind, F. de Gans, Ga. Verheij, wed. P. Verheij, Ant. Van Gelderen en F.A. van Kesteren.

Zinia elegans: 1^e prijs A. Streefkerk Azn.; 2^e prijs Arie de Vroome; 3^e prijs Gi. v. Bruggen Sr.; 4^e prijs niet toegekend; eereblijk Fr. Kool, M. Jongkind, wed. A. de Gans en A. Streefkerk Azn." (Nieuwe Gorinchemsche Courant, 13 sep. 1914)

Het jaar 1915

De Floralia-tentoonstelling van 1914 is voorlopig de laatste, zoals zal blijken uit het verslag van de ledenvergadering van 1915.

"Ameide en Tienhoven, 14 April (1915). Heden had in 't Fortuin" te Ameide de jaarlijksche ledenvergadering plaats van de vereeniging "Floralia". De voorzitter gaf een kort verslag over 't afgelopen jaar, en de penningmeester deed rekening en verantwoording over 1914.

Het oude bestuur, bestaande uit de heeren H. van Eeten, F.J. van den Berg, C. Nugteren en A. van Staveren, werd herkozen. De vacature ontstaan door het overlijden van den heer J. de Jong Czn., werd vervuld door de benoeming van den heer A.P. de Jong.

Besloten werd, **wegens de tijdsomstandigheden** dit jaar geen stekken uit te reiken en ook geen contributie te innen. De leden die deze evenwel wenschen te betalen om toch een potje te kunnen maken, zullen den penningmeester bereid vinden hen te helpen". (Sch.C. 16 april 1915)

Wat waren de tijdsomstandigheden, die aanleiding gaven tot deze voor de vereniging bijzondere maatregelen? In augustus 1914 was de Eerste Wereldoorlog uitgebroken. Hoewel Nederland niet direct betrokken was, vond men het toch niet wenselijk om bloemen en planten te kweken. Toch is het initiatief van burgemeester Van Eeten een groot succes geweest. Op de jaarlijkse tentoonstelling werden honderden opgekweekte bloemen en planten getoond. Vanaf 1901 deden zo'n honderd gezinnen mee aan de activiteiten van Floralia. In 1905 waren er 149 gezinnen uit Ameide en Tienhoven actief bij de tentoonstelling. Ik schat dat toen één op de drie gezinnen meedeed met de verheven idealen van Floralia, n.l. "Volksontwikkeling door het kweken van planten". Uit de uitslagen blijkt dat de prijswinnaars een doorsnede van de toenmalige bevolking van Ameide en Tienhoven was. Hopelijk hebben de lezers van dit Nieuwsblad de naam van één of meer van hun voorouders teruggevonden.

Nog een korte opleving?

De Eerste wereldoorlog duurde tot 11 november 1918, maar pas in 1923, na acht jaar rust, is er weer een Floralia ledenvergadering. Men doet een poging om de vereniging weer te activeren.

"Ameide en Tienhoven, 9 April (1923)

Na een rust gedurende acht jaren, heeft het bestuur der vereeniging "Floralia" alhier, door het ter vergadering oproepen van leden en belangstellenden, getracht weer opnieuw leven te brengen in deze vereeniging, welke vroeger tot zoo veler genoegen, de gelegenheid schonk en de lust opwekte tot het kweken van bloemen en planten en dit door het jaarlijks houden van een tentoonstelling, waarbij zij, die van de in het voorjaar uitgereikte stekken en zaden de gunstigste resultaten toonden, bekroond werden, zoveel mogelijk aan moedigde.

De opkomst ter vergadering, gaf blijk dat het bestuur in zijn pogen zeer wordt gesteund en dat "Floralia" nog voldoende levensvatbaarheid heeft overgehouden, o.a. zich opnieuw te ontplooiën tot een vereeniging, welker doel met lust en ijver zal worden nagestreefd.

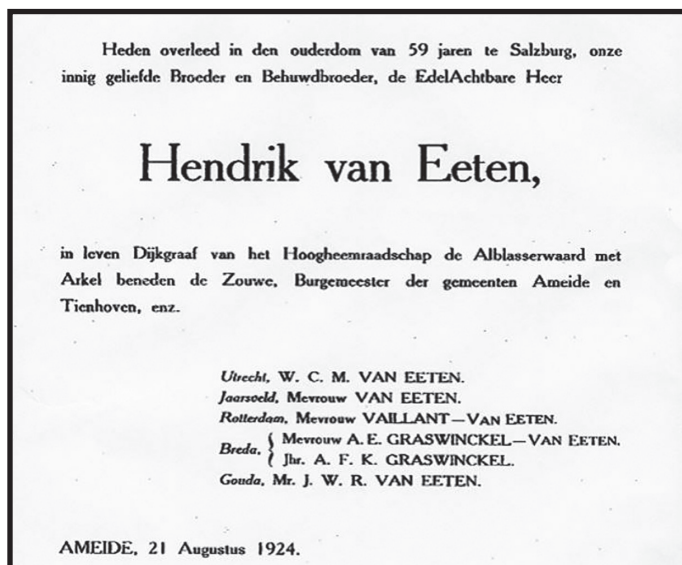
Een bestuursverkiezing, welke door den loop der jaren noodzakelijk was, deed de ter vergadering vertoevende aftredenden, n.l. de heeren H. van Eeten, W.A. v. Kekem, A. van Staveren, zoomede de heer A.P. de Jong, die met kennisgeving afwezig was, bij acclamatie herbenoemen, terwijl eene vacature werd vervuld door de benoeming van de heer A.J.C. Nugteren.

Besloten werd op Vrijdag 13 April e.k., des 's avonds van 6-7 uur, gelegenheid te geven tot het zich aanmelden van hen, die stekken en bloemzaden wenschen in ontvangst te nemen, terwijl staande de vergadering reeds velen zich daartoe opgaven.

Het is zeker de wensch van velen, dat, "Floralia" wederom opbloeit als voor heen, hetgeen uiting zal vinden in het groote aantal aanvragen, van zoowel leden als niet-leden, dat zich zal aanmelden tot het verzorgen van de ter beschikking te stellen stekken enz." (Sch.C., 9 april 1923)

Tussen 1915 en 1923 zijn enkele bestuursleden van Floralia overleden of vertrokken. Bakker J. de Jong Czn. is overleden en opgevolgd door zijn broer A.P. (Dries) de Jong. Huisarts F.J. van den Berg is in 1916 vertrokken uit Ameide naar Arnhem. Dijkopzichter C. Nugteren is in 1920 overleden en opgevolgd door zijn zoon A.J.C. (Jaap) Nugteren.

Het is niet duidelijk of de poging om "weer opnieuw leven te brengen" in de Floralia vereniging in Ameide-Tienhoven succesvol is geweest. Ik heb geen bericht gevonden over een Floralia-tentoonstelling in Ameide in 1923. Sterker nog, na 9 april 1923 heb ik geen enkel bericht meer gevonden over Floralia in Ameide. Wat was er aan de hand?



Een belangrijke reden van de achteruitgang van Floralia zal het wegvallen van de stimulerende kracht van burgemeester Van Eeten zijn. Tijdens zijn vakantie in de Duits-Oostenrijkse Alpen is hij op 21 augustus 1924 overleden⁸. Het overlijden van de oprichter en motivator, betekende het einde van de activiteiten van de Florialiavereniging in Ameide. Zijn opvolger, C.W. Luyendijk, had geen belangstelling en ontwikkelde een andere hobby – sportvliegen! Daarvoor meer in volgende afleveringen van dit Nieuwsblad.

⁸ Zie: Nieuwsblad HVAT 2013, jrg. 24, nr. 1, blz. 8-9 en Nieuwsblad HVAT 2018, jrg. 29, nr. 3, blz. 20-22.

TIENHOVEN IN 1955

Bram Provoost

In het vorige nummer van dit Nieuwsblad schreef Hans van den Heuvel uitvoerig over “Het Geslacht Spek” uit Tienhoven¹. In het dagblad Trouw - van 15 maart 1955 - kwam ik een artikel tegen waar o.a. wethouder L(eendert) Spek² een rol in speelde.

Het artikel had een intrigerende titel:

“TACHTIGJARIGE WETHOUDER FIETST NOG OVER DE LEKDIIK”

Ook werd er door burgemeester Luijendijk gesproken over het wel en wee in Tienhoven rond 1955.

“Tienhoven kleinste gemeente van Zuid-Holland”

(Van een onzer verslaggevers)

“DE TACHTIGJARIGE wethouder L. Spek klaagt niet als zovele anderen over de lengte van de Lekdijk en over de stormwinden, die in het najaar de voetgangers en wielrijders met alle geweld van de dijk willen blazen. Hij fietst nog regelmatig naar Ameide, om daar in het raadhuis de belangen te behartigen van Tienhoven, de kleinste gemeente van Zuid-Holland. Voor hem heeft dit 410 inwoners tellende dorp bij de Lek geen geheimen meer. Hij is er “geboren en getogen”. Elke vierkante meter grond in Tienhoven kent deze in het vak vergrijsde wethouder.

De nestor van de Tienhovense raad heeft dan ook een staat van dienst, die hem wellicht machtigt het predicaat te dragen van “oudste wethouder van Nederland”. Sinds 1 September 1908 behoort deze krasse figuur tot de zeven vroege vaders van Tienhoven; sinds 23 Maart 1912 bekleedt hij het wethouderschap. Voor zijn gemeentelijke bemoeiingen en zijn

Bedsteedeuren gesloten

De 65-jarige burgervader van Tienhoven en Ameide heeft ons een interessant en tegelijk grappig verhaal verteld over de vergaderingen van de zeven vroege vaders van Tienhoven in vroeger jaren.

Tienhoven bezat een kwart eeuw geleden nog geen gemeentehuis. De raadsvergaderingen werden toen gehouden in de huiskamer van de familie Bouwmeester. Deze familie dreef een kruidenierszaak in het centrum der gemeente en bezat een ruim woonvertrek. Deze huiskamer achtte de raad een dorpscentrum en daarom huurden B. en W. zesmaal per jaar de kamer, om over de belangen van de burgerij te beraadslagen. De publieke tribune werd nooit overgeslagen, wanneer in de pauze mevrouw Bouwmeester met een dienblad vol koppen koffie met koek de ronde maakte. Had men de agenda afgewerkt en vergaderde de raad in een besloten zitting verder, dan beëindigde het publiek zijn visite bij “vrouw Bouwmeester”; de kamerdeur en de dubbele bedsteedeuren gingen op slot en de raad kon de voorlopig nog geheime plannen bespreken.

talrijke andere functies in het openbare leven ontving de heer Spek op 23 maart 1952 – de dag van zijn veertigjarig jubileum als wethouder – de koninklijke onderscheiding van Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Moet de heer Spek, als hij iets vertelt van de raadsvergaderingen in het begin van zijn loopbaan, tientallen jaren teruggaan, om iets uit de beginperiode van zijn dorp Tienhoven te weten moeten wij honderden jaren teruggaan. Het bestaan van Tienhoven, dat zo onopvallend even voor Ameide bij de Lek is gelegen, overspant eeuwen.

“In Tienhoven loopt de kronkelige Lekdijk zeer nauw om de Hervormde kerk. Eeuwenlang reed staat de kleine kerk in de lus van deze dijk. Kerk en toren zijn nodig aan restauratie toe. Twee jaar geleden heeft men de noodzakelijkste voorzieningen getroffen,

◀ De gemeenteraad van Tienhoven zittend op de Lekdijk voor het toenmalige Raadhuis – de winkelwoning van de fam. Bouwmeester – ter gelegenheid van de installatie van burgemeester Luijendijk op 19 november 1924. Zittend, tweede van links, wethouder Leen Spek.



1 Nieuwsblad HVAT, 2020, jrg. 31, nr. 4, blz. 37-41.

2 Leendert Spek, geboren 31 juli 1874 en overleden 5 juni 1955, enkele maanden na het bericht in Trouw.



omdat het verval te groot werd. Het trappenhuis in de toren werd vernieuwd en de kerk kreeg een nieuw dak. Ook is toen een fraai uurwerk in de toren geplaatst. Men wacht nu af of Prov. Staten en Monumentenzorg zich over het enige historische bouwwerk in Tienhoven willen ontfemen.”

Het uit 1175 daterende bescheiden kerkje met zijn kleine toren is het enige markante punt van Tienhoven. Behoedzaam hebben de bouwers daaraan gewerkt. Het onheilspellende water van de Lek kon ook in het kerkje een prooi vinden en met vooruitziende blik legde men eerst een veilig dijklichaam aan. In een nauwe ring verheft zich het historisch bouwsel en het heeft de eeuwen getrotseerd. De zoveelste merkwaardige kronkel in de lange Lekdijk is daardoor ontstaan. De kleine honderd woningen, die Tienhoven telt, staan wat onregelmatig bijeen achter de waterkering; de boerderijen – veelal van veehouders – liggen op enige afstand van de dijk meer de Waard in.

Bronnen van inkomsten voor de bewoners zijn behalve vee- en fruitteelt, ook de drie hoepelmakerijen. Dit mooie, uitstervende ambacht, vertegenwoordigt de enige industrie in het Lekdorp. In drie werkplaatsen wordt het oude handwerk uitgeoefend en vakbekwame handen vormen met behulp van kleine machines de teengewassen tot hoepels, banden voor manden e.d.

Rampjaar

“Tienhoven heeft de eeuwen door een rustig bestaan geleid”, zo vertelde ons burgemeester C.W. Luijendijk, de sympathieke eerste burger van Ameide en Tienhoven. In zijn sfeervolle werkkamer in het oude raadhuis van Ameide spraken wij hem over de vroegere heerlijkheid Tienhoven.

Geslachten kwamen, geslachten gingen, maar de kleine gemeente aan de rand van de Lek onderging uiterlijk geen verandering. Tot het jaar 1947 kwam, dat wel als een rampjaar in de annalen van de dorpsgeschiedenis staat beschreven.

“Op een winderige dag sloegen vonken, afkomstig van smeulend afval van een hoepelmakerij over op een klein huisje met een rieten dak”, zo vervolgde de heer Luijendijk. “De strakke wind wakkerde het vuur aan. De brandweer moest lijdelijk toezien, hoe het vuur zich reeds had verspreid over verscheidene huizen. Alle blusmiddelen werden in de strijd geworpen, maar de spuitgasten konden niet voorkomen dat tien huizen een prooi van de vlammen werden³.

Raad evacueert

Deze brand deed de woningnood, waarvoor in het kleine Tienhoven steeds een oplossing was gevonden, aanmerkelijk stijgen. De uit zeven leden bestaande gemeenteraad nam dadelijk doortastende besluiten. De tien door brand getroffen gezinnen werden, dank zij ook de medewerking van kerk en inwoners, allen ondergebracht en zelfs het gemeentehuis werd als woning aangewezen. De vroede vaderen kregen voor het houden van hun vergaderingen een gastvrij onderdak in het raadhuis van Ameide.

Het aantal verbrande woningen is inmiddels voor een groot deel door nieuwe vervangen. Het bouwvolume van zeven woningen voor de jaren '54, '55 en '56 hoopt men in Augustus van dit jaar in zijn geheel te hebben verbruikt en dan heeft elk gezin uit de door het vuur verwoeste huizen een eigen woning. Ook het gemeentehuis komt dan weer vrij.

De bevolking van Tienhoven is overwegend protestant. De raad telt vijf A.R.-leden, een S.G.P.- en een PvdA-vertegenwoordiger. De gemeentelijke administratie wordt in het raadhuis van Ameide gevoerd, omdat burgemeester Luijendijk eerste burger en tevens secretaris van beide plaatsen is en omdat een gecombineerde administratie economischer is. Trouwens, één ambtenaar zou de gehele verzorging van Tienhoven voor zijn rekening kunnen nemen. De kleinste zelfstandige “nederzetting” in Zuid-Holland bezit geen vergaderplaats. De Hervormde Kerk, waar ds. Graafland maandelijks een kerkdienst leidt, uitgezonderd. Het gehele verenigings- en culturele

3 Uit het “Brandrapport Brandweer Gemeente AMEIDE EN TIENHOVEN”. Rapport van eenige zware uitslaande branden te Tienhoven op 24 april 1947. Hulpverlening door: Langerak, Meerkerk, Groot Ammers, Lexmond en Lopik. Brandoorzaak: Fel stoken van een kachel in werkplaats. Verbrande objecten: Tien woningen en twee schuren. Bewoners: J. v.d. Grijn; J. van Straten; J. Wierks; A.O. v.d. Grijn; J., M. en R. Kouwenhoven; P.L. v.d. Leeden; J de Gans en F. van Kekem.

leven van Tienhoven is vermengd met dat van Ameide en het speelt zich dan ook in dit vijfhonderd meter verder gelegen dorp af.

Tienhovens en Ameide's burgemeester gaat in Februari 1957 met pensioen. Dan breekt voor hem de tijd van een welverdiende rust aan. De inwoners van beide dorpen, waarvan hij sinds 1924 eerste burger is, zullen hem ongetwijfeld een hartelijk afscheid bereiden. Wellicht vindt de heer Luijendijk dan nog meer gelegenheid om van zijn hobby, de sportvliegerij, te genieten. Stellig zal de bevolking haar burgemeester vaak terugzien, maar dan in een rank vliegtuigje boven de twee dorpen als deelnemer aan de zo bekende Ameide-vlucht voor sportvliegers, waarvan burgemeester Luijendijk ieder jaar weer de promotor is.

Nawoord

Leendert Spek is van 1 september 1908 tot zijn overlijden op 5 juni 1955 bijna 47 jaar lid van de gemeenteraad van Tienhoven geweest. Dat is erg lang, maar hij wordt nog overtroffen door zijn neef Govert Hermen Spek. Deze was van 6 september 1927 tot 1 november 1977 ruim 50 jaar raadslid in Tienhoven. Leen Spek was wel langer (gedurende 43 jaar) wethouder dan zijn neef Goof, die hem in 1955 als wethouder opvolgde en daarna gedurende 22 jaar wethouder bleef.



▲ Tienhoven & Ameide 1955 (Topografische Dienst. *ROBAS Den IJp - 41).

In gesprek met Bram Vroon (1937)

"Naar een boeiend verhaal luistert iedereen".

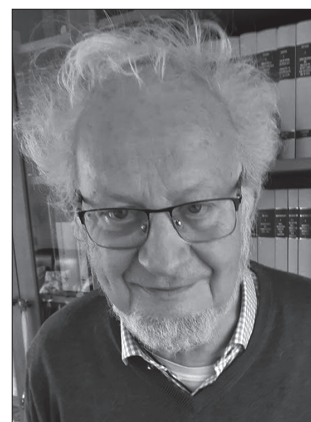
Sam Janse

Een paar jaar geleden had deze interviewer een gesprek met een oud-klasgenote. Wij hadden beiden op de Christelijke ULO in Sleeuwijk gezeten. Na jaren ontmoetten we elkaar toevallig en keken terug op leerlingen en leraren. Wie leefde er nog en wie niet meer? 'Mijnheer Vroon van geschiedenis leeft nog', zei ze. 'Dat was een inspirerende man' zei ik. 'Hij kon goed vertellen' zei zij. 'Hij leeft nog en hij woont in Leusden' voegde ze er aan toe. In het afgelopen jaar ontdek ik dat dr. A. Vroon in ons *Nieuwsblad* heeft geschreven over het rampjaar 1672 en over de restauratie van de Hervormde Kerk. Ik hoor ook dat hij in Leusden woont. 'Dat zal toch niet mijnheer Vroon zijn, waar ik nog les van heb gehad?' denk ik. Ik bel hem op en ja hoor, hij is het. Hij blijkt ook nog in de straat gewoond te hebben, waar ik nu woon, de Paramasiebaan. We halen uitvoerig oude herinneringen op en besluiten elkaar een

keer te ontmoeten. Dit gesprek kon niet live opgenomen worden door de corona-epidemie, maar met behulp van mail en telefoon is er toch een mooie terugblik ontstaan. Dit interview is ook een ode aan de inspirerende leraar. Mijn historische interesse komt niet uitsluitend bij hem vandaan, maar is zeker door zijn lessen gestimuleerd.

Je komt uit Ameide. Kun je iets over je jeugd in Ameide vertellen?

Mijn ouders waren Pieter Vroon (1905-1984) en Neeltje den Boer (1910-1968). Ik had twee broers, Arie en Hendrik en een zus, Janny. De Tweede Wereldoorlog heeft een grote indruk op mij gemaakt. Vooral de laatste oorlogsdagen. Op zondagmorgen 24 juni 1944 werd er een razzia in Ameide georganiseerd. Onderduikers en radio's werden gezocht en een aantal personen en radio's werd



inderdaad gevonden. Het merendeel van de gearresteerden kwam enkele dagen later met de stoomboot weer terug.

Heel aangrijpend vond ik de arrestatie van een ondergedoken Joodse man. Ze schopten hem overal, ook tegen zijn hoofd. Maar het was al tegen het einde van de oorlog en daardoor heeft hij het overleefd.

Heb je ook bombardementen meegemaakt?

In september 1944 werd een boot ter hoogte van Achthoven door de Engelsen beschoten. De Ameidese arts J.W. van Putte ging de gewonde Duitse militairen hulp bieden. Terwijl hij daarmee bezig was, kwamen de Engelse vliegtuigen terug en beschoten het schip nogmaals waarbij de dokter om het leven kwam. Ik zie zijn lichaam nog op de baar liggen. Kort daarop vorderden de Duitsers de schoolgebouwen om die als kazernes te gebruiken. Wij kregen toen op verschillende plekken een of meerdere dagdelen les. De Viaanse brug werd herhaaldelijk door de geallieerden beschoten. De Duitsers hadden goed afweergeschut waardoor verscheidene geallieerde vliegtuigen werden neergehaald. Het monument op de Lekdijk bij Jaarsveld herinnert daaraan.

Hadden jullie toen honger?

In het begin van de oorlog niet. Maar in maart-april 1945 was er aan alles gebrek. Een van de laatste maaltijden uit de gaarkeuken bestond uit sterk aangebrande melk met daarin sla verwerkt. Er was een gaarkeuken in de Fransestraat en het eten werd door de jeugd in het verenigingsgebouw genuttigd. Ik geloof dat, als je dat de varkens had voorgezet, ze uit hun hok waren gesprongen. Overigens kregen wij van de Duitsers ook wel eens eten dat ze hadden overgehouden.

De honger was heel voelbaar. Natuurlijk leden de mensen die niets te ruilen hadden het meest. Mijn broers van elf en veertien gingen 's morgens en 's avonds letterlijk de boer op om melk te kopen.

Hoe was de bevrijding?

Vrijdagavond 4 mei om ongeveer tien over acht 's avonds, in de spertijd nog wel, gingen mensen de straat op omdat ze kort daarvoor via de radio gehoord hadden dat de Duitsers gecapituleerd hadden. Wij woonden in de Nieuwstraat en hoorden de vreugdekreten in de Fransestraat en op de Dam. We hoorden ook dat er geschoten werd. Het enige slachtoffer was de lieve hond van Jan Oosterom. Op zaterdag 8 uur 's morgens ging de capitulatie in en mocht er gevlagd worden. De bescheiden vlag werd aan een lat uitgehangen. Ik heb die vlag nog. We gingen naar buiten en via de Fransestraat naar de Dam. Even later marcheerden de Binnenlandse Strijdkrachten door de Fransestraat richting het gemeentehuis. Het vreemdste vond ik dat je 's avonds net zo lang buiten mocht blijven als je wilde.

Hoe is jouw historische interesse ontstaan?

Ik had altijd al een sterke interesse voor de geschiedenis en dat werd door de brand van de kerk nog versterkt. Ik was op 3 april 1953 nog op toen het vuur oplaaide. Daarom waren mijn broers en ik snel bij de kerk. De ramp en de herbouw stimuleerden mijn belangstelling voor de geschiedenis enorm. Elke zaterdag hield ik in een schrift de vorderingen bij.



▲ Bram Vroon met de grote altaarsteen bij de toren van de NH-kerk in Ameide (1 september 1955).

Ik geloof dat je ook wel kritiek had op het restauratieproces.

Dat kun je wel zeggen. Onder de planken vloeren kwamen veel grafstenen tevoorschijn. De meeste zerken waren niet zo dik en daarom erg kwetsbaar. De gebroken zerken werden niet teruggelegd in de kerk. Aanvankelijk ook de gave zerken niet. Ook de drie gevonden altaarstenen werden niet teruggeplaatst. De architect had weinig begrip en waarschijnlijk ook geen belangstelling voor historische objecten die in een oud gebouw horen.

Had jij bij deze voorwerpen iets wat de historici een 'historische sensatie' noemen?

Ja, zo'n grafzerk vond ik heel bijzonder. Ik heb daar nog steeds belangstelling voor. In Ameide zag ik er bekende namen als Diepenhorst opstaan. Ook namen die niet meer voorkwamen. En die altaarstenen met de kruisjes erop vond ik fascinerend.

Ik vond dat er niet zorgvuldig met die oude stenen werd omgegaan en heb toen de directeur van Monumentenzorg aangeschreven.

Je was toen een broekie van achttien jaar...

Ja, maar ik was heel gemotiveerd. Ik had van huis uit belangstelling voor geschiedenis en een leraar op school inspireerde me ook. Mijn brief had ook enig effect. In opdracht van Monumentenzorg zijn nog een paar gave zerken in de kerk geplaatst en buiten tussen de steunberen aan de zuidzijde ook nog wat zerken. Ik heb daar wat over geschreven in het *Nieuwsblad*¹. Gelukkig is bij de restauratie van de kerk in Tienhoven zorgvuldiger met de oude objecten omgegaan.

Wat herinner je je nog van de politieke verhoudingen uit je jeugd, zeg uit de vijftiger jaren?

De gemeentepolitiek werd sterk bepaald door de tegenstelling tussen rechts (ARP-SGP) en links (Gemeentebelangen – dat waren de liberalen – en de PvdA). Maar de bewoners merkten vooral wat van deze verschillen als het ging om de kermisattracties die bij de paardenmarkt waren toegestaan.

1 Bram Vroon Pzn., "Wat er tijdens de restauratie (1953-1955) van het kerkgebouw te Ameide onnodig verloren ging." Nieuwsblad HVAT 2011, jrg. 22, nr. 3, blz. 74-78.

Met name tussen de ARP en de PvdA waren de tegenstellingen fel. Later, vanaf 1962, zat mijn vader in de raad voor de CHU. In die richting ben ik ook gegaan.

Jij was ook kerkelijk betrokken.

Ja, wij waren thuis Hervormd. Ik heb in 1958 belijdenis gedaan. Ds. C. Graafland sprak me erg aan. Ik vond later de Gereformeerde Bond te behoudend, maar tot op heden ben ik betrokken bij de Protestantse Kerk in Nederland (PKN). Ik ben in Leusden ook nog voorzitter geweest van een wijkkerkenraad. Hervormden en gereformeerden stonden toen ver van elkaar af. Ik ging wel eens naar de Gereformeerde Kerk, als er bijvoorbeeld een bekende prediker of een hoogleraar voorging. Maar de hervormde ouderling Kees van der Zijden zei daarover: 'Hekkenspringers zijn meestal magere beestjes'.

Herinner je je nog karakteristieke figuren uit je jeugd?

Ja, Abraham Vroon (1881-1949) bijvoorbeeld, een oom van mijn vader. Hij woonde aan de Benedendijk en verkocht huisbrandolie. Hij was een man met een legendarisch geheugen. Hij kende op de oude begraafplaats met genummerde betonnen paaltjes ieder die daar begraven lag met de jaartallen erbij. Zijn broer Dirk Vroon woonde in Zwijndrecht. Hij kende, net als mijn vader, ongeveer de hele Bijbel uit zijn hoofd. Hij kwam ook regelmatig in Ameide en Tienhoven in de kerk en had de merkwaardige gewoonte om soms na het Amen van de dominee uit de bank te springen, het woord te nemen en te zeggen hoe prachtig de dominee wel niet geprekeerd had. En dan gaf hij ook nog wel eens een lied op, bijvoorbeeld Psalm 150. De dominee kon dat moeilijk verbieden, maar wij vonden het als familieleden wel een beetje gênant.

En welke karakteristieke figuren waren er nog meer? Burgemeester Luyendijk. Hij wandelde elke dag door de gemeente met zijn hondje. Hij had zijn vliegbrevet en maakte boven Ameide en Tienhoven rondvluchten. Prachtig vonden we dat.

Je bent historicus. Maar je bent eerst 'meester' geweest, zoals dat toen heette.

Ja, ik heb de Kweekschool in Gorcum gevolgd en werd daarna, in 1959, onderwijzer in Meteren, in de Betuwe. Daarna kwam ik bij de Christelijke ULO in Sleeuwijk terecht, die ik in 1966 voor de Christelijke HBS in Gorcum verruilde. Mijn laatste school was het Farelcollege in Amersfoort. Tot 1990. Ik ben meteen in Meteren begonnen met mijn acte geschiedenis. Daarna heb ik in 1973 mijn studie aan de VU in Amsterdam afgerond. In 1992 ben ik gepromoveerd. En dat alles naast een volledige baan.

Als je terugkijkt, kun je dan zeggen dat geschiedenis een mooi vak is om te geven?

Zeker. Maar zoals bij alle vakken, het staat of valt met de docent. Die moet boven de stof staan. En vertellen! Naar een boeiend verhaal luistert iedereen. Een anekdote gaat er altijd in. Emotie is ook belangrijk. Geschiedenis gaat over het leven. Als ik een tip mag

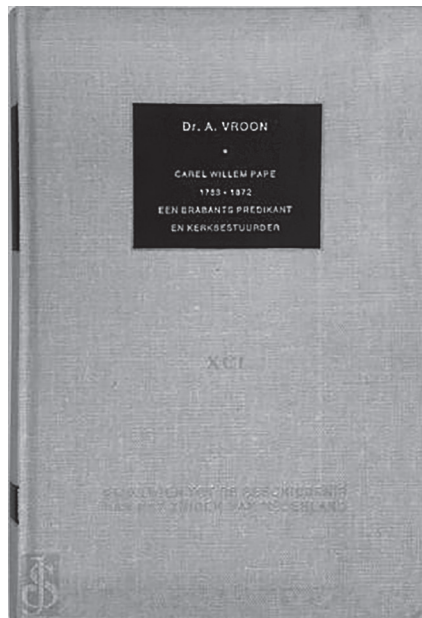
geven aan de huidige docenten: Vertel uit het hoofd!

Met welke perioden en personen uit de geschiedenis heb je je vooral bezig gehouden?

Bij mijn studie heb ik de Oudheid, de Middeleeuwen en de geschiedenis vanaf de Franse Revolutie bestudeerd. Verder heb ik me ook bezig gehouden met staatsrecht en kerkgeschiedenis, vooral van de negentiende eeuw.

Waar ging je proefschrift over?

Over *Carel Willem Pape 1788-1872. Een Brabants predikant en kerkbestuurder*, een niet zo bekende, maar wel interessante figuur. Door mijn promotieonderzoek kreeg ik



▲ Proefschrift van Bram Vroon uit 1992. "Carel Willem Pape 1788-1872. Een Brabants predikant en kerkbestuurder".

belangstelling voor de kleine protestantse gemeenten in Noord-Brabant. Na mijn promotie heb ik daar onderzoek naar gedaan en erover gepubliceerd. Tijdens mijn hele studie ben ik erg gestimuleerd door mijn vader. Aan hem en aan mijn vrouw heb ik het boek dan ook opgedragen: 'Zij hebben beiden (...) mij de ruimte gegeven en bovenal gestimuleerd de studie der geschiedenis te beoefenen' stond er voor in mijn

proefschrift. Mijn vrouw is overleden in 2014.

Maar historisch onderzoek lukt je nu niet meer.

Nee, sinds enkele jaren heb ik leeftijdsgebonden maculadegeneratie, een oogziekte, waardoor ik alleen nog met hulpmiddelen kan lezen. Onderzoek in archieven lukt niet meer.

Je hebt ook nog in de politiek gezeten? Is er verband tussen je historische interesse en je keuze voor de politiek.

Ik denk het wel. Ik keek al jong naar de uitslag van de verkiezingen. Die kon je in de openbare school volgen. In Werkendam werd ik raadslid, maar mijn vrouw zei op een gegeven moment heel wijs: 'Als jij je kinderen nog wilt zien, moet je hiermee stoppen'. We zijn toen verhuisd naar Leusden en toen het in het gezin rustiger werd ben ik weer teruggekomen in de politiek. In 1982 werd ik raadslid voor het CDA en van 1987 tot 1998 wethouder.

Heb je nog een slotopmerking?

Ik ben wel eens kritisch over Ameide, maar ik blijf er toch wel mee verbonden. Het zijn je wortels, je roots. Die moet je niet ontkennen.

Bram, heel hartelijk dank voor dit interview.